

Sytuacja osób starszych w Polsce w 2019 r.

The situation of older people in Poland in 2019

Sytuacja osób starszych w Polsce w 2019 r.

The situation of older people in Poland in 2019

Główny Urząd Statystyczny Statistics Poland

Urząd Statystyczny w Białymstoku Statistical Office in Białystok

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Białymstoku

Statistical Office in Białystok

pod kierunkiem

supervised by

Ewy Kamińskiej Gawryluk

Zespół autorski

Editorial team

dr hab. Dorota Wyszowska

Magdalena Gabińska, Sylwia Romańska

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Marzena Bylińska

Tłumaczenie

Translation

Kinga Justyna Karwowska

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Przedmowa

Przekazujemy Państwu kolejną edycję publikacji poświęconej sytuacji osób starszych w Polsce, której głównym celem jest przedstawienie informacji o różnych aspektach życia tej grupy osób w połączeniu z analizą jej cech demograficznych. W opracowaniu, stosownie do uregulowań ustawy z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych, za osoby starsze przyjęto osoby w wieku 60 lat i więcej.

Postępujące zmiany w strukturze demograficznej ludności, związane ze wzrostem udziału osób starszych, stanowią wyzwanie dla gospodarki i społeczeństwa. Proces starzenia się społeczeństwa wywiera wpływ przede wszystkim na funkcjonowanie systemu ochrony zdrowia, opieki społecznej, zabezpieczeń społecznych, może też powodować problemy na rynku pracy, będące konsekwencją zmniejszającej się podaży zasobów ludzkich. W obliczu tego procesu niezbędne jest podejmowanie stosownych działań zmierzających do przeciwdziałania jego negatywnym skutkom, jak też mających na celu wykorzystanie pojawiających się szans rozwoju. Prowadzenie efektywnej działalności gospodarczej w tych warunkach, a także właściwej polityki senioralnej, tak na szczeblu centralnym jak i regionalnym, wymaga dostępu do rzetelnej informacji o osobach starszych.

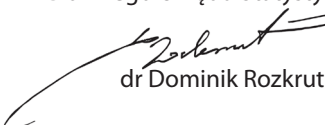
W publikacji wykorzystano najnowsze dostępne wyniki badań prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny w ramach Programu badań statystycznych statystyki publicznej oraz dane zbiorcze opracowywane w GUS na podstawie sprawozdawczości resortowej. Informacje te zostały wzbogacone o dodatkowe dane pozyskane ze źródeł administracyjnych. Na ich podstawie dokonana została charakterystyka populacji osób starszych, a także analiza ich sytuacji ekonomicznej i mieszkaniowej. W publikacji przedstawiono także kwestie związane ze zdrowiem i opieką zdrowotną, pomocą społeczną oraz aktywnością osób starszych. Ponadto tegoroczne opracowanie wzbogacone zostało o wyniki eksperymentalnych statystyk rynku pracy dotyczące pracujących osób starszych posiadających ustalone prawo do emerytury. Zaprezentowano również dane pochodzące z Badania spójności społecznej, które pozwoliły scharakteryzować formy spędzania czasu wolnego osób starszych.

Z przyjemnością zapraszamy Państwa do zapoznania się z publikacją i wyrażamy nadzieję, że będąc źródłem przydatnych informacji o osobach starszych, spotka się ona z zainteresowaniem i pozytywnym przyjęciem. Jednocześnie pragniemy podziękować gestorom źródeł administracyjnych – Narodowemu Funduszowi Zdrowia oraz Biuru Informacji Kredytowej za współpracę i przekazane informacje, które wzbogaciły treść niniejszej publikacji. Będziemy wdzięczni za wszelkie uwagi i sugestie dotyczące jej zawartości oraz prowadzonych przez nas badań w zakresie podjętym w opracowaniu.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Białymstoku

Ewa Kamińska-Gawryluk

Prezes
Głównego Urzędu Statystycznego

dr Dominik Rozkrut

Warszawa, Białystok maj 2021 r.

Preface

This is the next release of the publication devoted to the situation of older people in Poland, whose main aim is to present information concerning various aspects of life of seniors as well as an analysis of demographic features of this population group. This elaboration refers to the elderly as persons aged 60 and more, as stipulated by the Act of 11 September 2015 on Elderly People.

Changes taking place in the demographic structure of population, connected with the increase in the number of seniors in total population, pose a challenge for both economy and a society. The ageing process affects mainly the functioning of health care, social assistance, and social security systems, it may also cause problems on the labour market as human resources supply is on the wane. As we are facing this problem, it is inevitable to take up proper activities both to counteract its adverse effects and to make use of development opportunities that arise. Carrying out an effective economic activity and a proper policy regarding seniors at a central and at a regional level alike requires access to reliable information concerning the elderly.

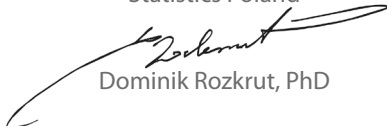
This publication uses the latest available survey results of Statistics Poland conducted within the Programme of Statistical Surveys of Public Statistics and aggregated ministerial reporting data processed by Statistics Poland. This information is accompanied by additional data coming from administrative sources. They have become the basis for population characteristics of the elderly together with the analysis of their housing and economic situation. The publication contains also information regarding health, health care, social assistance, and activity of seniors. Moreover, this year's edition is additionally supplemented with experimental labour market statistics regarding elderly persons providing work and entitled to the retirement pension right. Data from the Social Cohesion Survey used in this work for the first time enable us to characterise how seniors spend their free time.

We are pleased to invite you to read this publication and hope that this work will meet approval as an interesting source of useful information regarding older persons. At the same time we would like to thank all administrative data administrators: the National Health Fund and the Credit Information Bureau for cooperation and information that has enriched this publication. We would be grateful for any comments and suggestions concerning the contents of this publication and the research that we carry out within the scope of this publication.

Director
Statistical Office in Białystok

Ewa Kamińska-Gawryluk

President
Statistics Poland

Dominik Rozkrut, PhD

Warsaw, Białystok May 2021

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
Preface	4
Spis treści	5
Contents	
Spis tablic	7
List of tables	
Spis wykresów	9
List of charts	
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty	14
Symbols. Major abbreviations	
Synteza	15
Executive summary	18
Rozdział 1. Osoby starsze w Polsce	21
Chapter 1. Older people in Poland	
1.1. Liczba i struktura ludności w wieku 60 lat i więcej	21
1.1. Number and structure of population aged 60 and more	
1.2. Przeciętne dalsze trwanie życia, umieralność osób w wieku 60 lat i więcej	27
1.2. Life expectancy, mortality of persons aged 60 and more	
1.3. Prognoza demograficzna w perspektywie do 2050 r.	32
1.3. Demographic projection to 2050	
Rozdział 2. Sytuacja ekonomiczna i mieszkaniowa osób starszych	36
Chapter 2. Economic and housing situation of the elderly	
2.1. Aktywność ekonomiczna	36
2.1. Economic activity	
2.2. Sytuacja finansowa	42
2.2. Financial situation	
2.3. Sytuacja mieszkaniowa	50
2.3. Housing situation	
2.4. Subiektywna ocena sytuacji materialnej	54
2.4. Subjective evaluation of financial situation	
Rozdział 3. Stan i ochrona zdrowia oraz pomoc społeczna – wybrane zagadnienia dotyczące osób starszych	56
Chapter 3. Health status, health care and social assistance – selected issues concerning the elderly	
3.1. Ambulatoryjna opieka zdrowotna	56
3.1. Out-patient health care	
3.2. Stacjonarna i uzdrowiskowa opieka zdrowotna	59
3.2. In-patient and health resort health care	

3.3. Samoocena stanu zdrowia	62
3.3. Self-perceived health	
3.4. Wydatki publiczne na ochronę zdrowia	64
3.4. Public expenditure on health care	
3.5. Pomoc społeczna	69
3.5. Social assistance	
Rozdział 4. Aktywność osób starszych	73
Chapter 4. Activity of the elderly	
4.1. Formy spędzania wolnego czasu	73
4.1. Leisure time	
4.2. Uczestnictwo w kulturze	78
4.2. Participation in culture	
4.3. Korzystanie z komputerów i Internetu	83
4.3. The use of computers and the Internet	
Uwagi ogólne	85
General notes	86

Spis tablic

List of tables

	Str. Page
Tablica 1. Osoby w wieku 60 lat i więcej według grup wieku, płci oraz miejsca zamieszkania w 2019 r.	25
Table 1. Persons aged 60 and more by age groups, sex and the place of residence in 2019	
Tablica 2. Współczynnik feminizacji w 2019 r.	26
Table 2. Femininity ratio in 2019	
Tablica 3. Przeciętne dalsze trwanie życia w 2019 r.	27
Table 3. Life expectancy in 2019	
Tablica 4. Współczynnik zgonów w 2019 r.	29
Table 4. Mortality ratio in 2019	
Tablica 5. Zgony według przyczyn w 2019 r.	30
Table 5. Deaths by causes in 2019	
Tablica 6. Udział osób w wieku 60 lat i więcej w liczbie ludności poszczególnych kategorii (prognoza)	33
Table 6. Share of persons aged 60 and more in the number of population of specified categories (a projection)	
Tablica 7. Współczynnik feminizacji (prognoza)	33
Table 7. Femininity ratio (a projection)	
Tablica 8. Udział osób w wieku 60 lat i więcej w liczbie ludności ogółem według grup wieku (prognoza)	34
Table 8. Share of persons aged 60 and more in the number of the total population by age groups (a projection)	
Tablica 9. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 60 lat i więcej według płci i miejsca zamieszkania w 2019 r.	36
Table 9. Economic activity of population aged 60 and more by sex and place of residence in 2019	
Tablica 10. Bierni zawodowo w wieku 60 lat i więcej według wybranych przyczyn bierności w 2019 r.	37
Table 10. Economically inactive aged 60 and more by selected reasons of inactivity in 2019	
Tablica 11. Struktura pracujących oraz wykonujących umowy cywilnoprawne w wieku 60 lat i więcej posiadających ustalone prawo do emerytury według grup wieku w 2019 r.	39
Table 11. Structure of persons employed and providing work on the basis of civil law contracts aged 60 and more entitled to the retirement pension right by age groups in 2019	
Tablica 12. Osoby pobierające emerytury i renty z tytułu niezdolności do pracy według płci i instytucji wypłacających świadczenia w 2019 r.	45
Table 12. Persons receiving retirement and disability pensions by sex and institutions distributing benefits in 2019	
Tablica 13. Gospodarstwa domowe wyłącznie z osobami w wieku 60 lat i więcej w mieszkaniach wyposażonych w instalacje w 2019 r.	51
Table 13. Households solely with persons aged 60 and more in dwellings equipped with installations in 2019	

Tablica 14. Subiektywna ocena użytkowanego mieszkania w 2019 r.	52
Table 14. Subjective evaluation of occupied dwelling in 2019	
Tablica 15. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2019 r.	54
Table 15. Subjective evaluation of financial situation of households in 2019	
Tablica 16. Porady udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2019 r.	56
Table 16. Consultations provided within the scope of the out-patient health care in 2019	
Tablica 17. Struktura porad ambulatoryjnych udzielonych osobom w wieku 65 lat i więcej według rodzaju porad w 2019 r.	58
Table 17. Structure of out-patient health care consultations provided for persons aged 65 and more by the type of consultation in 2019	
Tablica 18. Pacjenci długoterminowej i hospicyjno-paliatywnej stacjonarnej opieki zdrowotnej w 2019 r.	60
Table 18. Patients of long-term, hospice and palliative in-patient health care in 2019	
Tablica 19. Zdolność wykonywania czynności według rodzaju/stopnia ograniczeń w 2019 r.	63
Table 19. Limitation in activities by type/level in 2019	
Tablica 20. Niezaspokojone potrzeby w zakresie leczenia lub badania według przyczyn w 2019 r.	64
Table 20. Unmet needs with regard to health care services or examination by cause in 2019	
Tablica 21. Zakłady stacjonarne pomocy społecznej według typu w 2019 r.	69
Table 21. Stationary social welfare facilities by type in 2019	
Tablica 22. Miejsca w zakładach stacjonarnych pomocy społecznej w 2019 r.	70
Table 22. Places in stationary social welfare facilities in 2019	
Tablica 23. Usługi opiekuńcze dla osób w wieku 60 lat i więcej w 2019 r.	72
Table 23. Attendance services for persons aged 60 and more in 2019	
Tablica 24. Członkowie kół, klubów lub sekcji w centrach, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w 2019 r.	79
Table 24. Members of groups, clubs or sections in cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2019	
Tablica 25. Członkowie grup artystycznych w centrach, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w 2019 r.	81
Table 25. Members of artistic groups in cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2019	
Tablica 26. Udział osób korzystających z wybranych form uczestnictwa w kulturze w liczbie osób danej grupy wieku w 2019 r.	82
Table 26. Share of persons participating in selected form of culture in the total number of persons in a given age group in 2019	
Tablica 27. Udział osób korzystających z Internetu w ciągu ostatnich 3 miesięcy w liczbie osób danej grupy wieku w 2019 r.	84
Table 27. Share of persons using the Internet in the last 3 months in the number of persons in a given age group in 2019	

Spis wykresów

List of charts

	Str. Page
Wykres 1. Udział osób w wieku 60 lat i więcej w liczbie ludności ogółem	21
Chart 1. Share of persons aged 60 and more in the total number of population	
Wykres 2. Osoby w wieku 60 lat i więcej według województw w 2019 r.	22
Chart 2. Persons aged 60 and more by voivodships in 2019	
Wykres 3. Udział osób w wieku 60 lat i więcej w ludności ogółem według województw w 2019 r.	22
Chart 3. Share of persons aged 60 and more in the total population by voivodships in 2019	
Wykres 4. Struktura osób w wieku 60 lat i więcej według grup wieku	23
Chart 4. Structure of persons aged 60 and more by age groups	
Wykres 5. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	24
Chart 5. Age dependency ratio of older people	
Wykres 6. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi według województw w 2019 r.	24
Chart 6. Age dependency ratio of older people by voivodships in 2019	
Wykres 7. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	25
Chart 7. Post-working age population per 100 population at working age	
Wykres 8. Współczynnik feminizacji populacji osób w wieku 60 lat i więcej według województw w 2019 r.	26
Chart 8. Femininity ratio of persons aged 60 and more by voivodships in 2019	
Wykres 9. Przeciętne dalsze trwanie życia osób w wieku 60 lat	28
Chart 9. Life expectancy of persons aged 60	
Wykres 10. Struktura zgonów osób w wieku 60 lat i więcej według grup wieku w 2019 r.	28
Chart 10. Mortality structure of persons aged 60 and more by age groups in 2019	
Wykres 11. Współczynnik zgonów osób w wieku 60 lat i więcej według województw w 2019 r.	30
Chart 11. Death rate of persons aged 60 and more by voivodships in 2019	
Wykres 12. Struktura zgonów według przyczyn i grup wieku w 2019 r.	31
Chart 12. Structure of deaths by causes and age groups in 2019	
Wykres 13. Ludność według płci i wieku	32
Chart 13. Population by sex and age	
Wykres 14. Ludność w wieku 60 lat i więcej (prognoza)	34
Chart 14. Population aged 60 and more (a projection)	
Wykres 15. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 60 lat i więcej według województw w 2019 r.	38
Chart 15. Employment rate for population aged 60 and more by voivodships in 2019	
Wykres 16. Udział osób w wieku 60 lat i więcej w ogólnej liczbie osób zarejestrowanych w urzędach pracy	38
Chart 16. Share of persons aged 60 and more in the total number of population registered in labour offices	

Wykres 17. Udział pracujących oraz wykonujących umowy cywilnoprawne w wieku 60 lat i więcej posiadających ustalone prawo do emerytury w ogólnej liczbie osób w wieku 60 lat i więcej według województw w 2019 r.	40
Chart 17. Share of persons employed and providing work on the basis of civil law contracts aged 60 and more entitled to the retirement pension right in the total number of population aged 60 and more by voivodships in 2019	
Wykres 18. Struktura pracujących oraz wykonujących umowy cywilnoprawne w wieku 60 lat i więcej posiadających ustalone prawo do emerytury według grup sekcji PKD w 2019 r.	41
Chart 18. Structure of persons employed and providing work on the basis of civil law contracts aged 60 and more entitled to the retirement pension right by PKD/NACE Rev. 2 section groups in 2019	
Wykres 19. Udział pracujących oraz wykonujących umowy cywilnoprawne w wieku 60 lat i więcej posiadających ustalone prawo do emerytury w ogólnej liczbie pracujących oraz wykonujących umowy cywilnoprawne według grup sekcji PKD w 2019 r.	41
Chart 19. Share of persons employed and providing work on the basis of civil law contracts aged 60 and more entitled to the retirement pension right in the total number of population employed and providing work on the basis of civil law contracts by PKD/NACE Rev. 2 section groups in 2019	
Wykres 20. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny i przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2019 r.	43
Chart 20. Average monthly available income and average monthly expenditure per capita in households in 2019	
Wykres 21. Zasięg ubóstwa skrajnego w gospodarstwach domowych w 2019 r.	44
Chart 21. Extreme poverty rate in households in 2019	
Wykres 22. Struktura dochodu rozporzadzalnego na 1 osobę w gospodarstwach domowych złożonych wyłącznie z osób w wieku 60 lat i więcej w 2019 r.	44
Chart 22. Structure of disposable income per capita in households solely with persons aged 60 and more in 2019	
Wykres 23. Przeciętna miesięczna emerytura brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych i jej relacja do przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej	46
Chart 23. Gross average monthly retirement pension from non-agricultural social security insurance system and its relation to average wages and salaries in national economy	
Wykres 24. Świadczeniobiorcy zasiłków stałych w wieku 60 lat i więcej przypadający na 10 tysięcy osób w wieku 60 lat i więcej według województw w 2019 r.	47
Chart 24. Persons receiving benefits aged 60 and more per 10 thousand population aged 60 and more by voivodships in 2019	
Wykres 25. Wartość zobowiązań kredytowych osób w wieku 60 lat i więcej	47
Chart 25. Credit debt of persons aged 60 and more	
Wykres 26. Przeciętne zadłużenie 1 kredytobiorcy w wieku 60 lat i więcej z tytułu kredytów konsumpcyjnych według województw w 2019 r.	48
Chart 26. Average consumer credit debt of persons aged 60 and more per capita by voivodships in 2019	
Wykres 27. Przeciętne zadłużenie 1 kredytobiorcy w wieku 60 lat i więcej z tytułu kredytów hipotecznych według województw w 2019 r.	49
Chart 27. Average mortgage credit debt of persons aged 60 and more per capita by voivodships in 2019	

Wykres 28. Przeciętne zadłużenie 1 kredytobiorcy w wieku 60 lat i więcej z tytułu kart kredytowych i limitów debetowych według województw w 2019 r.	50
Chart 28. Average credit card and authorized overdraft debts of persons aged 60 and more per capita by voivodships in 2019	
Wykres 29. Przeciętna liczba porad udzielonych w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej przypadająca na 1 mieszkańca w 2019 r.	57
Chart 29. Average number of consultations within the scope of the out-patient health care per capita in 2019	
Wykres 30. Poradnie geriatryczne według województw w 2019 r.	58
Chart 30. Geriatric clinics by voivodships in 2019	
Wykres 31. Oddziały geriatryczne	59
Chart 31. Geriatric wards	
Wykres 32. Oddziały geriatryczne według województw w 2019 r.	59
Chart 32. Geriatric wards by voivodships in 2019	
Wykres 33. Kuracjusze zakładów uzdrowiskowych w wieku 65 lat i więcej według województw w 2019 r.	61
Chart 33. Patients aged 65 and more in health resort facilities by voivodships in 2019	
Wykres 34. Struktura kuracjuszy zakładów uzdrowiskowych w opiece stacjonarnej według sposobu finansowania w 2019 r.	61
Chart 34. Structure of patients in health resort facilities in in-patient health care by type of financing in 2019	
Wykres 35. Samoocena stanu zdrowia osób w wieku 60 lat i więcej w 2019 r.	62
Chart 35. Self-perceived health of persons aged 60 and more in 2019	
Wykres 36. Udział kosztów refundacji leczenia szpitalnego osób w wieku 60 lat i więcej w kosztach refundacji leczenia szpitalnego ogółem według województw w 2019 r.	65
Chart 36. Share of refund for hospital treatment of persons aged 60 and more in the total hospital treatment refund by voivodships in 2019	
Wykres 37. Udział kosztów refundacji ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych udzielonych osobom w wieku 60 lat i więcej w kosztach refundacji ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych ogółem według województw w 2019 r.	66
Chart 37. Share of refund for out-patient specialised services provided to persons aged 60 and more in the total refund for out-patient specialised services by voivodships in 2019	
Wykres 38. Wydatki Narodowego Funduszu Zdrowia na refundację świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie geriatry według województw w 2019 r.	67
Chart 38. The National Health Fund expenditure on geriatric healthcare services refund by voivodships in 2019	
Wykres 39. Wydatki Narodowego Funduszu Zdrowia na refundację świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie geriatry na 1 osobę w wieku 60 lat i więcej według województw w 2019 r.	67
Chart 39. The National Health Fund expenditure on geriatric healthcare services refund per treated person aged 60 and more by voivodships in 2019	
Wykres 40. Wydatki Narodowego Funduszu Zdrowia na refundację świadczeń opieki hospicyjnej i paliatywnej na 1 osobę w wieku 60 lat i więcej według województw w 2019 r.	68
Chart 40. The National Health Fund expenditure on refund for hospice and palliative care services per treated person aged 60 and more by voivodships in 2019	

Wykres 41. Mieszkańcy zakładów stacjonarnych pomocy społecznej w wieku 60 lat i więcej według województw w 2019 r.	70
Chart 41. Number of residents aged 60 and more of stationary social welfare facilities by voivodships in 2019	
Wykres 42. Udział osób w wieku 60 lat i więcej w liczbie mieszkańców wybranych typów zakładów stacjonarnych pomocy społecznej w 2019 r.	71
Chart 42. Share of persons aged 60 and more in the number of residents in specified types of stationary social welfare facilities in 2019	
Wykres 43. Udział osób oglądających telewizję w liczbie osób danej grupy wieku w 2018 r.	73
Chart 43. Share of persons watching TV in the number of persons in a given age group in 2018	
Wykres 44. Udział osób oglądających filmy na DVD/Blu-ray lub przez Internet w liczbie osób danej grupy wieku w 2018 r.	74
Chart 44. Share of persons watching films on DVD/Blu-ray or on the Internet in the number of persons in a given age group in 2018	
Wykres 45. Udział osób słuchających radia w liczbie osób danej grupy wieku w 2018 r.	74
Chart 45. Share of persons listening to the radio in the number of persons in a given age group in 2018	
Wykres 46. Udział osób czytających przynajmniej raz w tygodniu książki, prasę papierową, prasę internetową i portale informacyjne w liczbie osób danej grupy wieku w 2018 r.	75
Chart 46. Share of persons reading books, paper press, online press, and information portals at least once a week in the number of persons in a given age group in 2018	
Wykres 47. Udział osób czytających książki w liczbie osób danej grupy wieku w 2018 r.	75
Chart 47. Share of persons reading books in the number of persons in a given age group in 2018	
Wykres 48. Udział osób chodzących na spacer i spędzających czas odpoczywając na świeżym powietrzu w liczbie osób danej grupy wieku w 2018 r.	76
Chart 48. Share of persons going for walks and spending free time in the open air in the number of persons in a given age group in 2018	
Wykres 49. Udział osób uprawiających sport w liczbie osób danej grupy wieku w 2018 r.	76
Chart 49. Share of persons that doing sports in the number of persons in a given age group in 2018	
Wykres 50. Udział osób odwiedzających lub przyjmujących u siebie znajomych, rodzinę lub przyjaciół w liczbie osób danej grupy wieku w 2018 r.	77
Chart 50. Share of persons visiting or entertaining acquaintances, family or friends in the number of persons in a given age group in 2018	
Wykres 51. Udział czytelników powyżej 60 roku życia zarejestrowanych w bibliotekach publicznych w ogólnej liczbie czytelników według województw w 2019 r.	78
Chart 51. The share of readers aged more than 60 registered in public libraries in the total number of readers by voivodships in 2019	
Wykres 52. Udział osób powyżej 60 roku życia w ogólnej liczbie członków kół, klubów, sekcji w centrach, domach i środkach kultury, klubach i świetlicach według województw w 2019 r.	79
Chart 52. The share of persons aged more than 60 in the total number of members of groups, clubs or sections in cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodships in 2019	

- Wykres 53. Udział osób powyżej 60 roku życia w ogólnej liczbie członków grup artystycznych w centrach, domach i środkach kultury, klubach i świetlicach według województw w 2019 r. 81
- Chart 53. The share of persons aged more than 60 in the total number of members of artistic groups in cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodships in 2019
- Wykres 54. Osoby w wieku 65–74 lata korzystające z komputera w ciągu ostatnich 3 miesięcy 83
- Chart 54. Persons aged 65–74 using a computer in the last 3 months
- Wykres 55. Udział osób nigdy niekorzystających z komputera w liczbie osób danej grupy wieku według wykształcenia w 2019 r. 83
- Chart 55. Share of persons that have never used a computer in the number of persons in a given age group by education in 2019

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Meaning
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Kropka (.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
„W tym” “Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given
Comma (,)	used in figures represents the decimal point

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning	Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys.	tysiąc	KRUS	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
mln	milion	ASIF	Agricultural Social Insurance Fund
mld	miliard	BIK CIB	Biuro Informacji Kredytowej Credit Information Bureau
zł PLN	złoty złoty	PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
p. proc. pp	punkt procentowy percentage point	PFRON	State Fund for the Rehabilitation of the Disabled
dok. cont.	dokończenie continued	GUS	Główny Urząd Statystyczny
r.	rok	ZUS SII	Zakład Ubezpieczeń Społecznych Social Insurance Institution
tj. i.e.	to jest that is	MON MND	Ministerstwo Obrony Narodowej Ministry of National Defence
itp. etc.	i tym podobne and the like	MSWiA	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
UTW TAU	Uniwersytet Trzeciego Wieku Third Age University	MS MOJ	Ministerstwo Sprawiedliwości Ministry of Justice
NFZ NHF	Narodowy Fundusz Zdrowia National Health Fund		

Synteza

W ostatnich latach w Polsce obserwuje się nasilający się proces starzenia się społeczeństwa. Udział osób starszych w populacji mieszkańców Polski systematycznie rośnie. Na koniec 2019 r. liczba osób w wieku 60 lat i więcej przekroczyła 9,7 mln i w stosunku do roku poprzedniego zwiększyła się o 2,1%. Odsetek osób starszych w populacji Polski osiągnął poziom 25,3%. Według prognozy GUS, liczba ludności w wieku 60 lat i więcej w Polsce w roku 2030 wzrośnie do poziomu 10,8 mln, a w 2050 r. wyniesie 13,7 mln. Osoby te będą stanowiły około 40% ogółu ludności Polski.

W 2019 r. wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi (liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku od 15 do 64 lat) wzrósł do poziomu 27,2 z 26,1 w roku poprzednim. Natomiast wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym ukształtował się na poziomie 36,5, podczas gdy rok wcześniej wyniósł 35,3.

Starzenie się społeczeństwa obserwowane jest z różnym natężeniem w poszczególnych województwach. W 2019 r., podobnie jak rok wcześniej, najwyższym odsetkiem osób w wieku 60 lat i więcej charakteryzowało się województwo łódzkie (27,8%), natomiast najniższym – małopolskie (23,5%).

W strukturze osób starszych dominują osoby względnie najmłodsze (w grupie wieku 60–64 lata), chociaż ich udział w ostatnich latach systematycznie maleje. W 2019 r. wyniósł on 28,4%, co oznacza spadek o 0,8 p. proc w stosunku do roku poprzedniego.

Większość osób w wieku senioralnym, zamieszkuje w miastach. W 2019 r. wskaźnik urbanizacji dla osób w wieku 60 lat i więcej ukształtował się na poziomie 65,2%. Wśród mieszkańców miast osoby w wieku senioralnym stanowiły 27,4%, a w gronie osób zamieszkałych na wsi odsetek seniorów wyniósł 22,0%.

W populacji seniorów dominują kobiety. W 2019 r. udział kobiet w zbiorowości osób starszych wyniósł 58,1%. W grupie wieku 60 lat i więcej na 100 mężczyzn przypadało 139 kobiet. Mężczyźni w wieku 60 lat i więcej w 2019 r. zawarli 6112 związków małżeńskich, a kobiety w tym wieku – 3686. Współczynnik małżeństw wśród mężczyzn w wieku senioralnym wyniósł 1,5, a w gronie kobiet ukształtował się na poziomie 0,7. W 2019 r., z udziałem kobiet w wieku 60 lat i więcej (w dniu wniesienia powództwa), orzeczono 3028 rozwodów. Rozwodzących się mężczyzn w wieku senioralnym było zdecydowanie więcej – 4378 rozwodów.

W 2019 r. przewidywane przeciętne dalsze trwanie życia noworodka płci męskiej wynosiło 74,1 roku, natomiast płci żeńskiej – 81,8 roku. W stosunku do roku poprzedniego w obu przypadkach nastąpiła poprawa tego wskaźnika, dla mężczyzn wzrost ten był wyższy niż dla kobiet (odpowiednio o 0,3 i 0,1 roku). Mężczyzna w wieku 60 lat w 2019 r. miał przed sobą 19,3 roku życia. W przypadku kobiet w tym wieku przewidywana przeciętna długość dalszego życia wyniosła 24,2 roku.

W Polsce w 2019 r. zmarło 349,4 tys. osób w wieku 60 lat i więcej, a ich odsetek w ogólnej liczbie zgonów wyniósł 85,3%. Współczynnik zgonów w populacji osób w wieku 60 lat i więcej (liczba zgonów na 1000 osób w danym wieku) ukształtował się w 2019 r. na poziomie 36,4, co oznacza spadek w stosunku do roku poprzedniego (w roku poprzednim wyniósł on 37,4).

W 2019 r. 8038 tys. seniorów było biernych zawodowo (tj. 86,1%), a liczba osób w wieku 60 lat i więcej aktywnych zawodowo wynosiła 1301 tys. Mimo wzrostu liczby osób starszych aktywnych zawodowo (o 1,5%), współczynnik aktywności zawodowej tej grupy osób nieznacznie zmalał i ukształtował się na poziomie 13,9%. Wskaźnik zatrudnienia, tak jak w roku poprzednim, wyniósł 13,7%.

W 2019 r. wśród ogółu pracujących w wieku 60 lat i więcej 38,9% posiadało ustalone prawo do emerytury. Natomiast w gronie osób starszych wykonujących prace na podstawie umów cywilnoprawnych, odsetek osób z ustalonym prawem do emerytury wyniósł 70,3%.

W 2019 r. sytuacja dochodowa gospodarstw domowych seniorów poprawiła się. W 2019 r. osoby w wieku 60 lat i więcej, żyjące w gospodarstwach domowych złożonych wyłącznie z osób w tym wieku, dysponowały przeciętnym miesięcznym dochodem rozporządzalnym przypadającym na jedną osobę w wysokości 2109 zł, tj. o 7,0% wyższym niż rok wcześniej. Przeciętne miesięczne wydatki na jedną osobę w gospodarstwach domowych seniorów ukształtowały się na poziomie 1576 zł (wzrost o 5,0% w porównaniu z rokiem 2018). Udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym tych osób wyniósł 74,7%. W 2019 r. w ubóstwie skrajnym, szacowanym w oparciu o wydatki gospodarstw domowych, żyło 3,7% osób w wieku 60 lat i więcej, co oznacza, że w stosunku do 2018 r. stopa ubóstwa skrajnego wśród seniorów spadła o 0,6 p. proc.

Dochody ze świadczeń społecznych, które są podstawowym źródłem utrzymania gospodarstw domowych składających się z osób w wieku senioralnym, w 2019 r. stanowiły 84,8% dochodów rozporządzalnych tych gospodarstw. W dochodach ze świadczeń społecznych najwyższy udział miały emerytury i renty, które stanowiły 79,1% ogółu dochodów. Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych ukształtowała się w 2019 r. na poziomie 2327 zł (wzrost o 4,7% w stosunku do roku 2018), a z KRUS osiągnęła wartość 1292 zł (wzrost o 5,3%). W 2019 r. z zasiłków stałych korzystało blisko 90 tys. osób w wieku 60 lat i więcej, a ich łączna wartość wyniosła niemal 400,0 mln zł, z czego 93,2% trafiło do seniorów samotnie gospodarujących.

Według danych Biura Informacji Kredytowej 21,0% osób w wieku 60 lat i więcej posiadało w 2019 r. zobowiązania z tytułu kredytu konsumpcyjnego, a 3,8% z tytułu kredytu hipotecznego. Udział wartości zobowiązań kredytowych seniorów w ogólnej ich wartości wyniósł 10,6%, co oznacza spadek w stosunku do roku poprzedniego o 0,4 p. proc.

W 2019 r. sytuacja materialna osób starszych, według ich subiektywnej oceny, uległa poprawie. Dobrą lub raczej dobrą sytuację materialną odnotowano w 37,4% gospodarstw domowych złożonych wyłącznie z osób starszych, co oznacza wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 3,9 p. proc. Zła lub raczej zła sytuacja materialna wskazana została w przypadku 10,4% gospodarstw seniorów (wobec 11,8% w roku poprzednim). W 2019 r. odnotowano również poprawę w zakresie wyposażenia mieszkań osób starszych w większość instalacji techniczno-sanitarnych.

Osoby w wieku 60 lat i więcej rzadko wskazują na dobry lub bardzo dobry stan swojego zdrowia. W 2019 r. 2,2% osób w wieku senioralnym uznało swój stan zdrowia jako bardzo dobry, odpowiedź dobry wskazało 25,7% seniorów. Oznacza to poprawę tych ocen w stosunku do roku poprzedniego, kiedy to analogiczne udziały wyniosły 1,9% i 23,8%. Na długotrwałe problemy zdrowotne lub choroby przewlekłe trwające (lub mające trwać według przewidywań) przez 6 miesięcy lub więcej uskarżało się 66,3% osób. W 2019 r. na 100 seniorów 73 chciało skorzystać z leczenia lub badania, z czego 87,9% korzystało z badania lub leczenia za każdym razem kiedy była taka potrzeba.

W 2019 r. w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej funkcjonowało 21839 przychodni oraz 826 praktyk lekarskich, a także 3611 praktyk stomatologicznych. Zgodnie ze sprawozdawczością placówek ochrony zdrowia, w 2019 r. osobom w wieku 65 lat i więcej udzielono łącznie 98,8 mln porad, co stanowiło 30,3% ogólnej ich liczby. W 2019 r. funkcjonowało 156 poradni geriatrycznych (o 10 więcej niż rok wcześniej), w których udzielono łącznie 77,0 tys. porad lekarskich.

Stacjonarną opiekę zdrowotną w 2019 r. zapewniało w Polsce 890 szpitali ogólnych z liczbą łóżek wynoszącą 166,8 tys. W szpitalach tych działały 52 oddziały geriatryczne, które dysponowały blisko 1,1 tys. łóżek. W stosunku do roku poprzedniego liczba łóżek na tych oddziałach zmniejszyła się o 4,0%, podczas gdy liczba osób na nich leczonych wzrosła o 1,8%.

W ciągu 2019 r. 80,0 tys. osób w wieku 65 lat i więcej leczyło się w zakładach opiekuńczo-leczniczych, pielęgnacyjno-opiekuńczych, hospicjach oraz na oddziałach paliatywnych. Osoby w wieku 65 lat i więcej stanowiły 77,6% ogólnej liczby pacjentów tego typu placówek. Liczba osób w wieku 65 lat i więcej, korzystających z leczenia uzdrowiskowego wyniosła 412,6 tys., co stanowiło 48,1% ogółu kuracjuszy. Po odliczeniu cudzoziemców leczonych stacjonarnie, liczba kuracjuszy w wieku 65 lat i więcej ukształtowała się na poziomie 381,8 tys.

Koszty świadczeń zdrowotnych poniesione przez Narodowy Fundusz Zdrowia w 2019 r. wyniosły 89,8 mld zł i w stosunku do roku poprzedniego wzrosły o 8,7 mld zł, tj. o 10,7%. Według danych NFZ środki finansowe przeznaczone na refundację świadczeń geriatrycznych w ramach ambulatoryjnej opieki specjalistycznej i leczenia szpitalnego w 2019 r. wyniosły 133,8 mln zł, z czego na szpitalną opiekę geriatryczną przeznaczono 97,0% tej kwoty.

W 2019 r. koszty refundacji świadczeń leczenia szpitalnego osób w wieku 60 lat i więcej stanowiły 54,6% ogólnej kwoty refundacji tych świadczeń. W przypadku ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych, wartość refundacji świadczeń udzielonych osobom starszym wyniosła 47,4% ogólnej kwoty refundacji w tym zakresie. Natomiast koszty leczenia seniorów, finansowane przez Narodowy Fundusz Zdrowia, w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej stanowiły 37,6% wartości tych świadczeń.

Pod koniec 2019 r. funkcjonowało 1837 stacjonarnych zakładów pomocy społecznej (o 6 placówek więcej niż w 2018 r.), wśród których było 875 domów pomocy społecznej oraz 385 placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku. Zakłady stacjonarne pomocy społecznej dysponowały podobną liczbą miejsc co rok wcześniej, wynoszącą 118,9 tys., z czego najwięcej było w domach pomocy społecznej (82,8 tys.). Udział osób w wieku senioralnym wśród mieszkańców zakładów stacjonarnych pomocy społecznej zwiększył się w skali roku o 1,6 p. proc. i ukształtował się w 2019 r. na poziomie 64,5%.

Z przeprowadzonego w 2018 r. badania spójności społecznej wynika, iż spośród różnych form spędzania czasu wolnego seniorzy najczęściej wybierali zajęcia realizowane w warunkach domowych. Największą popularnością wśród tej grupy osób cieszyło się oglądanie telewizji. W 2018 r. odsetek osób w wieku 60 lat i więcej codziennie oglądających telewizję wyniósł 92,2%, a słuchających radia ukształtował się na poziomie 62,9%. W 2018 r. po prasę papierową przynajmniej raz w tygodniu sięgało 68,1% seniorów, a książki przynajmniej raz w tygodniu czytało 27,7% osób starszych. Seniorzy z zajęć poza domem najczęściej wybierali chodzenie na spacerzy oraz spędzanie czasu odpoczywając na świeżym powietrzu (np. na działce). Odsetek seniorów wybierających tego typu aktywność przynajmniej raz w tygodniu w 2018 r. wyniósł 55,1%. Raz w tygodniu lub częściej sport uprawiało 12,2% osób w wieku 60 lat i więcej, natomiast odsetek seniorów, którzy wskazali, że nie uprawiają sportu nigdy bądź prawie nigdy wyniósł 74,7%.

W 2019 r. w bibliotekach publicznych odnotowano 905,1 tys. czytelników powyżej 60 roku życia. W ujęciu rocznym liczba czytelników w wieku senioralnym w bibliotekach publicznych wzrosła o 5,9%. Osoby starsze uczestniczyły również w różnych formach aktywności kulturalnej organizowanych przez domy, ośrodki i centra kultury, kluby i świetlice. W 2019 r. w jednostkach tych ponad 210 tys. osób w wieku powyżej 60 lat było członkami różnych kół, klubów i sekcji, a 54,7 tys. seniorów aktywnie udzielało się w grupach artystycznych.

W 2019 r. z komputerów w ciągu ostatnich 3 miesięcy korzystało 34,1% osób w wieku 65–74 lata, tj. o 2,4 p. proc. więcej niż rok wcześniej. Osoby w tym wieku coraz częściej korzystają z komputerów regularnie (tj. co najmniej raz w tygodniu), ale nadal odsetek regularnych użytkowników w analizowanym przedziale wieku był niższy w porównaniu z osobami młodszymi. Z Internetu korzystało 37,0% osób w wieku 65–74 lat, a regularnie z Internetem łączyło się 33,3% osób w tym wieku.

Executive summary

Recent years have witnessed a growing trend in population ageing. The share of elderly persons in the population of Poland is gradually increasing. At the end of 2019, the number of persons aged 60 and more exceeded 9.7 million, which was by 2.1% more than a year before. The percentage of elderly persons in Polish population amounted to 25.3%. According to the projection of Statistics Poland, the number of population aged 60 and more in Poland in 2030 will increase and reach 10.8 million, and in 2050 – 13.7 million. Then older people will constitute about 40% of total population of Poland.

In 2019, the age dependency ratio (the number of persons aged 65 and more per 100 population aged 15–64) rose to 27.2 from 26.1 noted a year before. The ratio of post-working age population to 100 persons at working age equalled 36.5, while in the previous year it was 35.3.

The intensity of population ageing process varies depending on different voivodships. In 2019, just like a year before, the greatest percentage of persons aged 60 and more was in Łódzkie Voivodship (27.8%), while the lowest – in Małopolskie (23.5%).

The age structure of elderly population is dominated by people at a relatively youngest age (belonging to the group of 60–64-year-olds), although their share in recent years has gradually been diminishing and in the year 2019 it amounted to 28.4%, which is by 0.8 pp lower than in the previous year.

The majority of seniors lives in cities. In 2019, an urbanization rate for persons aged 60 and more was at 65.2%. Seniors comprised 27.4% of urban population and 22.0% of rural population.

Elderly population is female-dominated – in 2019, their share in seniors amounted to 58.1%. There were 139 women per 100 men at the age of 60 and more. The statistics of marriages for men aged 60 and more in 2019 was 6112, and for women the same age – 3686. Marriage ratio for the former was 1.5, and for the latter – 0.7. In 2019, 3028 marriages of women aged 60 and more (on the day of filing the petition for a divorce) were terminated. This number for male seniors was by far greater – 4378.

In 2019, life expectancy at birth was 74.1 years for men and 81.8 for women. The ratio was better in both cases in comparison with the previous year, the increase was higher for men – by 0.3, and for women – by 0.1. In 2019, a man aged 60, statistically speaking, had 19.3 years ahead of him, while a woman – 24.2.

In 2019 in Poland, 349.4 thousand persons died at the age 60 and more. The percentage of these deaths in the total number of deaths was 85.3%. Mortality ratio for the population aged 60 and more (the number of deaths per 1000 population at a given age) in 2019 equalled 36.4, which is a decrease in comparison with the previous year, when the ratio was 37.4.

In 2019, 8038 thousand seniors were economically inactive, which accounted for 86.1%, and the number of persons aged 60 that were economically active was 1301 thousand. Although the number of older persons economically active rose by 1.5%, the activity rate for this group of population, amounting to 13.9, slightly decreased. The employment rate was the same as a year before – 13.7%.

Among the total working population aged 60 and more in 2019, 38.9% were entitled to the retirement pension, however, the percentage of seniors providing work on the basis of civil law contracts and entitled to retirement pension equalled 70.3%.

In 2019, the situation of elderly persons related to income improved. That year older persons in households solely with seniors had the average monthly available income of PLN 2109, which is by 7.0% more than a year before. Average monthly expense per capita in seniors' households was PLN 1576 (a growth by 5.0% in comparison with 2018). The income share in available income of seniors equalled 74.7%. In 2019, 3.7% of seniors lived in extreme poverty, estimated on the basis of household expenses, which is by 0.6 pp fewer than in 2018.

Incomes from social benefits, which are a basic source of income in households with the elderly, in 2019 constituted 84.8% of available income of these households. The highest share in social benefit income was noted in a retirement and other pensions section – 79.1% of total income. A gross average monthly retirement and other pension from non-agricultural insurance system in 2019 amounted to PLN 2327 (a growth by 4.7% in relation to 2018), and from ASIF – PLN 1292 (an increase by 5.3%). In 2019, almost 90 thousand persons at the age 60 and more were beneficiaries of a permanent allowance and its total amount was almost PLN 400 million, of which 93.2% was granted to one-person households of the elderly.

Data from the Credit Information Bureau show that 21.0% of persons aged 60 and more in 2019 had consumer debt liabilities and 3.8% – mortgage credit ones. The share of seniors' credit and debt liabilities in their total amount accounted for 10.6%, which was a decrease in relation to the previous year by 0.4 pp.

In 2019, the material situation of seniors, according to their subjective evaluation, improved. Good or rather good material situation was reported by 37.4% households with solely older persons, which was a rise by 3.9 pp in comparison with the previous year. 10.4% of the same group of households admitted to a bad or rather bad material situation (a year before – 11.8%). 2019 welcomed an improvement in equipping households of elderly persons with a majority of technical and sanitary installations.

Persons aged 60 and more rarely report a good or rather good health. In 2019, a share of seniors with very good self-reported health was 2.2% and with a good one – 25.7%. It is an improvement of the evaluation in relation to the previous year when the corresponding shares were 1.9% and 23.8%. Long-standing health-related issues or chronic illnesses lasting (or expected to last) 6 months or more were reported by 66.3% persons. In 2019, 73 seniors per 100 ones expressed a need of treatment or examination, of which 87.9% were treated or examined every time a need arose.

In 2019, out-patient health care had 21839 clinics, 826 medical practices, and 3611 dentist practices. As healthcare institution reporting shows, in 2019, persons aged 60 and more received in total 98.8 million consultations, which was 30.3% of the total number of provided consultations. In 2019, there were 156 geriatric clinics (10 more than a year before) and they reported altogether 77.0 thousand medical consultations.

In-patient health care in 2019 in Poland was provided by 890 general hospitals with the total number of beds amounting to 166.8 thousand. These hospitals had 52 geriatric wards with almost 1.1 thousand beds. In relation to the previous year, the number of beds in these wards diminished by 4.0%, while the number of patients treated there increased by 1.8%.

During 2019, 80.0 thousand persons aged 65 and more were admitted for treatment to chronic medical care homes, nursing homes, hospices and palliative care wards. Persons aged 65 and more accounted for 77.6% of the total number of patients in these establishments. The number of persons in health resort health care was 412.6 thousand, which comprised 48.1% of total patients in health resorts. The number of patients aged 65 and more excluding foreigners amounted to 381.8 thousand.

The National Health Fund incurred PLN 89.8 billion in the cost of health care services in 2019 – by PLN 8.7 billion more than in the previous year (i.e. by 10.7% more). According to the NHF, financial means for a refund of geriatric care in an out-patient specialised health care and hospital treatment amounted to PLN 133.8 million, of which 97.0% of the given amount was allocated to hospital geriatric care.

In 2019, the refund cost of hospital treatment of seniors aged 60 and more constituted 54.6% of the total amount of a refund cost of this type of treatment. In the case of an out-patient specialised health care the figure for this service provided to the elderly meant 47.4% of the total refund for this type of service. Yet, the cost of seniors' treatment with a refund from the National Health Fund within the primary health care amounted to 37.6% of its value.

At the end of 2019, there were 1837 in-patient social welfare facilities (6 more than in 2018), including 875 social welfare homes and 385 establishments ensuring 24-hour care for disabled persons, chronic patients or elderly persons. In-patient social welfare facilities provided a similar number of places as a year before amounting to 118.9 thousand, the greatest number of which was in social welfare homes – 82.8 thousand. The share of the elderly in in-patient social welfare facilities increased within a year by 1.6 pp and equalled 64.5% in 2019.

The results of the Social Cohesion Survey of 2018 show that among various forms of spending free time seniors reported activities done at home as the most preferred option. Watching TV ranked first amongst older persons. In 2018, the share of persons aged 60 and more watching TV every day was 92.2%, while those listening to the radio – 62.9%. In 2018, paper press was read at least once a week by 68.1% seniors, whereas books were read at least once a week 27.7% of the elderly. Older persons most often chose walks or having some rest in the open air (i.e. in an allotment garden) as the most popular form of spending free time outside home. The percentage of seniors doing one of these at least once a week was 55.1 in 2018. Doing sports once a week or more was reported by 12.2% persons aged 60 or more, however 74.7% seniors stated that they never or almost never do sports.

In the analysed year public libraries had 905.1 thousand readers over 60 years old. Within a year their number grew by 5.9%. Seniors also took part in different forms of cultural activity organized by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres. In 2019 there were over 210 thousand seniors belonging to various groups, clubs and sections, and 54.7 thousand seniors took an active part in artistic ensembles.

In 2019, 34.1% of persons aged 65–74 used computers within last three months, which is 2.4 pp more than a year before. Seniors at this age are more and more often using computers on a regular basis (i.e. at least once a week) but still the percentage of regular computer users in the analysed age group is lower than in younger population. In 2019, the Internet was used by 37.0% of 65–74-year-olds, while 33.3% seniors used the Internet regularly.

Rozdział 1

Chapter 1

Osoby starsze w Polsce

Older people in Poland

1.1. Liczba i struktura ludności w wieku 60 lat i więcej

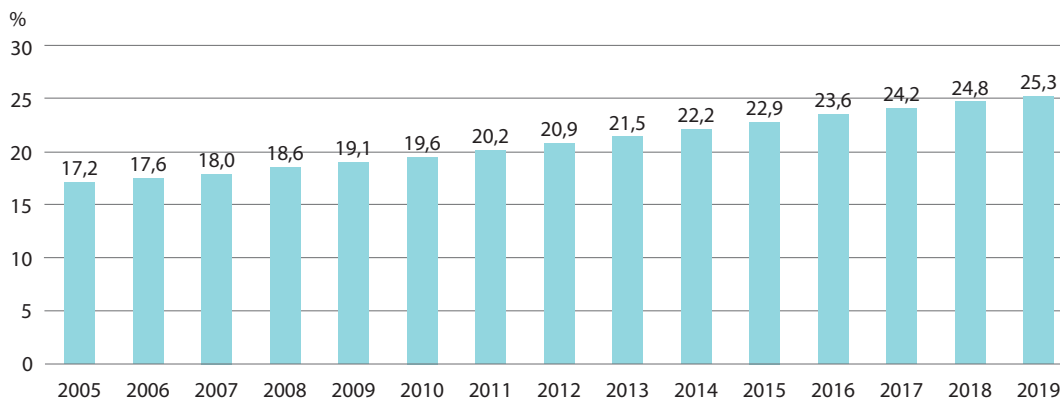
1.1. Number and structure of population aged 60 and more

W 2019 r. nadal utrzymywał się trend spadkowy liczby mieszkańców Polski. W końcu 2019 r. liczba ludności Polski wyniosła 38382,6 tys. i była o 28,6 tys. niższa niż w 2018 r. Poza zmniejszaniem się liczby ludności, w dalszym ciągu obserwowane były zmiany w strukturze wieku, wynikające z postępującego procesu starzenia się społeczeństwa.

W 2019 r., podobnie jak w latach poprzednich, nastąpił wzrost liczby mieszkańców Polski w wieku 60 lat i więcej. Na koniec roku populacja osób starszych wyniosła 9703,7 tys. i w stosunku do roku poprzedniego zwiększyła się o 2,1%. Od 2006 r. obserwuje się silny wzrost udziału osób starszych w populacji Polski. W 2005 r. udział ten wyniósł 17,2%, wzrósł do poziomu 22,9% w 2015 r., a w 2019 r. ukształtował się na poziomie 25,3%.

Wykres 1. Udział osób w wieku 60 lat i więcej w liczbie ludności ogółem
Stan w dniu 31 grudnia

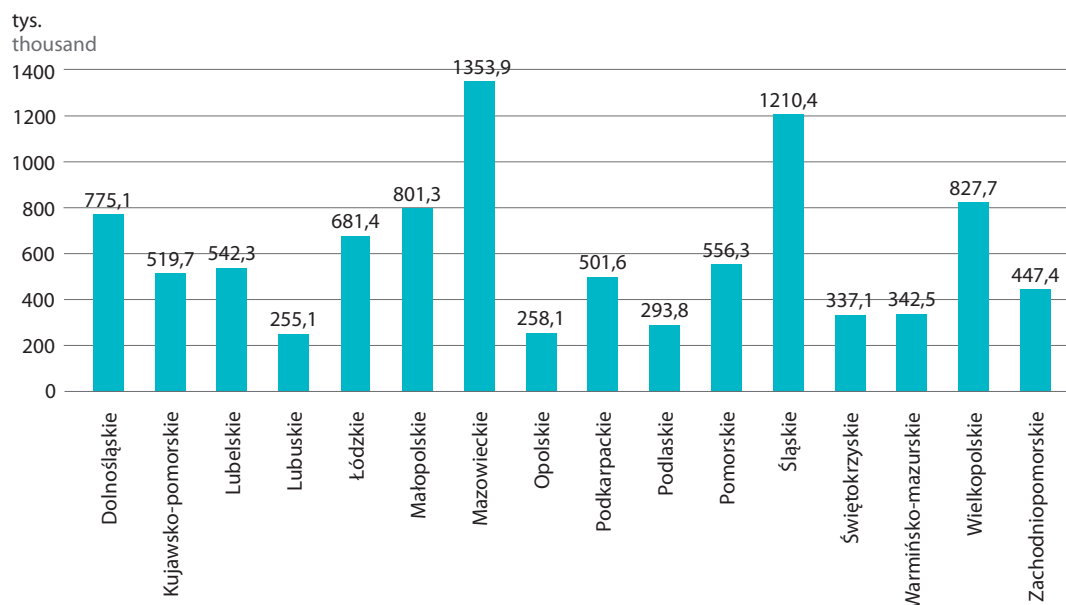
Chart 1. Share of persons aged 60 and more in the total number of population
As of 31 December

Liczba osób w wieku senioralnym jest istotnie zróżnicowana w układzie regionalnym, co jest przede wszystkim konsekwencją dysproporcji ogólnej liczby ludności w poszczególnych województwach. W 2019 r. ponad jedna czwarta (26,4%) seniorów zamieszkiwała dwa województwa, tj. mazowieckie oraz śląskie, podczas gdy w województwie o najmniejszej liczbie osób starszych – lubuskim, mieszkało 2,6% osób starszych w Polsce.

**Wykres 2. Osoby w wieku 60 lat i więcej według województw w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

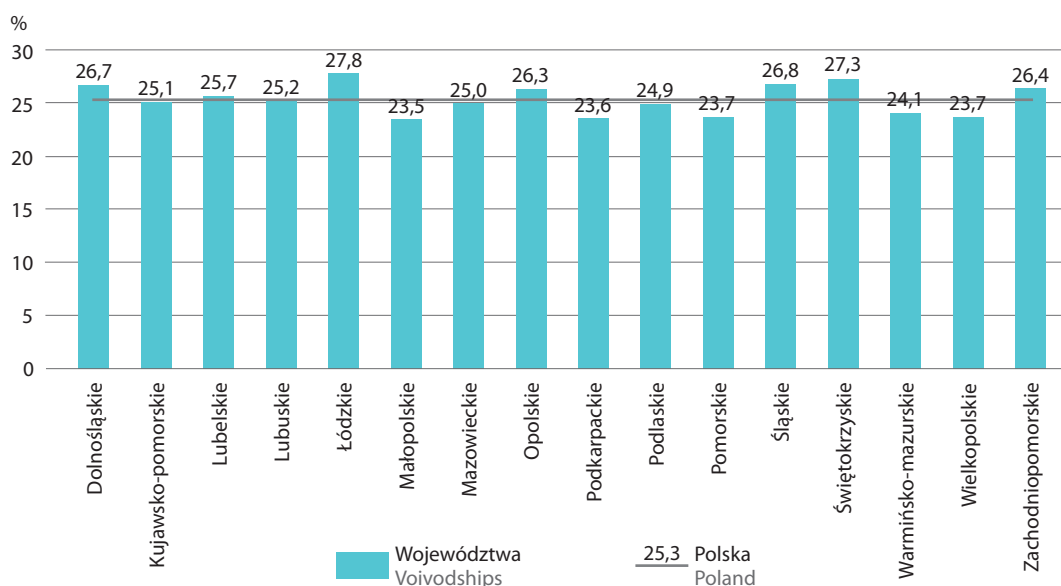
Chart 2. Persons aged 60 and more by voivodships in 2019
As of 31 December

Starzenie się społeczeństwa obserwowane jest z różnym natężeniem w poszczególnych województwach. W 2019 r., podobnie jak rok wcześniej, najwyższym odsetkiem osób w wieku 60 lat i więcej charakteryzowało się województwo łódzkie (27,8%), natomiast najniższym – małopolskie (z udziałem wynoszącym 23,5%). Od roku 2005 odsetek osób starszych najbardziej zwiększył się w województwie zachodniopomorskim (wzrost o 10,8 p. proc), a najmniej w województwie małopolskim (o 6,2 p. proc).

**Wykres 3. Udział osób w wieku 60 lat i więcej w ludności ogółem według województw w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

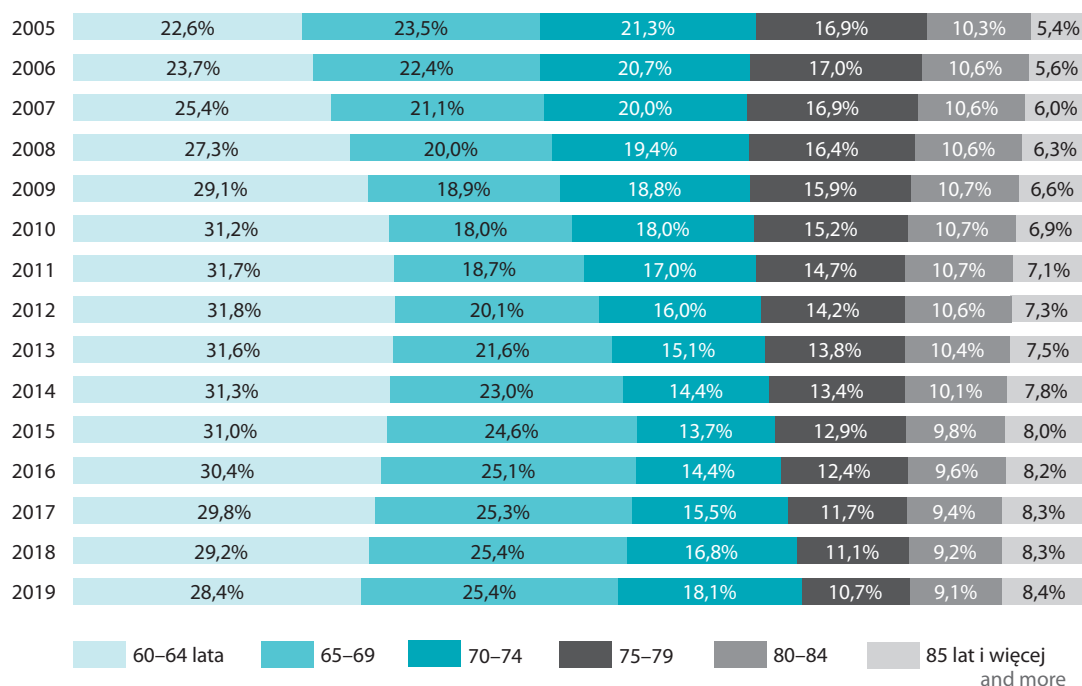
Chart 3. Share of persons aged 60 and more in the total population by voivodships in 2019
As of 31 December

W 2019 r., podobnie jak w roku poprzednim, najliczniejszą grupę seniorów stanowiły osoby w wieku 60–64 lata. Ich udział w ogólnej liczbie osób starszych wyniósł 28,4%. Najmniej liczną grupę stanowiły osoby w wieku 85 lat i więcej. Ich udział w populacji osób w wieku senioralnym ukształtował się w 2019 r. na poziomie 8,4%. Należy jednak zauważyć, iż pomimo wciąż największego udziału najmłodszych seniorów w populacji osób starszych, udział ten od 2013 r. sukcesywnie maleje. W 2019 r. w stosunku do roku poprzedniego odsetek osób w grupie wieku 60–64 lata spadł o 0,8 p. proc, zaś w odniesieniu do roku 2012 – o 3,4 p. proc. Tendencja ta wskazywać może, iż Polska znajduje się w przededniu podwójnego starzenia się ludności, gdzie oprócz wzrostu liczby osób w wieku senioralnym, następuje wzrost udziału najstarszych grup w strukturze wieku seniorów.

**Wykres 4. Struktura osób w wieku 60 lat i więcej według grup wieku
Stan w dniu 31 grudnia**

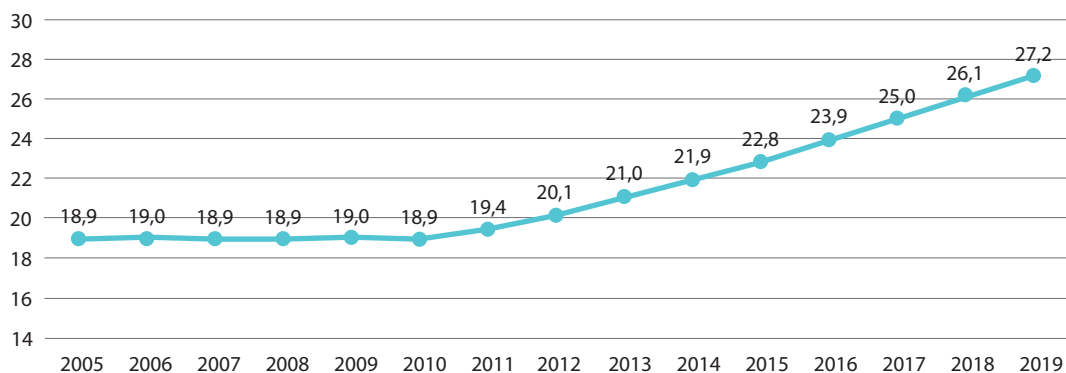
Chart 4. Structure of persons aged 60 and more by age groups
As of 31 December

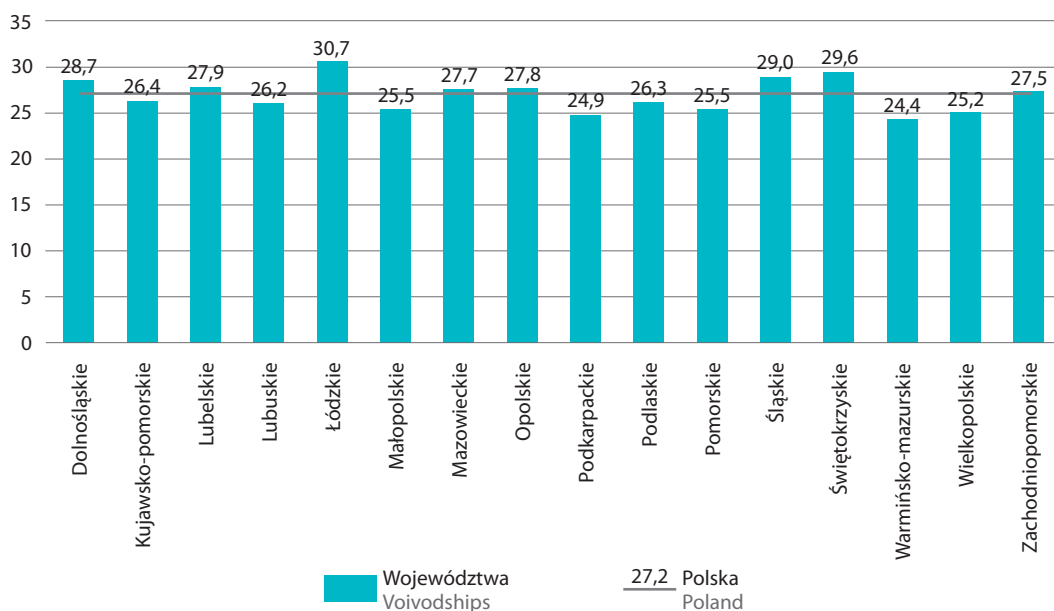
Spadek liczby ludności ogółem i wzrost liczby ludności w wieku senioralnym skutkuje wzrostem wskaźnika obciążenia demograficznego osobami starszymi (liczby osób w wieku 65 lat i więcej przypadającej na 100 osób w wieku od 15 do 64 lat). Wskaźnik ten ukształtował się w 2019 r. na poziomie 27,2. Dynamiczny wzrost wskaźnika obciążenia demograficznego zauważalny jest od 2011 r. Wcześniej kształtował się on na względnie stabilnym poziomie. W 2019 r. najwyższy poziom tego wskaźnika zanotowano w województwie łódzkim – 30,7, podczas gdy w województwie warmińsko-mazurskim był on najniższy i ukształtował się na poziomie 24,4.

Wykres 5. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi
Chart 5. Age dependency ratio of older people

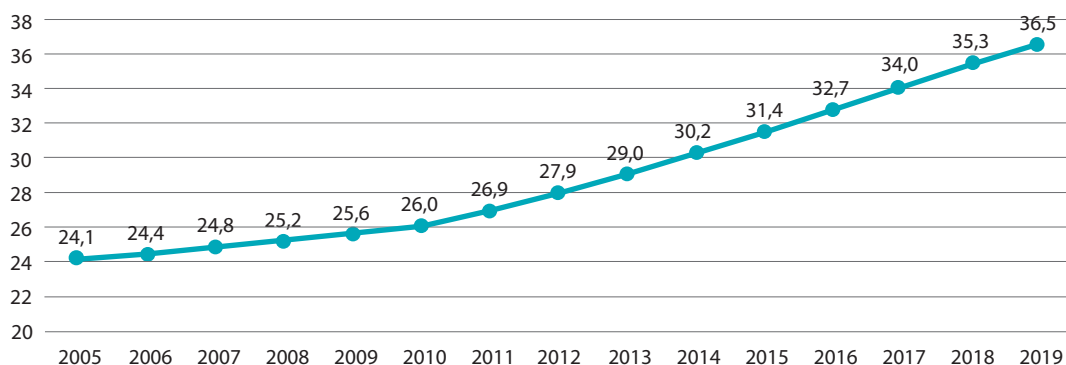

Wykres 6. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi według województw w 2019 r.
Chart 6. Age dependency ratio of older people by voivodships in 2019

Dynamiczny przyrost liczby osób starszych oznacza, iż wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym (tj. 65 lat i więcej w przypadku mężczyzn oraz 60 lat i więcej dla kobiet). W 2019 r. wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym ukształtował się na poziomie 36,5, tj. o 1,2 wyższym niż w roku ubiegłym i aż o 12,4 wyższym niż w roku 2005.

Wykres 7. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
 Chart 7. Post-working age population per 100 population at working age

Osoby starsze, podobnie jak jest to obserwowane dla ogółu społeczeństwa, częściej zamieszkują miasta niż wsie. Wskaźnik urbanizacji dla mieszkańców Polski w 2019 r. wyniósł 60,0%, a w przypadku osób w wieku 60 lat i więcej był jeszcze wyższy i ukształtował się na poziomie 65,2%.

Ponadto, w strukturze ludności można zauważyć wyższy udział osób starszych w miastach niż na wsi. W 2019 r. wśród mieszkańców miast było 27,4% osób w wieku senioralnym, a na terenach wiejskich wskaźnik ten osiągnął wartość 22,0% (w obu przypadkach o 0,5 p. proc więcej niż w 2018 r.). Zarówno w miastach, jak i na wsi najliczniejszą grupę osób starszych stanowiły osoby z przedziału wieku 60–64 lata. Na wsi ich udział wyniósł 29,9% i był o 2,3 p. proc wyższy niż w miastach, w przypadku których ukształtował się na poziomie 27,6%. Wśród seniorów na wsi odnotowano również wyższy udział osób z najstarszych grup wieku, tj. w wieku 80–84 lata i 85 lat i więcej.

Tablica 1. Osoby w wieku 60 lat i więcej według grup wieku, płci oraz miejsca zamieszkania w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Table 1. Persons aged 60 and more by age groups, sex and the place of residence in 2019
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Mężczyźni Male	Kobiety Female	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
W % ludności ogółem danej grupy In % of total population of a given group	25,3	21,9	28,5	27,4	22,0
W % ludności w wieku 60 lat i więcej danej grupy: In % of population aged 60 and more of a given group					
60–64 lata	28,4	31,9	25,9	27,6	29,9
65–69	25,4	27,1	24,1	25,8	24,6
70–74	18,1	18,2	18,0	18,6	17,0
75–79	10,7	9,8	11,4	10,8	10,5
80–84	9,1	7,3	10,3	9,0	9,2
85 lat i więcej and more	8,4	5,6	10,3	8,1	8,8

W 2019 r. wśród kobiet zamieszkujących Polskę 28,5% osiągnęło wiek senioralny, podczas gdy udział seniorów w ogólnej liczbie mężczyzn ukształtował się na poziomie 21,9% (wzrost w stosunku do roku poprzedniego odpowiednio o 0,6 p. proc i 0,5 p. proc).

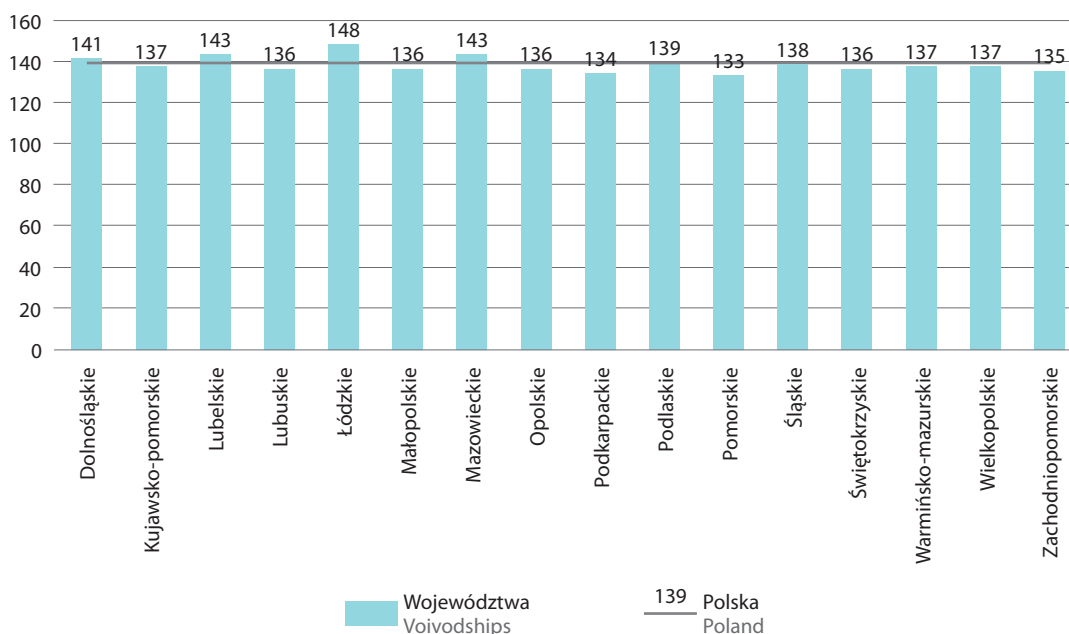
Wśród seniorów, podobnie jak w całym społeczeństwie, przeważają kobiety. W 2019 r. kobiety stanowiły 51,6% ogółu społeczeństwa, a na 100 mężczyzn przypadało ich 107. Udział kobiet w populacji osób starszych był wyższy niż w przypadku populacji Polski i w 2019 r. wyniósł 58,1%. W grupie wieku 60 lat i więcej na 100 mężczyzn przypadało 139 kobiet. W zbiorowości osób w wieku senioralnym współczynnik feminizacji wzrasta wraz z wiekiem, co jest konsekwencją nadumieralności mężczyzn.

Tablica 2. Współczynnik feminizacji w 2019 r.
Table 2. Femininity ratio in 2019

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
Ogółem Total	107	111	101
W tym dla osób w wieku 60 lat i więcej Of which for persons aged 60 and more	139	146	126
60–64 lata	113	123	98
65–69	123	133	107
70–74	137	142	126
75–79	161	164	156
80–84	195	196	193
85 lat i więcej and more	255	246	272

Najwyższym współczynnikiem feminizacji populacji osób w wieku 60 lat i więcej charakteryzowało się województwo łódzkie, w którym wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 148, natomiast najniższym województwo pomorskie ze wskaźnikiem na poziomie 133.

Wykres 8. Współczynnik feminizacji populacji osób w wieku 60 lat i więcej według województw w 2019 r.
Chart 8. Femininity ratio of persons aged 60 and more by voivodships in 2019

Według wyników Narodowego Spisu Ludności i Mieszkań w strukturze ludności Polski w wieku 15 lat i więcej w roku 2011 dominowały osoby pozostające w związku małżeńskim. Stanowiły one 56,0% ludności Polski. W przypadku osób w wieku senioralnym w małżeństwie żyło 57,0% osób, przy czym wśród mężczyzn – 78,0%, a wśród kobiet – 42,0%.

W 2019 r. mężczyźni w wieku 60 lat i więcej zawarli 6112 związków małżeńskich wobec 5920 w roku poprzednim, a kobiety w tym wieku – 3686 (w roku poprzednim – 3437). W stosunku do roku 2018 liczba małżeństw zawartych przez kobiety w wieku senioralnym wzrosła o 7,2%, a mężczyzn – o 3,2%. W tym samym czasie dla ogółu społeczeństwa w Polsce notowana była tendencja odwrotna. W 2019 r. zarejestrowano 183,4 tys. nowo zawartych związków małżeńskich, tj. o 4,7% mniej niż w roku poprzednim.

Współczynnik małżeństw wśród mężczyzn w wieku senioralnym wyniósł 1,5. Częstość zawierania małżeństw przez mężczyzn w wieku senioralnym była zdecydowanie wyższa w miastach niż na wsi. W 2019 r. na 1000 mężczyzn w wieku 60 lat i więcej zamieszkałych w miastach zawarto średnio 1,8 małżeństw, wśród mieszkańców wsi analogiczny wskaźnik ukształtował się na poziomie 1,0. Kobiety w wieku 60 lat i więcej rzadziej wstępowały w związki małżeńskie. Współczynnik zawartych przez nie małżeństw kształtował się na poziomie 0,7. Częstość zawierania małżeństw przez kobiety w starszym wieku, podobnie jak w przypadku mężczyzn, była wyższa w miastach (0,8) niż na wsi (0,4).

Wśród osób starszych obserwuje się coraz większą liczbę rozwodów. W 2019 r., z udziałem kobiet w wieku 60 lat i więcej (w dniu wniesienia powództwa), orzeczono 3028 rozwodów (o 10,8% więcej niż w ubiegłym roku), co stanowiło 4,6% wszystkich rozwodów w Polsce. Rozwodzących się mężczyzn w wieku senioralnym było zdecydowanie więcej – 4378 rozwodów (wzrost o 9,9%), co stanowiło 6,7% ich ogólnej liczby. Dynamika liczby rozwodów osób starszych jest znacznie wyższa, niż w przypadku populacji ogółem. W 2019 r. w Polsce zostało prawomocnie orzeczonych przez sądy 65341 rozwodów, tj. o 4,0% więcej niż przed rokiem.

1.2. Przeciętne dalsze trwanie życia, umieralność osób w wieku 60 lat i więcej

1.2. Life expectancy, mortality of persons aged 60 and more

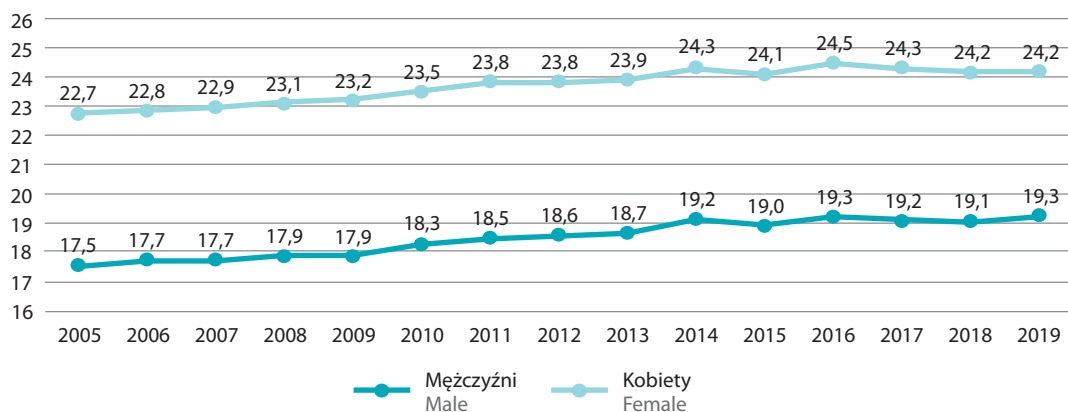
W 2019 r. przewidywane przeciętne dalsze trwanie życia noworodka płci męskiej wynosiło 74,1 roku, natomiast płci żeńskiej – 81,8 roku. W stosunku do roku poprzedniego w obu przypadkach nastąpiła poprawa tego wskaźnika, jednakże dla mężczyzn wzrost ten był wyższy niż dla kobiet (odpowiednio o 0,3 i 0,1 roku). W porównaniu z rokiem 2005 przeciętne dalsze trwanie życia wydłużyło się o 3,3 roku dla mężczyzn i 2,4 roku dla kobiet.

Tablica 3. Przeciętne dalsze trwanie życia w 2019 r.
Table 3. Life expectancy in 2019

Wyszczególnienie Specification	Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku lat Life expectancy at age						
	0	60	65	70	75	80	85
Mężczyźni Male							
Ogółem Total	74,07	19,26	15,95	12,99	10,23	7,70	5,64
Miasta Urban areas	74,47	19,53	16,21	13,21	10,41	7,85	5,71
Wieś Rural areas	73,41	18,74	15,46	12,56	9,84	7,33	5,38
Kobiety Female							
Ogółem Total	81,75	24,21	20,10	16,24	12,63	9,33	6,59
Miasta Urban areas	81,65	24,20	20,12	16,26	12,68	9,38	6,60
Wieś Rural areas	81,77	24,11	19,96	16,04	12,38	9,03	6,34

Mężczyzna w wieku 60 lat w 2019 r. miał przed sobą 19,3 roku życia, tj. o 1,8 roku więcej niż mężczyzna, który wiek ten osiągnął w roku 2005. W przypadku kobiet w tym wieku przewidywana przeciętna długość dalszego życia wyniosła 24,2 roku, co oznacza wzrost o 1,5 roku w porównaniu z 2005 r. Dłuższe dalsze trwanie życia kobiet wobec mężczyzn występuje we wszystkich grupach wieku, jednak różnica ta maleje wraz z wiekiem. W 2019 r. wyniosła ona dla 60-latków blisko 5 lat, a w przypadku 85-latków – niespełna rok.

Wykres 9. Przeciętne dalsze trwanie życia osób w wieku 60 lat
Chart 9. Life expectancy of persons aged 60

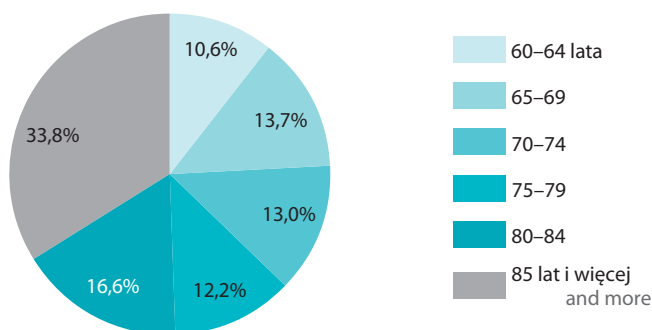
Dla mężczyzn przewiduje się krótsze dalsze trwanie życia, ale w porównaniu do kobiet większą jego część przeżywają oni bez niepełnosprawności. W 2019 r. w przypadku mężczyzn w wieku 60 lat oczekiwane dalsze trwanie życia w zdrowiu wyniosło 10,3 roku, co stanowiło 53,4% ich dalszego trwania życia. Dla kobiet w tym samym wieku przewidywano, że w zdrowiu przeżyją dalsze 11,4 roku, tj. 47,1% dalszego trwania życia.

Długość przeciętnego dalszego trwania życia mężczyzn, w przeciwieństwie do kobiet, jest wyraźnie zróżnicowana ze względu na miejsce zamieszkania. W 2019 r. mężczyzna w wieku 60 lat mieszkający w mieście miał przed sobą przeciętnie o 0,8 roku życia więcej niż mężczyzna mieszkający na wsi. W przypadku kobiet analogiczna różnica wyniosła 0,1 roku.

W Polsce w 2019 r. zmarło 349,4 tys. osób w wieku 60 lat i więcej, a ich odsetek w ogólnej liczbie zgonów wyniósł 85,3%. Mimo, że w porównaniu z rokiem poprzednim, liczba zgonów osób w wieku senioralnym zmniejszyła się o ponad 2,0 tys., to jej udział w ogólnej liczbie zgonów wzrósł o 0,5 p. proc.

Udział kobiet w wieku 60 lat i więcej wśród zmarłych kobiet wyniósł 91,6%. W przypadku zgonów mężczyzn, analogiczny wskaźnik ukształtował się na poziomie 79,3%. W 2019 r. zgony osób w wieku senioralnym stanowiły 86,2% ogółu zgonów w miastach i 83,7% zgonów na wsi.

Wykres 10. Struktura zgonów osób w wieku 60 lat i więcej według grup wieku w 2019 r.
Chart 10. Mortality structure of persons aged 60 and more by age groups in 2019

W 2019 r., tak jak w latach poprzednich, w strukturze zgonów osób starszych dominowały zgony osób z grupy wieku 85 lat i więcej, chociaż w porównaniu z rokiem 2018 udział ten zmalał o 0,1 p. proc. W stosunku do roku poprzedniego wzrósł udział zgonów osób z grup wieku 70–74 lata (z 11,9% do 13,0%) oraz 65–69 lat (z 13,4% do 13,7%). W pozostałych grupach odnotowano spadek udziału w strukturze zgonów.

Współczynnik zgonów w populacji osób w wieku 60 lat i więcej (liczba zgonów na 1000 osób w danym wieku) ukształtował się w 2019 r. na poziomie 36,4, wobec 37,4 w roku poprzednim. W ostatnich latach współczynnik ten miał tendencję malejącą, mimo występowania okresowych niewielkich wzrostów. W 2010 r. na 1000 osób starszych notowano przeciętnie 40 zgonów, czyli o 3,6 więcej niż w roku 2019.

Wyższym natężeniem zgonów, obserwowanym we wszystkich grupach wieku, charakteryzuje się populacja mężczyzn, dla której współczynnik zgonów w 2019 r. wyniósł 41,8. Wśród kobiet ukształtował się on na poziomie 32,5. Jednocześnie w przypadku mężczyzn na przestrzeni ostatnich lat nastąpił silniejszy spadek omawianego wskaźnika. W stosunku do roku 2010 zmalał on o 5,3, podczas gdy dla kobiet – o 2,7.

Najwyższym współczynnikiem zgonów charakteryzuje się najstarsza grupa osób (w wieku 85 lat i więcej), dla której współczynnik ten w 2019 r. wyniósł 148,0. W zbiorowości osób starszych najniższe natężenie zgonów występuje wśród kobiet w wieku 60–64 lata. W 2019 r. współczynnik zgonów dla tej grupy osób ukształtował się na poziomie 8,2.

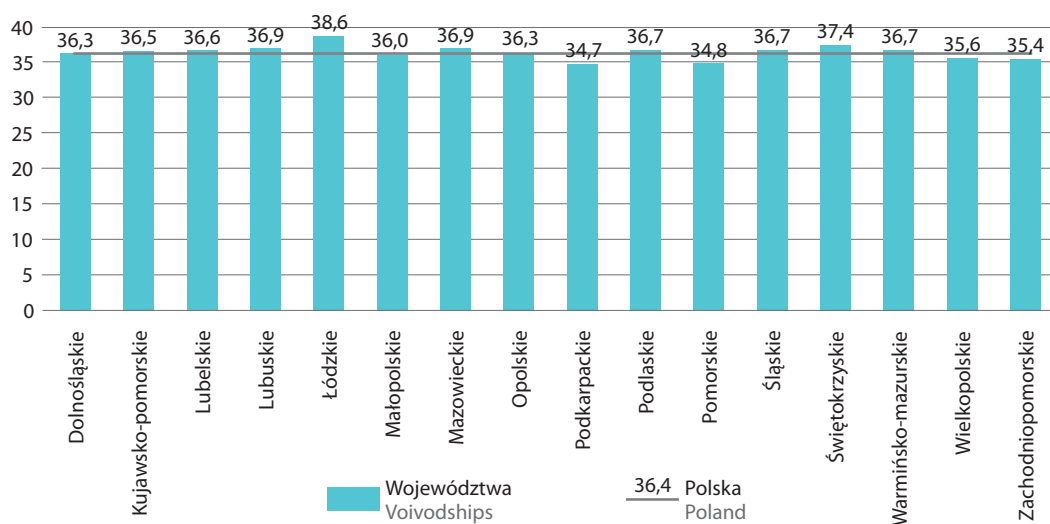
Tablica 4. Współczynnik zgonów w 2019 r.
Table 4. Mortality ratio in 2019

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Mężczyźni Male	Kobiety Female	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
Ogółem Total	10,7	11,4	10,0	11,0	10,2
W tym dla osób w wieku 60 lat i więcej Of which for persons aged 60 and more	36,4	41,8	32,5	34,9	39,3
60–64 lata	13,4	19,2	8,2	13,0	13,9
65–69	19,7	28,5	12,5	19,0	20,9
70–74	27,1	38,0	19,0	26,5	28,2
75–79	40,9	55,9	31,6	40,1	42,4
80–84	66,3	86,7	55,8	63,6	71,2
85 lat i więcej and more	148,0	164,0	141,7	141,1	159,8

Poziom współczynnika zgonów zróżnicowany jest również w zależności od miejsca zamieszkania. Zauważalna jest wyższa umieralność wśród seniorów zamieszkałych na wsi w stosunku do mieszkańców miast. Sytuacja taka występuje we wszystkich grupach wieku. W przypadku populacji osób starszych, na wsi w 2019 r. na każde 1000 mieszkańców w wieku 60 lat i więcej zmarło 39 osób, podczas gdy wskaźnik ten w populacji seniorów mieszkających w miastach osiągnął wartość blisko 35.

W ujęciu regionalnym, podobnie jak w roku poprzednim, najwyższy poziom współczynnika zgonów wśród osób starszych obserwowany był w województwie łódzkim. W 2019 r. wyniósł on 38,6. Najniższym natężeniem zgonów osób w wieku 60 lat i więcej charakteryzowały się natomiast województwa podkarpackie i pomorskie, ze wskaźnikami odpowiednio na poziomie 34,7 oraz 34,8.

Wykres 11. Współczynnik zgonów osób w wieku 60 lat i więcej według województw w 2019 r.
Chart 11. Death rate of persons aged 60 and more by voivodships in 2019

W populacji osób w wieku senioralnym, podobnie jak w przypadku całej populacji mieszkańców Polski, podstawowa przyczyna zgonów to choroby układu krążenia. W 2019 r. odpowiadały one za 43,0% zgonów osób starszych (39,7% zgonów mężczyzn i 46,1% zgonów kobiet). Dla ogółu społeczeństwa odsetek zgonów w wyniku chorób serca ukształtował się na poziomie 39,4%. Choroby układu krążenia wśród osób starszych są ponad 2-krotnie częstszą przyczyną zgonów w stosunku do młodszych grup wieku. Wśród seniorów mieszkających na wsi choroby układu krążenia były powodem 45,9% zgonów, natomiast w przypadku seniorów mieszkających w miastach – 41,3%.

Druga najczęściej obserwowana przyczyna zgonów osób w wieku senioralnym to nowotwory. W 2019 r. odsetek zgonów z tego powodu dla ogółu społeczeństwa wyniósł 26,5%, a w populacji osób starszych 26,7%. Choroby nowotworowe zdecydowanie częściej są powodem zgonów mężczyzn w wieku 60 lat i więcej (29,9%) niż kobiet (23,6%) oraz mieszkańców miast niż wsi (odpowiednio 28,2% i 24,2% zgonów).

Choroby układu oddechowego, będące kolejną częstą przyczyną zgonów w populacji Polski (6,6% zgonów ogółem), odpowiadały w 2019 r. za 7,0% zgonów osób w wieku senioralnym. Częściej na tę przypadłość umierali mężczyźni. Była ona przyczyną ich śmierci w 7,9% przypadków, natomiast kobiet – w 6,3%. W mieście choroby układu oddechowego odpowiadały za 7,2% zgonów seniorów, podczas gdy na wsi – za 6,7%.

Tablica 5. Zgony według przyczyn w 2019 r.
Table 5. Deaths by causes in 2019

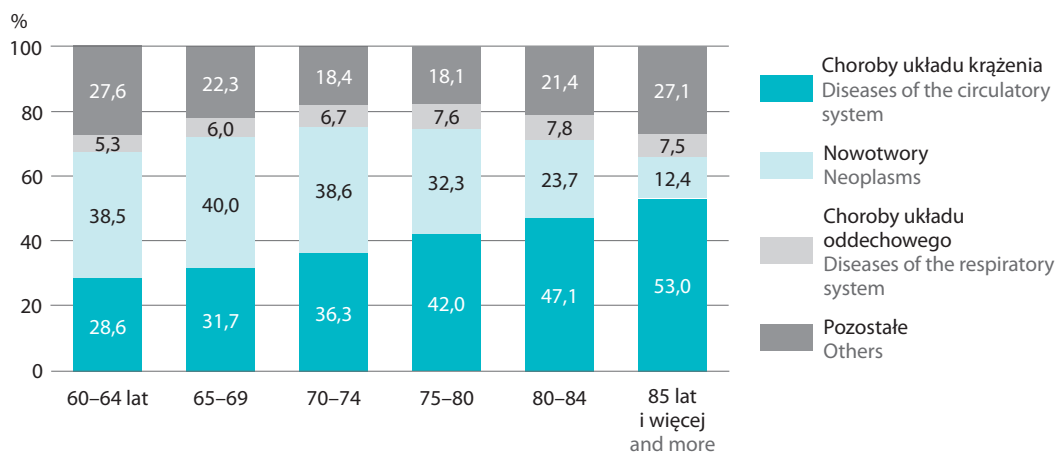
Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Mężczyźni Male	Kobiety Female	Z liczby ogółem Of total number	
				miasta urban areas	wieś rural areas
Ogółem Total	409709	211423	198286	253198	156511
choroby układu krążenia diseases of the circulatory system	161589	75473	86116	96583	65006
nowotwory neoplasms	108702	58706	49996	70571	38131
choroby układu oddechowego diseases of the respiratory system	27219	15067	12152	17390	9829
pozostałe others	112199	62177	50022	68654	43545

Tablica 5. Zgony według przyczyn w 2019 r. (dok.)
Table 5. Deaths by causes in 2019 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Mężczyźni Male	Kobiety Female	Z liczby ogółem Of total number	
				miasta urban areas	wieś rural areas
W tym osób w wieku 60 lat i więcej Of which persons aged 60 and more	349381	167683	181698	218313	131068
choroby układu krążenia diseases of the circulatory system	150246	66543	83703	90130	60116
nowotwory neoplasms	93163	50217	42946	61487	31676
choroby układu oddechowego diseases of the respiratory system	24551	13169	11382	15785	8766
pozostałe others	81421	37754	43667	50911	30510
W tym osób w wieku 85 lat i więcej Of which persons aged 85 and more	118247	36733	81514	71299	46948
choroby układu krążenia diseases of the circulatory system	62677	17659	45018	36319	26358
nowotwory neoplasms	14692	6313	8379	9849	4843
choroby układu oddechowego diseases of the respiratory system	8921	3779	5142	5692	3229
pozostałe others	31957	8982	22975	19439	12518

Przyczyny zgonów wśród seniorów zmieniają się wyraźnie wraz z wiekiem. W 2019 r. w grupie osób w wieku 60–64 lata zgony spowodowane chorobami układu krążenia stanowiły 28,6% zgonów, podczas gdy w populacji seniorów w wieku 85 lat i więcej – 53,0%. W przypadku zgonów spowodowanych nowotworami tendencja jest odwrotna. Ich udział wśród przyczyn zgonów seniorów począwszy od grupy wieku 65–69 lat maleje wraz z wiekiem. W 2019 r. choroby nowotworowe były przyczyną 40,0% zgonów osób w wieku 65–69 lat, a 12,4% – w wieku 85 lat i więcej.

Wykres 12. Struktura zgonów według przyczyn i grup wieku w 2019 r.
Chart 12. Structure of deaths by causes and age groups in 2019

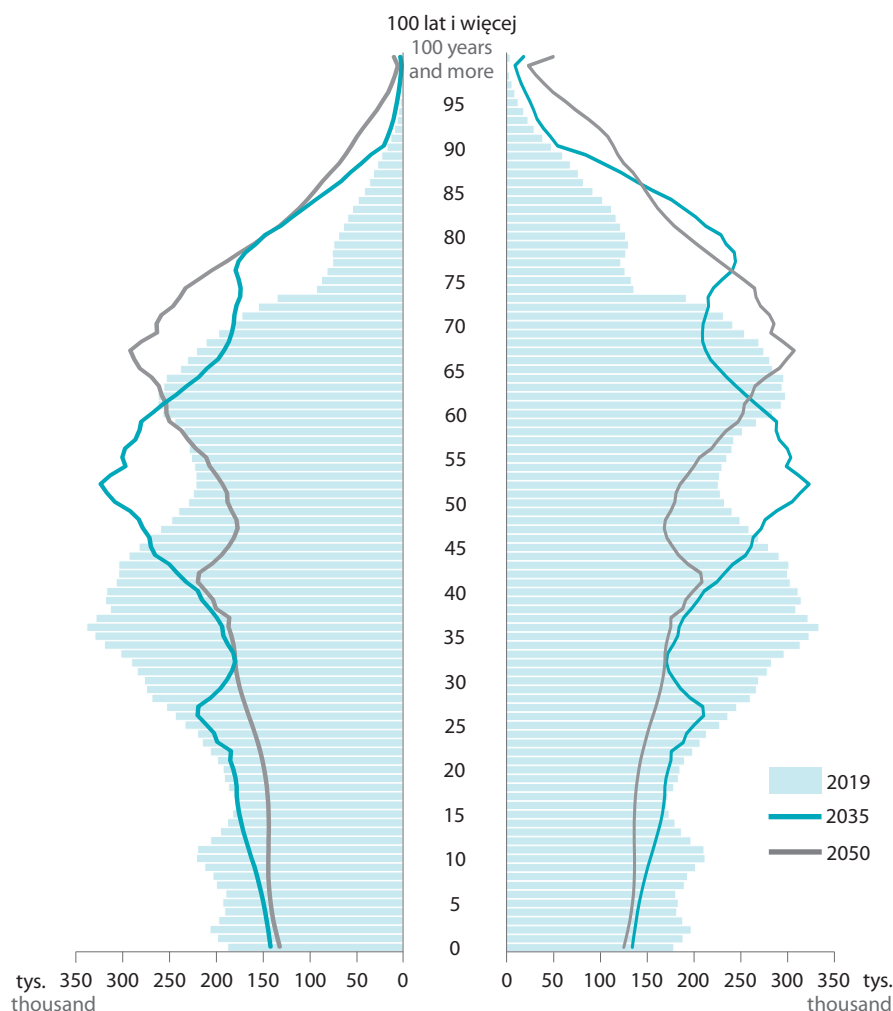

1.3. Prognoza demograficzna w perspektywie do 2050 r.

1.3. Demographic projection to 2050

Według prognozy demograficznej w perspektywie do roku 2050 populacja Polski będzie stawała się coraz starsza. Równoległe do przewidywanego spadku liczby ludności o 4,4 mln osób do roku 2050, spodziewany jest stały wzrost liczby ludności w wieku senioralnym.

Wykres 13. Ludność według płci i wieku
Chart 13. Population by sex and age

Liczba ludności w wieku 60 lat i więcej według prognozy GUS, w roku 2030 ukształtuje się na poziomie 10,8 mln (wzrost o 11,1% w stosunku do roku 2019), w roku 2040 na poziomie 12,3 mln (wzrost o 26,3%). W 2050 r. w Polsce będzie mieszkać 13,7 mln osób w starszym wieku (tj. o 41,2% więcej niż w 2019 r.), stanowiąc 40,4% społeczeństwa. W 2050 r. osoby w wieku senioralnym mieszkające w miastach mają stanowić 23,5% populacji Polski, zaś mieszkańcy wsi w tym wieku – 16,8%.

Tablica 6. Udział osób w wieku 60 lat i więcej w liczbie ludności poszczególnych kategorii (prognoza)
 Table 6. Share of persons aged 60 and more in the number of population of specified categories (a projection)

Wyszczególnienie Specification	2030	2040	2050
	w % in %		
Ogółem Total	29,0	34,4	40,4
miasta urban areas	31,0	36,4	42,4
wieś rural areas	26,3	31,8	37,8
Mężczyźni Male	25,5	30,9	37,3
Kobiety Female	32,3	37,6	43,3

Wśród mieszkańców miast udział osób w wieku senioralnym wzrośnie z 27,4% w 2019 r. do 42,4% w roku 2050. W tym samym horyzoncie czasowym, udział starszych osób w populacji polskiej wsi ma wzrosnąć z 22,0% do 37,8%. Kobiety w wieku 60 lat i więcej w 2050 r. będą stanowiły 22,2% ogółu ludności kraju, a mężczyźni – 18,2%. Udział kobiet w wieku 60 lat i więcej w populacji kobiet wzrośnie z 28,5% w 2019 r. do 43,3% w 2050 r., w przypadku mężczyzn wskaźnik ten ma zwiększyć się z 21,9% w 2019 r. do 37,3% w 2050 r.

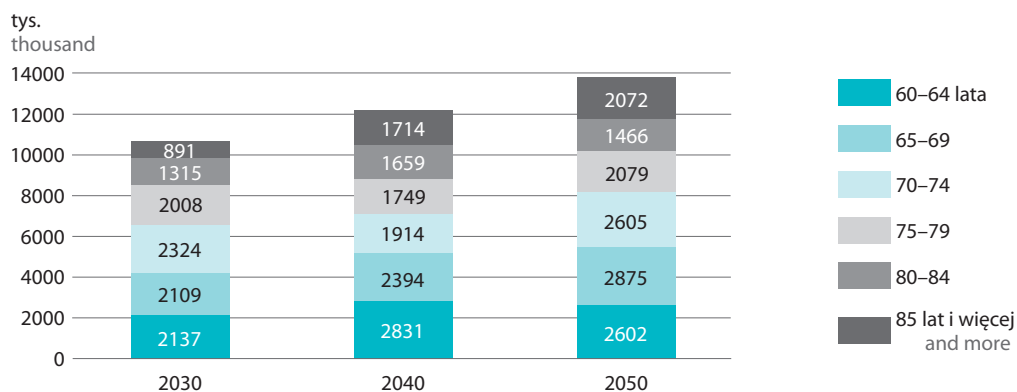
W całym okresie prognozy obserwowana będzie większa liczba kobiet niż mężczyzn wśród ludności Polski, szczególnie w przypadku osób w wieku senioralnym. W zbiorowości osób starszych w 2030 r. na 100 mężczyzn przypadają będzie 135 kobiet, a w 2050 r. wskaźnik ten osiągnie wartość 122. W miastach współczynnik feminizacji ukształtuje się w 2030 r. na poziomie 145, a w roku 2050 wyniesie 127. Na terenach wiejskich w 2030 r. na 100 mężczyzn przypadają będzie 121 kobiet, natomiast w roku 2050 – 115.

Tablica 7. Współczynnik feminizacji (prognoza)
 Table 7. Femininity ratio (a projection)

Wyszczególnienie Specification	2030	2040	2050
Ogółem Total			
Ogółem Total	107	106	105
Miasta Urban areas	111	111	109
Wieś Rural areas	100	101	100
w tym osoby w wieku 60 lat i więcej of which persons aged 60 and more			
Ogółem Total	135	129	122
Miasta Urban areas	145	137	127
Wieś Rural areas	121	119	115

Przewiduje się również zmiany w populacji osób w wieku 60 lat i więcej w poszczególnych grupach wieku. W 2050 r. jedynie w przypadku najmłodszej grupy osób w wieku senioralnym (60–64 lata) nie będzie obserwowano zwiększenia liczebności w stosunku do roku 2019. Najwięcej przybędzie osób w najstarszej grupie wieku, tj. w wieku 85 lat i więcej. Prognozuje się, że liczebność tej grupy zwiększy się ponad 2,5-krotnie w porównaniu z rokiem 2019.

Wykres 14. Ludność w wieku 60 lat i więcej (prognoza)
Chart 14. Population aged 60 and more (a projection)

W 2050 r. w porównaniu z 2019 r. zmniejszy się udział dwóch najmłodszych grup wieku w populacji osób starszych. Osoby w wieku 60–64 lata będą stanowiły 19,0% liczby osób w wieku senioralnym (o 9,4 p. proc. mniej niż w 2019 r.). Odsetek osób w wieku 65–69 lat zmniejszy się o 4,4 p. proc. i osiągnie w 2050 r. poziom 21,0%. W przypadku pozostałych grup udział w populacji osób w wieku 60 lat i więcej zwiększy się, osiągając 19,0% dla osób w wieku 70–74 lata (prognozowany wzrost o 0,9 p. proc. w porównaniu z 2019 r.) oraz 15,2% dla grupy 75–79 lat (wzrost o 4,5 p. proc.), a także 10,7% w przypadku osób 80–84 lata (wzrost o 1,6 p. proc.). Najwyższy przyrost (o 6,7 p. proc.) będzie dotyczył grupy najstarszej – osób w wieku 85 lat i więcej. Według prognozy odsetek tych osób w populacji w wieku 60 lat i więcej ukształtuje się na poziomie 15,1%.

Tablica 8. Udział osób w wieku 60 lat i więcej w liczbie ludności ogółem według grup wieku (prognoza)
Table 8. Share of persons aged 60 and more in the number of the total population by age groups (a projection)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Mężczyźni Male	Kobiety Female	Z liczby ogółem Of total number	
				miasta urban areas	wieś rural areas
w % in %					
2030					
Ogółem Total	29,0	12,3	16,7	18,0	11,0
60–64	5,7	2,8	3,0	3,3	2,5
65–69	5,7	2,7	3,0	3,3	2,4
70–74	6,2	2,8	3,5	3,9	2,4
75–79	5,4	2,2	3,2	3,6	1,8
80–84	3,5	1,3	2,3	2,4	1,2
85 lat i więcej and more	2,4	0,7	1,7	1,6	0,8
2050					
Ogółem Total	40,4	18,2	22,2	23,5	16,8
60–64	7,7	3,8	3,8	4,3	3,4
65–69	8,5	4,1	4,3	4,9	3,6
70–74	7,7	3,7	4,0	4,5	3,2
75–79	6,1	2,8	3,3	3,5	2,6
80–84	4,3	1,8	2,5	2,5	1,8
85 lat i więcej and more	6,1	2,0	4,1	3,8	2,3

W roku 2050 obserwowane będą zmiany w strukturze seniorów według płci. W 2019 r. udział kobiet w populacji seniorów wyniósł 58,1%, natomiast pod koniec okresu prognozy osiągnie poziom 55,0%. Spadek odsetka kobiet zauważalny będzie we wszystkich grupach wieku, przy czym najwyższy wśród osób w wieku 80–84 lata. W tej grupie udział kobiet w 2050 r. wyniesie 58,2% i będzie niższy niż w roku 2019 o 7,9 p. proc. Zmiany struktury seniorów według płci będą wynikiem przewidywanego spadku nadumieralności mężczyzn.

Rozdział 2

Chapter 2

Sytuacja ekonomiczna i mieszkaniowa osób starszych

Economic and housing situation of the elderly

2.1. Aktywność ekonomiczna

2.1. Economic activity

W 2019 r. w porównaniu z rokiem poprzednim aktywność zawodowa seniorów zmieniła się w nieznaczny sposób. Wśród osób starszych zdecydowaną większość stanowiły osoby nieaktywne zawodowo. W 2019 r. biernych zawodowo było 8038 tys. osób w wieku 60 lat i więcej. W stosunku do roku 2018 ich liczba wzrosła o 159 tys., tj. o 2,0%, a w porównaniu z rokiem 2015 – o 621 tys., czyli o 8,4%. Mimo rosnącej liczby seniorów biernych zawodowo ich udział w zbiorowości osób starszych ukształtował się w 2019 r. na podobnym poziomie jak w roku poprzednim i wyniósł 86,1% (wobec 86,0% w 2018 r.). W stosunku do roku 2015 zmalał natomiast o 1,4 p. proc.

Wśród kobiet w wieku 60 lat i więcej odsetek biernych zawodowo osiągnął w 2019 r. wartość 92,3% (wobec 92,0% w roku poprzednim). Ten sam wskaźnik dla mężczyzn w analizowanej grupie wieku wyniósł 77,4% (77,6% w 2018 r.). Należy mieć na uwadze, że odsetek biernych zawodowo kobiet jest wyższy od analogicznego dla mężczyzn m.in. z powodu zróżnicowania wieku przechodzenia na emeryturę – wśród kobiet wiek ten wynosi 60 lat, natomiast wśród mężczyzn – 65 lat.

W miastach w 2019 r. bierni zawodowo seniorzy stanowili 85,3% ogółu osób starszych, podczas gdy na wsi odsetek ten był wyższy o 2,3 p. proc. i osiągnął poziom 87,6%. W porównaniu z rokiem poprzednim, różnica między odsetkiem osób biernych zawodowo w wieku 60 lat i więcej zamieszkałych na wsi a mieszkańcami miast zmalała o 0,5 p. proc.

Tablica 9. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 60 lat i więcej według płci i miejsca zamieszkania w 2019 r. (dane średnioroczne)

Table 9. Economic activity of population aged 60 and more by sex and place of residence in 2019 (annual average data)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Mężczyźni Male	Kobiety Female	Z liczby ogółem Of total number	
				miasta urban areas	wieś rural areas
Ludność w tys. Population in thousands	9339	3905	5434	6068	3270
aktywni zawodowo economically active persons	1301	880	421	894	407
w tym pracujący of which employed	1277	860	418	876	401
bierni zawodowo economically inactive	8038	3024	5014	5175	2863

Podstawową przyczyną bierności zawodowej seniorów jest pobieranie emerytury. W 2019 r. wśród osób w wieku 60 lat i więcej była ona powodem niewykonywania i nieposzukiwania pracy w przypadku 90,3% kobiet i 85,8% mężczyzn.

Kolejna ważna przyczyna bierności zawodowej osób starszych to choroba lub niepełnosprawność. Z tego powodu nie pracowało i nie poszukiwało pracy 7,1% osób w analizowanej grupie wieku (4,6% kobiet i 11,1% mężczyzn). Występowanie choroby lub niepełnosprawności staje się coraz rzadszą przyczyną bierności zawodowej wśród osób starszych. W 2019 r. z tego powodu nie wykonywało i nie poszukiwało pracy o 0,8 p. proc. mniej seniorów niż rok wcześniej i o 2,7 p. proc. mniej w porównaniu z rokiem 2015.

Tablica 10. Bierni zawodowo w wieku 60 lat i więcej według wybranych przyczyn bierności w 2019 r. (dane średnioroczne)

Table 10. Economically inactive aged 60 and more by selected reasons of inactivity in 2019 (annual average data)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Mężczyźni Male	Kobiety Female	Z liczby ogółem Of total number	
				miasta urban areas	wieś rural areas
w tys. in thousands					
Ogółem Total	8038	3024	5014	5175	2863
W tym nieposzukujący pracy Of which persons not seeking employment	8034	3021	5013	5172	2862
w tym z powodu: of which due to:					
emerytury retirement	7121	2592	4529	4637	2484
choroby, niepełnosprawności illness, disability	568	336	232	318	250

W 2019 r. liczba seniorów aktywnych zawodowo wzrosła w stosunku do roku poprzedniego o 1,5% i wyniosła 1301 tys., co stanowiło 7,6% ogółu aktywnych zawodowo Polaków w wieku 15 lat i więcej. Mimo wzrostu liczby osób starszych aktywnych zawodowo, współczynnik aktywności zawodowej tej grupy osób nieznacznie zmalał i ukształtował się na poziomie 13,9% (14,0% w roku 2018).

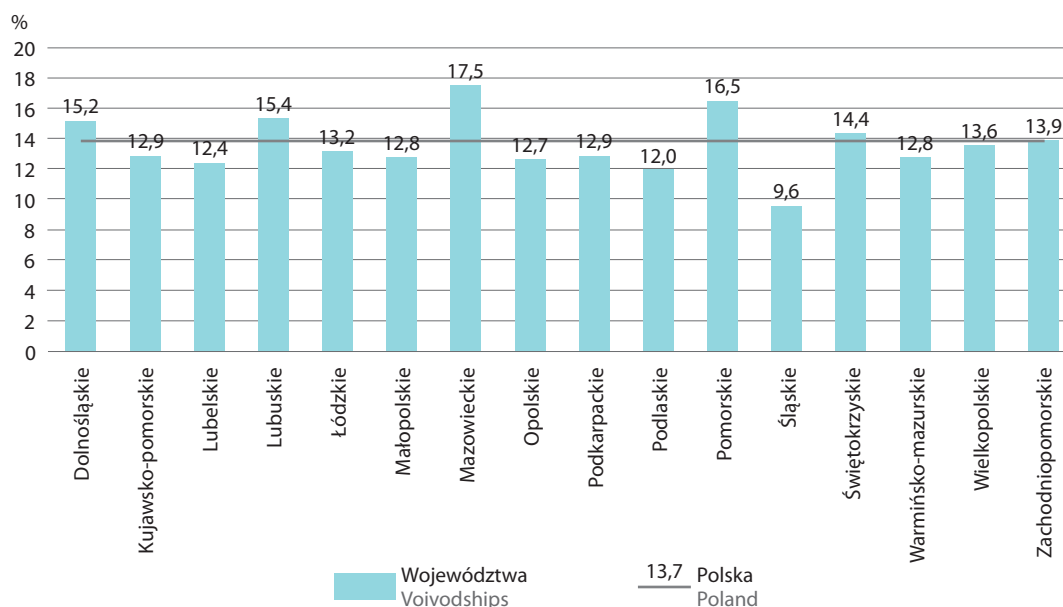
Wśród aktywnych zawodowo osób starszych, podobnie jak w latach poprzednich, ponad dwie trzecie stanowili mężczyźni. Ich liczba w 2019 r. wyniosła 880 tys., tj. 67,6%. Wynika to m.in. z powodu późniejszego wieku przechodzenia mężczyzn na emeryturę. Kobiet aktywnych zawodowo w analizowanej grupie wieku było 421 tys., czyli 32,4% aktywnych zawodowo seniorów.

Większość aktywnych zawodowo osób starszych to mieszkańcy miast. W 2019 r. odnotowano ich 894 tys., co stanowiło 68,7% ogółu osób starszych aktywnych zawodowo. Na wsi zaś osób aktywnych zawodowo w wieku 60 lat i więcej mieszkało 407 tys. (31,3%).

Zdecydowana większość aktywnych zawodowo seniorów (tj. 98,2%) to osoby pracujące. W 2019 r. liczba pracujących w wieku 60 lat i więcej wyniosła 1277 tys., a wskaźnik zatrudnienia w tej grupie wieku, podobnie jak w roku poprzednim, ukształtował się na poziomie 13,7%. W skali roku udział pracujących w populacji osób starszych w miastach nieznacznie spadł i wyniósł 14,4% (14,6% w 2018 r.), a na wsi wzrósł z 11,9% do 12,3%.

Najwyższym odsetkiem pracujących wśród seniorów, podobnie jak w roku poprzednim, charakteryzowało się województwo mazowieckie. Wskaźnik zatrudnienia w grupie wieku 60 lat i więcej ukształtował się w tym regionie na poziomie 17,5%. Drugie miejsce pod względem wysokości tego wskaźnika zajęło województwo pomorskie (16,5%). Trzecie z kolei było województwo lubuskie (15,4%), które wyprzedziło województwo dolnośląskie (15,2%). Najniższy udział pracujących wśród seniorów odnotowano w województwach śląskim (9,6%) i podlaskim (12,0%), przy czym w pierwszym z nich w porównaniu do roku 2018 nastąpił spadek wskaźnika zatrudnienia (o 0,7 p. proc.), a w województwie podlaskim – wzrost (o 1,3 p. proc.).

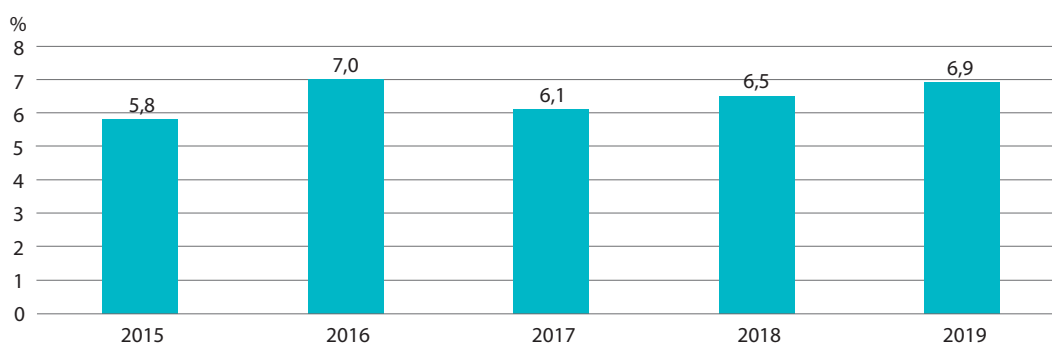
Wykres 15. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 60 lat i więcej według województw w 2019 r.
 Chart 15. Employment rate for population aged 60 and more by voivodships in 2019

W 2019 r., w ujęciu rocznym, nastąpił kolejny spadek liczby bezrobotnych seniorów, mimo to powiększył się ich udział w liczbie bezrobotnych ogółem. W końcu grudnia 2019 r. liczba zarejestrowanych w urzędach pracy bezrobotnych w wieku 60 lat i więcej wyniosła 60,2 tys. osób (wyłącznie mężczyźni), z czego 58,8% stanowili mieszkańcy miast. Bezrobotni mężczyźni w analizowanym wieku stanowili 6,9% ogólnej liczby bezrobotnych i 15,6% ogółu bezrobotnych mężczyzn (w 2018 r. – odpowiednio 6,5% i 14,8%, podczas gdy w 2015 r. – 5,8% i 10,6%).

Wykres 16. Udział osób w wieku 60 lat i więcej w ogólnej liczbie osób zarejestrowanych w urzędach pracy Stan w dniu 31 grudnia

Chart 16. Share of persons aged 60 and more in the total number of population registered in labour offices As of 31 December

W zbiorowości osób w wieku senioralnym, z roku na rok odnotowuje się coraz większą grupę osób mających ustalone prawo do emerytury, ale nadal pracujących. Według danych pochodzących z eksperymentalnego badania dotyczącego pracujących w gospodarce narodowej (opartego o administracyjne źródła danych), na koniec 2019 r. liczba pracujących w wieku 60 lat i więcej mających jednocześnie ustalone prawo do emerytury wyniosła 503,7 tys., z czego 56,2% stanowiły kobiety. W stosunku do roku 2018 liczba tych osób wzrosła o 7,5%. Udział pracujących emerytów wśród ogółu pracujących w wieku 60 lat i więcej osiągnął poziom 38,9%, a w ogólnej liczbie pracujących w gospodarce narodowej – 3,4%. W 2018 r. analogiczne wskaźniki były nieco niższe i wynosiły odpowiednio 38,3% oraz 3,2%.

Wśród pracujących w wieku 60 lat i więcej z ustalonym prawem do emerytury, ponad połowa to pracownicy najemni (zatrudnieni) – 56,4%. Emeryci pracujący na własny rachunek (prowadzący działalność gospodarczą rolniczą lub pozarolniczą) stanowili 42,6% ogółu pracujących emerytów.

Poza tym 178,3 tys. osób w wieku 60 lat i więcej, z ustalonym prawem do emerytury (z czego 55,2% stanowiły kobiety), wykonywało w 2019 r. pracę na podstawie umów cywilnoprawnych¹. Ich liczba w porównaniu do roku 2018 wzrosła o 12,5 tys., a udział w ogólnej liczbie osób w wieku 60 lat i więcej wykonujących umowy cywilnoprawne osiągnął poziom 70,3%. Odsetek emerytów w analizowanym wieku wśród ogółu osób wykonujących umowy cywilnoprawne wyniósł 16,9% (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 0,9 p. proc).

Tablica 11. Struktura pracujących oraz wykonujących umowy cywilnoprawne w wieku 60 lat i więcej posiadających ustalone prawo do emerytury według grup wieku w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Table 11. Structure of persons employed and providing work on the basis of civil law contracts aged 60 and more entitled to the retirement pension right by age groups in 2019 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Mężczyźni Male	Kobiety Female
	w % in %		
Pracujący Employed persons	100,0	100,0	100,0
60–64	37,7	15,5	55,0
65–69	39,7	52,9	29,3
70–74	16,2	22,8	11,1
75–79	4,3	5,9	3,0
80–84	1,6	2,2	1,2
85 lat i więcej and more	0,5	0,6	0,3
Wykonujący umowy cywilnoprawne Persons providing work on the basis of civil law contracts	100,0	100,0	100,0
60–64	35,3	20,8	47,1
65–69	39,1	44,4	34,7
70–74	19,2	25,9	13,7
75–79	4,6	6,3	3,2
80–84	1,5	2,0	1,1
85 lat i więcej and more	0,4	0,6	0,3

Wśród emerytów w wieku 60 lat i więcej pracujących lub wykonujących pracę na podstawie umów cywilnoprawnych, ponad 90% to osoby, które nie przekroczyły 75 roku życia. Zarówno mężczyźni, jak i kobiety z ustalonym prawem do emerytury, najbardziej aktywni zawodowo są w pierwszych latach po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego. W przypadku mężczyzn są to osoby z grupy wieku 65–69 lat, których odsetek wśród osób pracujących z ustalonym prawem do emerytury wyniósł 52,9%, a wśród wykonujących umowy cywilnoprawne – 44,4%. Natomiast w przypadku kobiet, najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 60–64 lata, dla których analogiczne odsetki wyniosły 55,0% i 47,1%.

Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania w 2019 r., podobnie jak rok wcześniej, najwięcej pracujących bądź wykonujących pracę na podstawie umów cywilnoprawnych emerytów w wieku 60 lat i więcej było w województwie mazowieckim (16,8%), śląskim (12,4%) i wielkopolskim (9,9%). Najmniej zaś zamieszkiwało województwo podlaskie, opolskie i świętokrzyskie (odpowiednio: 2,2%, 2,3% i 2,4%).

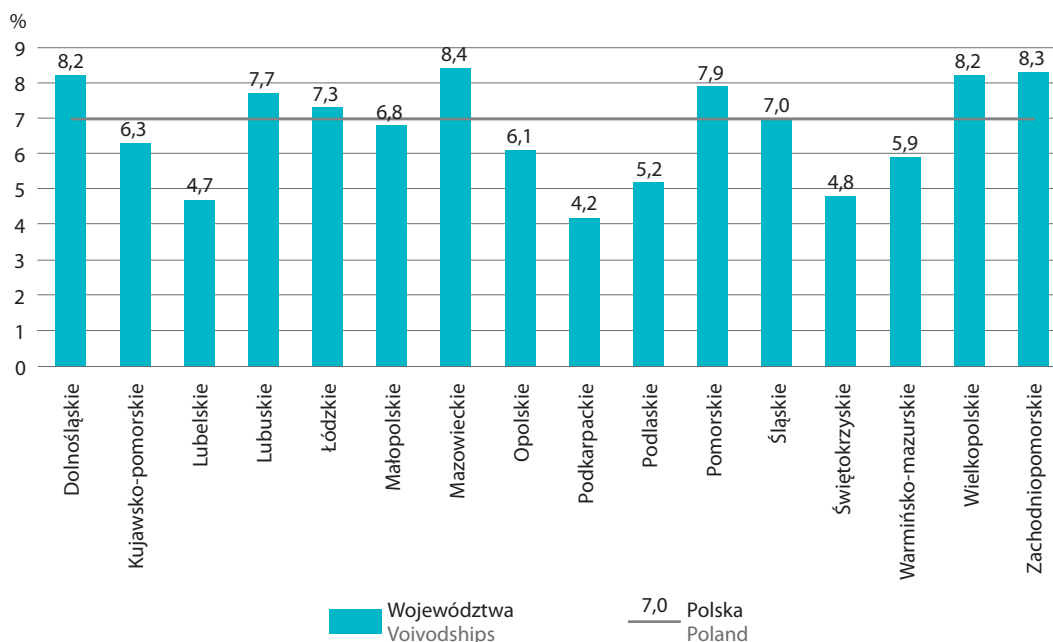
¹ Dane nie obejmują osób wykonujących umowy o dzieło.

Najwyższym odsetkiem pracujących emerytów w populacji osób starszych charakteryzowało się województwo mazowieckie, w którym pracujący lub wykonujący umowy cywilnoprawne emeryci stanowili 8,4% mieszkających tam osób starszych, najniższym zaś – województwo podlaskie ze wskaźnikiem na poziomie 4,2%. Udział pracujących i wykonujących pracę na podstawie umów cywilnoprawnych emerytów wśród osób w wieku 60 lat i więcej w kraju wyniósł 7,0%.

Wykres 17. Udział pracujących oraz wykonujących umowy cywilnoprawne w wieku 60 lat i więcej posiadających ustalone prawo do emerytury w ogólnej liczbie osób w wieku 60 lat i więcej według województw w 2019 r.²
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 17. Share of persons employed and providing work on the basis of civil law contracts aged 60 and more entitled to the retirement pension right in the total number of population aged 60 and more by voivodships in 2019
 As of 31 December

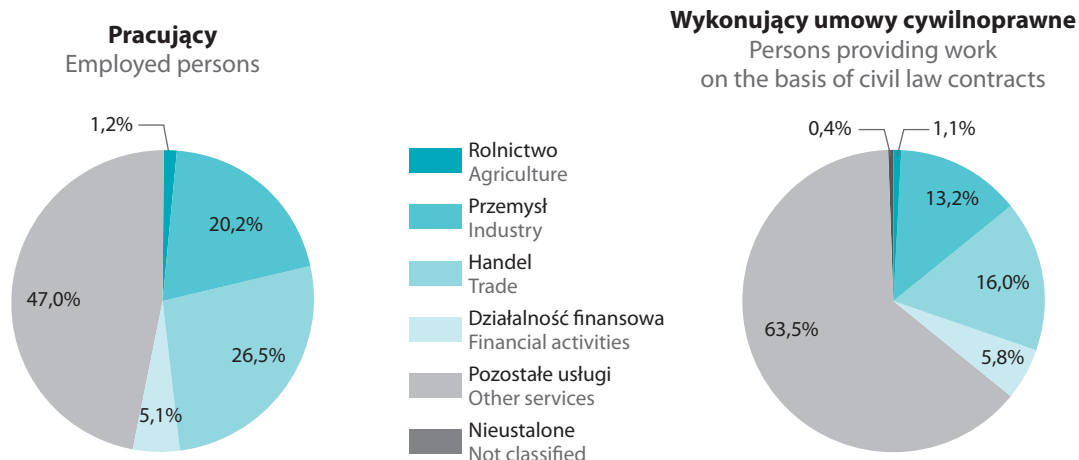

W 2019 r. 20,2% pracujących i 13,2% wykonujących prace na podstawie umów cywilnoprawnych osób w wieku 60 lat i więcej, posiadających ustalone prawo do emerytury, pracowało w przemyśle, podczas gdy w handlu udziały te wyniosły odpowiednio 26,5% i 16,0%. Najwięcej seniorów mających ustalone prawo do emerytury świadczyło pracę w pozostałych usługach (47,0% pracujących oraz 63,5% wykonujących pracę na podstawie umów cywilnoprawnych). Najmniej takich osób odnotowano w rolnictwie (odpowiednio 1,2% oraz 1,1%).

² Według miejsca zamieszkania.

Wykres 18. Struktura pracujących oraz wykonujących umowy cywilnoprawne w wieku 60 lat i więcej posiadających ustalone prawo do emerytury według grup sekcji PKD w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

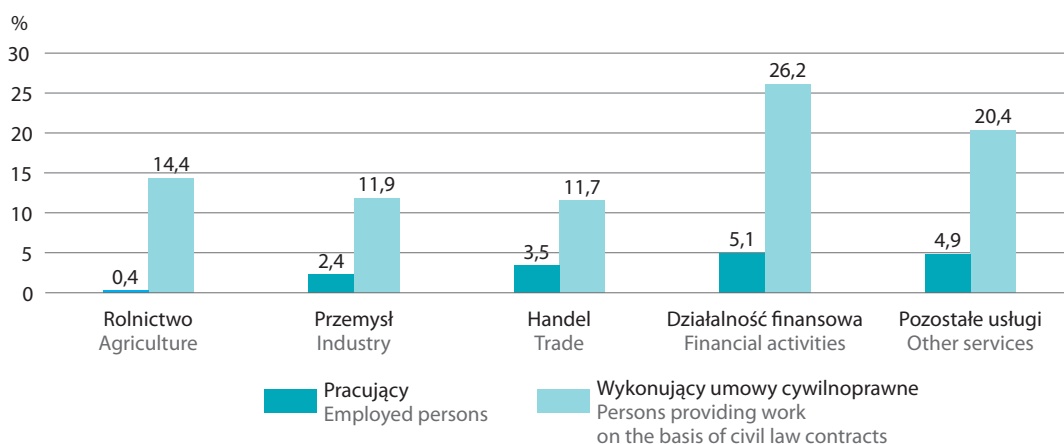
Chart 18. Structure of persons employed and providing work on the basis of civil law contracts aged 60 and more entitled to the retirement pension right by PKD/NACE Rev. 2 section groups in 2019 As of 31 December

Odsetek emerytów, którzy pracują w sektorze finansowym, wśród ogółu pracujących lub wykonujących umowy cywilnoprawne emerytów nie był wysoki (odpowiednio 5,1% i 5,8%), ale w stosunku do innych sektorów ich udział w ogólnej liczbie pracujących lub wykonujących pracę na podstawie umów cywilnoprawnych osiągnął najwyższy poziom. W 2019 r. w jednostkach prowadzących działalność finansową pracujący w wieku 60 lat i więcej z ustalonym prawem do emerytury stanowili 5,1% ogólnej liczby pracujących, a emeryci wykonujący prace na podstawie umów cywilnoprawnych w wieku 60 lat i więcej – 26,2% ogółu osób wykonujących tego typu umowy. We wszystkich grupach sekcji PKD odsetek seniorów z ustalonym prawem do emerytury był wyższy w przypadku wykonywania umów cywilnoprawnych niż w przypadku pracowników najemnych lub prowadzących działalność gospodarczą (czyli pracujących).

Wykres 19. Udział pracujących oraz wykonujących umowy cywilnoprawne w wieku 60 lat i więcej posiadających ustalone prawo do emerytury w ogólnej liczbie pracujących oraz wykonujących umowy cywilnoprawne według grup sekcji PKD w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 19. Share of persons employed and providing work on the basis of civil law contracts aged 60 and more entitled to the retirement pension right in the total number of population employed and providing work on the basis of civil law contracts by PKD/NACE Rev. 2 section groups in 2019 As of 31 December

2.2. Sytuacja finansowa

2.2. Financial situation

W 2019 r. sytuacja dochodowa gospodarstw domowych seniorów poprawiła się. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na jedną osobę w gospodarstwach domowych, w skład których wchodziła przynajmniej jedna osoba w wieku 60 lat i więcej wyniósł 1790 zł i wzrósł w stosunku do roku poprzedniego o 6,8%, natomiast przeciętne miesięczne wydatki na jedną osobę ukształtowały się na poziomie 1211 zł, co oznacza wzrost w porównaniu do roku 2018 o 4,1%. Różnica pomiędzy dochodami rozporządzalnymi a wydatkami wzrosła w 2019 r. w stosunku do roku poprzedniego o 66 zł, tj. o 12,9%.

Zarówno przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny, jak i przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych z osobami w wieku senioralnym były niższe od tych zanotowanych dla gospodarstw bez osób w wieku 60 lat i więcej (odpowiednio o 50 zł i 69 zł).

Sytuację osób w wieku senioralnym najlepiej obrazują dane odnoszące się do gospodarstw domowych składających się wyłącznie z osób w takim wieku. Ze spisu ludności przeprowadzonego w 2011 r. wynika, że prawie co piąte gospodarstwo w Polsce miało w swoim składzie wyłącznie osoby w wieku 60 lat i więcej. Takie gospodarstwa występowały częściej w miastach niż na wsi (odpowiednio 21,0% i 15,8% ogólnej liczby gospodarstw domowych). Charakteryzowały się one niższą średnią liczbą osób w gospodarstwie domowym wynoszącą 1,4.

W 2019 r. osoby w wieku 60 lat i więcej, żyjące w gospodarstwach domowych złożonych wyłącznie z osób w tym wieku, przeciętnie w miesiącu miały dochód rozporządzalny przypadający na jedną osobę w wysokości 2109 zł. W gospodarstwach jednoosobowych seniorów dochód ten wyniósł 2095 zł, podczas gdy w gospodarstwach złożonych z dwóch osób starszych – 2132 zł. Dochód rozporządzalny, jakim dysponowały gospodarstwa tworzone wyłącznie przez osoby w wieku 60 lat i więcej w porównaniu do przeciętnego dochodu rozporządzalnego na osobę w gospodarstwach domowych bez osób starszych, był wyższy o 269 zł.

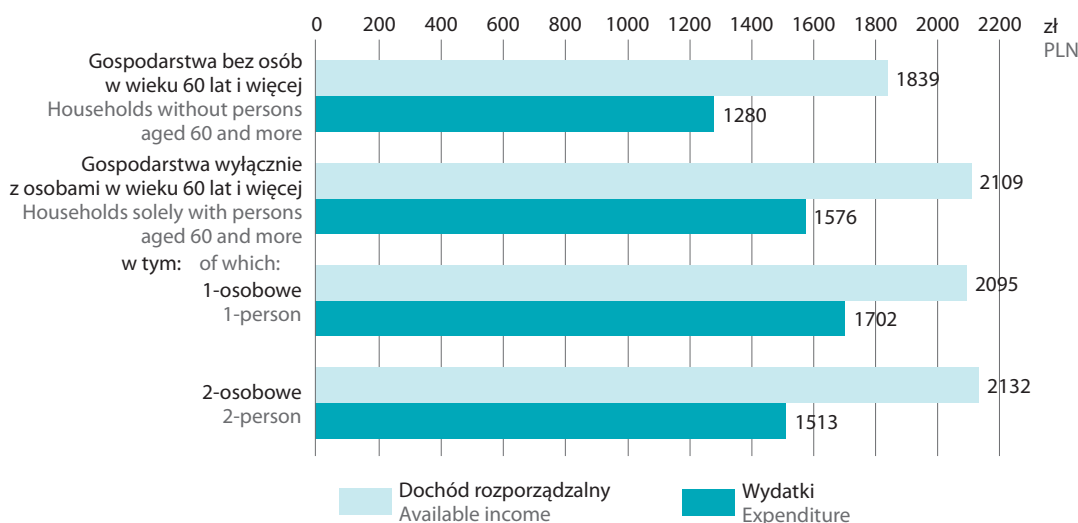
W porównaniu do roku poprzedniego, miesięczny dochód rozporządzalny na jedną osobę w gospodarstwach, w skład których wchodził wyłącznie seniorzy, zwiększył się o 139 zł (tj. o 7,0%), podczas gdy dochód na jedną osobę w gospodarstwach bez osób w wieku 60 lat i więcej wzrósł w tym samym czasie o 135 zł (tj. o 7,9%).

W 2019 r. przeciętne miesięczne wydatki na jedną osobę w gospodarstwach domowych osób starszych wynosiły 1576 zł i były o 269 zł wyższe w porównaniu z wydatkami gospodarstw, w skład których wchodziły wyłącznie osoby w wieku poniżej 60 lat. W przypadku gospodarstw jednoosobowych seniorów wydatki te wynosiły 1702 zł, a w gospodarstwach złożonych z dwóch osób w wieku 60 lat i więcej – 1513 zł. W porównaniu do roku 2018 przeciętne wydatki na jedną osobę w gospodarstwach seniorów wzrosły o ok. 75 zł, natomiast w gospodarstwach domowych osób młodszych o 77 zł.

Udział przeciętnych miesięcznych wydatków na jedną osobę w dochodzie rozporządzalnym w gospodarstwach domowych wyłącznie z osobami starszymi w 2019 r. wyniósł 74,7%, podczas gdy w gospodarstwach domowych składających się tylko z osób w wieku poniżej 60 roku życia – 69,6%. W stosunku do roku 2018 udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym gospodarstw osób starszych zmalał o 1,5 p. proc., natomiast w gospodarstwach osób młodszych – o 0,9 p. proc.

Wykres 20. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny i przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2019 r.

Chart 20. Average monthly available income and average monthly expenditure per capita in households in 2019

Analizując przeciętne dochody i wydatki gospodarstw domowych na jedną osobę według miejsca ich lokalizacji można zauważyć, że są one wyższe w mieście niż na wsi. W 2019 r. w przypadku gospodarstw domowych złożonych wyłącznie z osób w wieku 60 lat i więcej przeciętny dochód rozporządzalny na jedną osobę w miastach wyniósł 2218 zł i był o 413 zł, tj. o 22,9% wyższy od analogicznego dochodu na wsi. Dysproporcja ta w ostatnim roku nieco się zmniejszyła z uwagi na fakt, iż dochody na wsi roszą szybciej niż dochody w mieście. W 2019 r. w stosunku do roku 2018 wzrosły one na wsi o 8,7%, podczas gdy w mieście – o 6,7%.

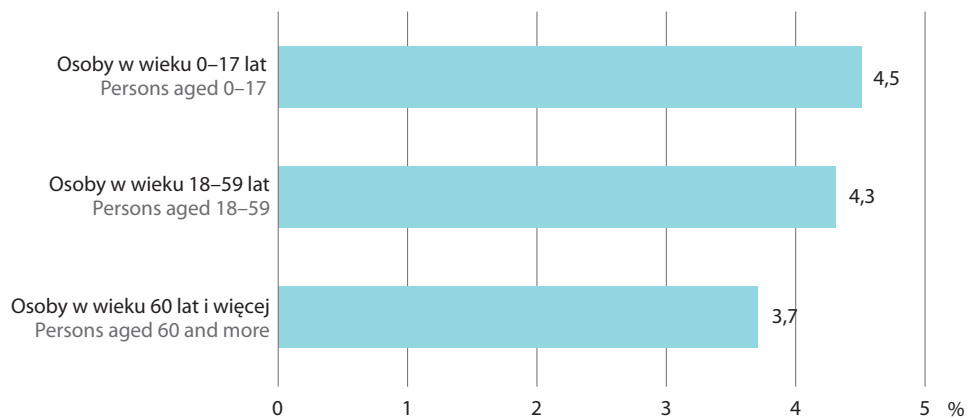
Wydatki gospodarstw domowych seniorów w miastach wynosiły przeciętnie w miesiącu 1647 zł na jedną osobę i były wyższe o 271 zł, tj. 19,7% w porównaniu do przeciętnych wydatków w gospodarstwach domowych osób w wieku 60 lat i więcej na wsi. Wydatki gospodarstw domowych złożonych z seniorów w 2019 r. w stosunku do roku poprzedniego wzrosły bardziej w przypadku gospodarstw domowych zlokalizowanych w miastach (wzrost o 5,5%) niż w przypadku gospodarstw na wsi (3,8%). Wraz z wyższą dynamiką dochodów na wsi oznacza to, iż sytuacja materialna seniorów na wsi poprawiła się w stosunku do gospodarstw seniorów w mieście. Pomimo tych zmian różnica między dochodami do dyspozycji a wydatkami w miastach była nadal wyższa o 33,3% niż na wsi.

W strukturze miesięcznych wydatków gospodarstw domowych, w skład których wchodziły jedynie osoby w wieku 60 lat i więcej, 27,4% ogółu wydatków stanowiły wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe, 21,7% – wydatki na użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii, a 8,7% to wydatki związane ze zdrowiem. W przypadku mieszkańców wsi analizowanej zbiorowości wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe stanowiły w 2019 r. prawie jedną trzecią ogółu ich wydatków (tj. 31,1%). Udział tych wydatków był o 4,8 p. proc. wyższy od zanotowanego w mieście. Natomiast wydatki związane z użytkowaniem mieszkania lub domu, nośnikami energii oraz związane ze zdrowiem nie różniły się znacznie ze względu na lokalizację gospodarstw domowych osób starszych.

Porównując strukturę przeciętnych miesięcznych wydatków na jedną osobę w gospodarstwach seniorów do struktury tych wydatków w gospodarstwach domowych bez osób w wieku 60 lat i więcej można zauważyć, iż udział żywności, napojów bezalkoholowych, użytkowania mieszkania lub domu i nośników energii oraz zdrowia był łącznie o 13,7 p. proc. wyższy w gospodarstwach złożonych wyłącznie z osób starszych. W 2019 r. wydatki te stanowiły 57,7% ich wydatków ogółem, podczas gdy dla gospodarstw bez osób w wieku 60 lat i więcej – 44,0%. Największą różnicę między gospodarstwami złożonymi wyłącznie z osób starszych a gospodarstwami bez takich osób odnotowano w przypadku wydatków związanych ze zdrowiem. W 2019 r. były one 2,8-krotnie wyższe w gospodarstwach seniorów w porównaniu z gospodarstwami osób młodszych.

Na podstawie wydatków gospodarstw domowych szacuje się zasięg ubóstwa ekonomicznego. W 2019 r. w stosunku do roku poprzedniego polepszyła się sytuacja materialna osób we wszystkich grupach wieku. Sytuacja osób starszych pod względem zasięgu ubóstwa skrajnego jest lepsza w porównaniu do osób młodszych. W analizowanym roku stopa ubóstwa skrajnego osób w wieku senioralnym wyniosła 3,7% i była o 0,6 p. proc. niższa niż w przypadku osób w wieku 18–59 oraz o 0,8 p. proc. niższa niż osób w wieku 0–17 lat. W stosunku do 2018 r. stopa ubóstwa skrajnego wśród seniorów spadła o 0,6 p. proc., w pozostałych grupach wieku spadek ten był wyższy i wyniósł odpowiednio dla osób w wieku 0–17 lat – 1,5 p. proc., a dla osób w wieku 18–59 – 1,3 p. proc.

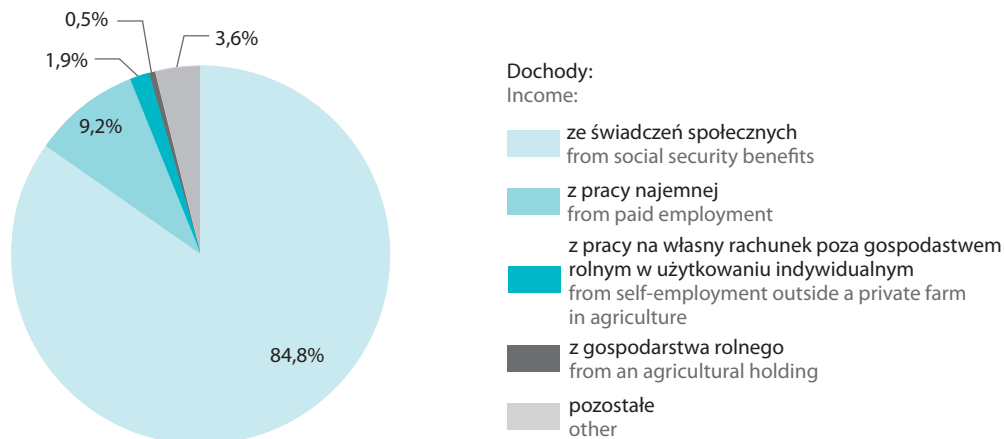
Wykres 21. Zasięg ubóstwa skrajnego w gospodarstwach domowych w 2019 r.
Chart 21. Extreme poverty rate in households in 2019

Podobnie jak w roku poprzednim, w 2019 r. podstawowym źródłem utrzymania gospodarstw domowych składających się wyłącznie z osób w wieku senioralnym były dochody ze świadczeń społecznych, które stanowiły 84,8% dochodów rozporządzalnych tych gospodarstw. W świadczeniach tych najwyższy udział miały emerytury i renty, które stanowiły 79,1% ogółu dochodów rozporządzalnych. Dochody z pracy najemnej, w przypadku analizowanej zbiorowości, wyniosły 9,2%, a dochody z pracy na własny rachunek poza gospodarstwem rolnym – 1,9%.

Wykres 22. Struktura dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwach domowych złożonych wyłącznie z osób w wieku 60 lat i więcej w 2019 r.

Chart 22. Structure of disposable income per capita in households solely with persons aged 60 and more in 2019

Tablica 12. Osoby pobierające emerytury i renty z tytułu niezdolności do pracy według płci i instytucji wypłacających świadczenia w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Table 12. Persons receiving retirement and disability pensions by sex and institutions distributing benefits in 2019 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Osoby pobierające emerytury Persons receiving retirement pension			Osoby pobierające renty z tytułu niezdolności do pracy Persons receiving disability pensions		
	ogółem total	mężczyźni male	kobiety female	ogółem total	mężczyźni male	kobiety female
Z ZUS From SII	5887110	2337081	3550029	701039	471780	229259
w tym osoby w wieku 60 lat i więcej of which persons aged 60 and more	5791326	2257349	3533977	347445	267813	79632
Z KRUS From ASIF	870148	265074	605074	190904	100991	89913
w tym osoby w wieku 60 lat i więcej of which persons aged 60 and more	856703	265074	591629	111286	62539	48747
Z MON From MND	110056	109873	183	11999	11961	38
w tym osoby w wieku 60 lat i więcej of which persons aged 60 and more	69153	69115	38	9491	9489	2
Z MSWiA From Ministry of the Interior and Administration	158850	142273	16577	11841	10263	1578
w tym osoby w wieku 60 lat i więcej of which persons aged 60 and more	87025	74524	12501	6859	5602	1257
Z MS From MOJ	25385	21670	3715	2219	1814	405
w tym osoby w wieku 60 lat i więcej of which persons aged 60 and more	13418	10847	2571	1225	948	277

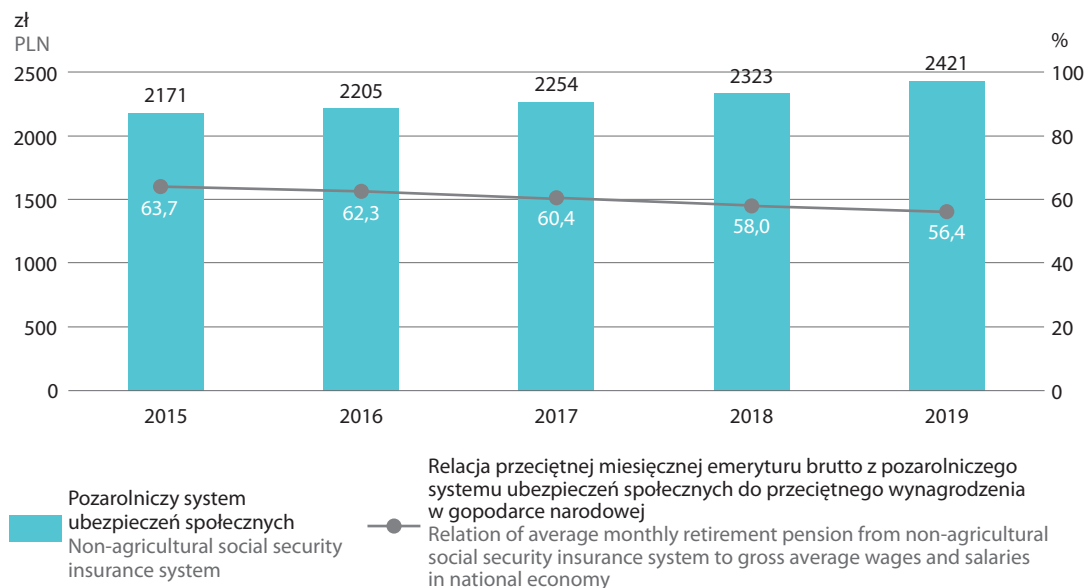
Wśród osób w wieku 60 lat i więcej zdecydowana większość pobierających emerytury i renty z tytułu niezdolności do pracy, otrzymywała świadczenia z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS). Na koniec 2019 r. emerytury z tego źródła uzyskiwało 5,8 mln osób mających 60 lat i więcej, z czego 61,0% stanowiły kobiety. Osób w wieku senioralnym pobierających renty z tytułu niezdolności do pracy z ZUS było 347,4 tys. Większość z nich, tj. 77,1% stanowili mężczyźni. Z Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) emerytury otrzymywało 856,7 tys. osób w wieku 60 lat i więcej, a renty – 111,3 tys. Z pozostałych źródeł, tzn. Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA), Ministerstwa Obrony Narodowej (MON) oraz Ministerstwa Sprawiedliwości (MS) świadczenia emerytalne pobierało odpowiednio: 87,0 tys., 69,2 tys. i 13,4 tys. osób w wieku 60 lat i więcej.

W 2019 r. przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych ukształtowała się na poziomie 2327 zł i wzrosła o 4,7% w stosunku do roku 2018. Zdecydowanie niższa była przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych, która w 2019 r. osiągnęła wielkość 1292 zł (wzrost o 5,3% w skali roku).

Analizując wartość przeciętnej miesięcznej emerytury oraz renty z tytułu niezdolności do pracy w czasie można zauważyć ich systematyczny wzrost. W 2019 r. przeciętna emerytura z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych wyniosła 2421 zł i w porównaniu do roku poprzedniego wzrosła o 98 zł, tj. 4,2%, a przeciętna renta z tytułu niezdolności do pracy osiągnęła wartość 1911 zł i zwiększyła się o 107 zł, czyli o 6,0%. W stosunku do roku 2015 przeciętna emerytura wzrosła o 251 zł, tj. o 11,5%, natomiast renta o 275 zł, tj. o 16,8%. Mimo wzrostu analizowanych wielkości w czasie, ich relacja do przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej od 2015 r. sukcesywnie maleje. W 2019 r. relacja przeciętnej miesięcznej emerytury brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych do przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej obniżyła się do poziomu 56,4% i w porównaniu do roku poprzedniego zmalała o 1,6 p. proc., a w stosunku do 2015 – o 7,3 p. proc.

Wykres 23. Przeciętna miesięczna emerytura brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych i jej relacja do przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej^a

Chart 23. Gross average monthly retirement pension from non-agricultural social security insurance system and its relation to average wages and salaries in national economy^a

a Do obliczenia relacji przyjęto za podstawę (mianownik) przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto pomniejszone o składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne płacone przez ubezpieczonego pracownika.

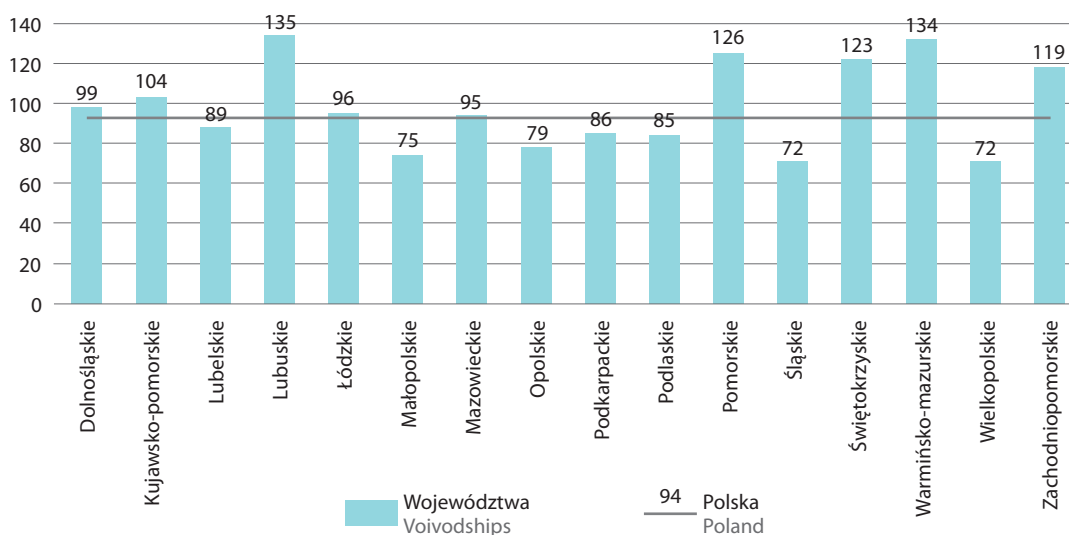
a A basis (denominator) to calculate the relation is the average monthly gross wages and salaries less compulsory social contributions paid by an insured employee.

Dodatkowym źródłem dochodów osób starszych, w przypadku seniorów wymagających pomocy finansowej, mogą być różnego rodzaju świadczenia pieniężne otrzymywane z pomocy społecznej. Podstawowym z nich są zasiłki stałe. W 2019 r. z zasiłków stałych korzystało ponad 90 tys. osób w wieku 60 lat i więcej, z czego większość to seniorzy samotnie gospodarujący (80,1%). Pozostałe 19,9% korzystających z zasiłków stałych to osoby starsze wchodzące w skład gospodarstw wieloosobowych. Wartość zasiłków stałych wypłaconych osobom starszym wyniosła w 2019 r. niemal 400 mln zł, z czego 93,2% trafiło do seniorów samotnie gospodarujących. W stosunku do roku poprzedniego kwota wypłaconych osobom starszym zasiłków stałych wzrosła o 2,7% , a w porównaniu z 2015 r. – o 26,8%.

Największy udział osób w wieku 60 lat i więcej pobierających zasiłki stałe w populacji seniorów wystąpił w województwie lubuskim i warmińsko-mazurskim. Tam na 10 tys. mieszkańców w wieku 60 lat i więcej przypadają odpowiednio 135 i 134 osoby starsze pobierające zasiłki stałe. Najmniej seniorów pobierających zasiłki stałe w stosunku do ogólnej liczby seniorów było w województwie wielkopolskim, śląskim i małopolskim.

Wykres 24. Świadczeniobiorcy zasiłków stałych w wieku 60 lat i więcej przypadający na 10 tysięcy osób w wieku 60 lat i więcej według województw w 2019 r.

Chart 24. Persons receiving benefits aged 60 and more per 10 thousand population aged 60 and more by voivodships in 2019

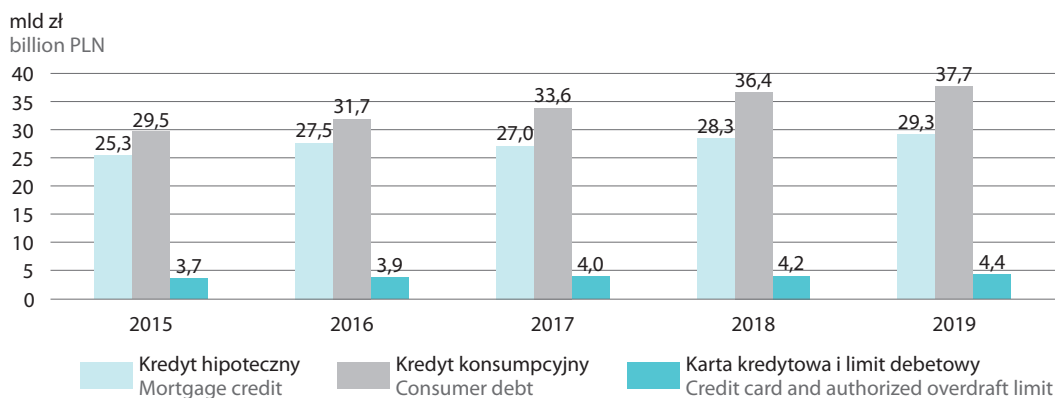

Na sytuację finansową osób w wieku 60 lat i więcej istotny wpływ ma ich poziom zadłużenia. Według danych Biura Informacji Kredytowej (BIK) na koniec 2019 r. 21,0% seniorów posiadało zobowiązania z tytułu kredytu konsumpcyjnego (spadek o 0,9 p. proc w stosunku do roku poprzedniego), a 3,8% z tytułu kredytu hipotecznego (wzrost o 0,1 p. proc.). Seniorzy stanowili blisko jedną czwartą kredytobiorców kredytów konsumpcyjnych i 9,2% mających kredyt hipoteczny.

Wartość zobowiązań kredytowych³ osób w wieku 60 lat i więcej systematycznie rośnie. W 2019 r. zobowiązania te wyniosły 71,4 mld zł i były o 3,5% wyższe niż przed rokiem i o 22,0% wyższe niż w 2015 r. W analizowanym roku udział zobowiązań kredytowych posiadanych przez osoby starsze w ogólnej ich wartości wyniósł 10,6%, co oznacza spadek w stosunku do roku poprzedniego o 0,4 p. proc, przy czym należy zauważyć, iż w stosunku do roku 2015 był on niższy o 0,1 p. proc.

Wykres 25. Wartość zobowiązań kredytowych osób w wieku 60 lat i więcej Stan w dniu 31 grudnia

Chart 25. Credit debt of persons aged 60 and more As of 31 December

Źródło: Dane BIK.
Source: CIB data.

³ Zobowiązań z tytułu kredytu hipotecznego, konsumpcyjnego, kart kredytowych i limitów debetowych.

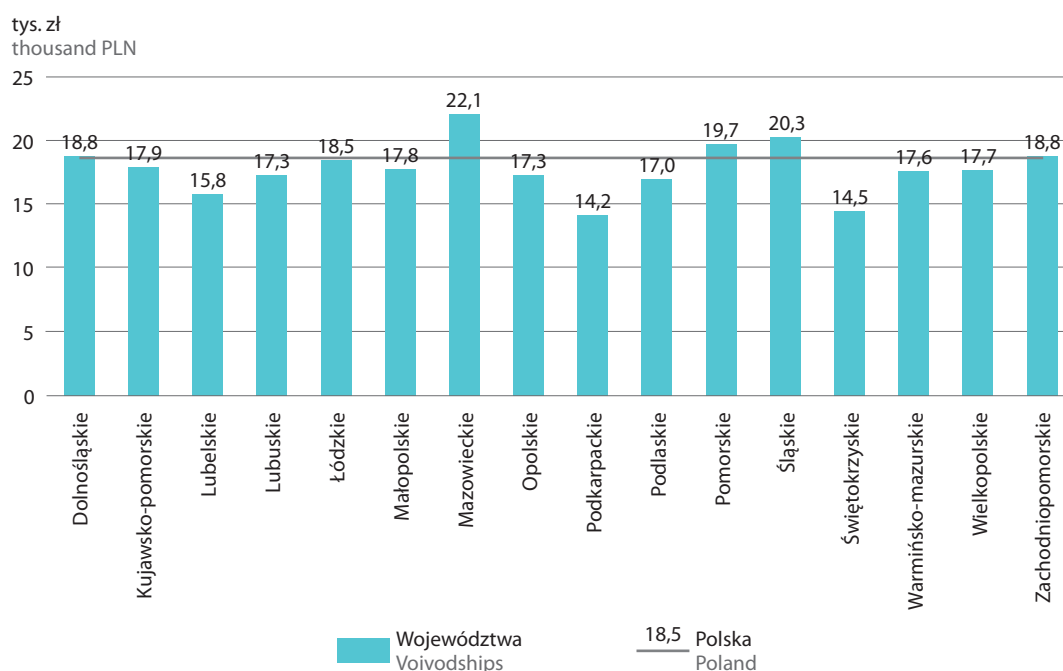

Z danych BIK wynika, iż w 2019 r. podobnie jak w latach ubiegłych osoby w wieku 60 lat i więcej najchętniej korzystały z kredytów konsumpcyjnych. W analizowanym roku ponad 2 mln seniorów korzystało z tego produktu bankowego. W 2019 r. w stosunku do roku poprzedniego liczba kredytobiorców nieco spadła (o 2,3%), lecz ich zadłużenie z tego tytułu wzrosło o 3,5% i osiągnęło wartość 37,7 mld zł. W 2019 r. przeciętne zadłużenie osoby w wieku 60 lat i więcej, wynikające z posiadanego kredytu konsumpcyjnego, wyniosło 18,5 tys. zł i w porównaniu do 2018 r. wzrosło o 5,9%, natomiast w stosunku do roku 2015 – o 32,9%.

Najwyższa wartość zadłużenia z tytułu kredytu konsumpcyjnego przypadająca na jednego kredytobiorcę w wieku senioralnym wystąpiła w województwie mazowieckim (22,1 tys. zł). Najmniej zaś zadłużeni byli przeciętnie seniorzy w województwie podkarpackim (14,2 tys. zł) i świętokrzyskim (14,5 tys. zł).

Wykres 26. Przeciętne zadłużenie 1 kredytobiorcy w wieku 60 lat i więcej z tytułu kredytów konsumpcyjnych według województw w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 26. Average consumer credit debt of persons aged 60 and more per capita by voivodships in 2019 As of 31 December

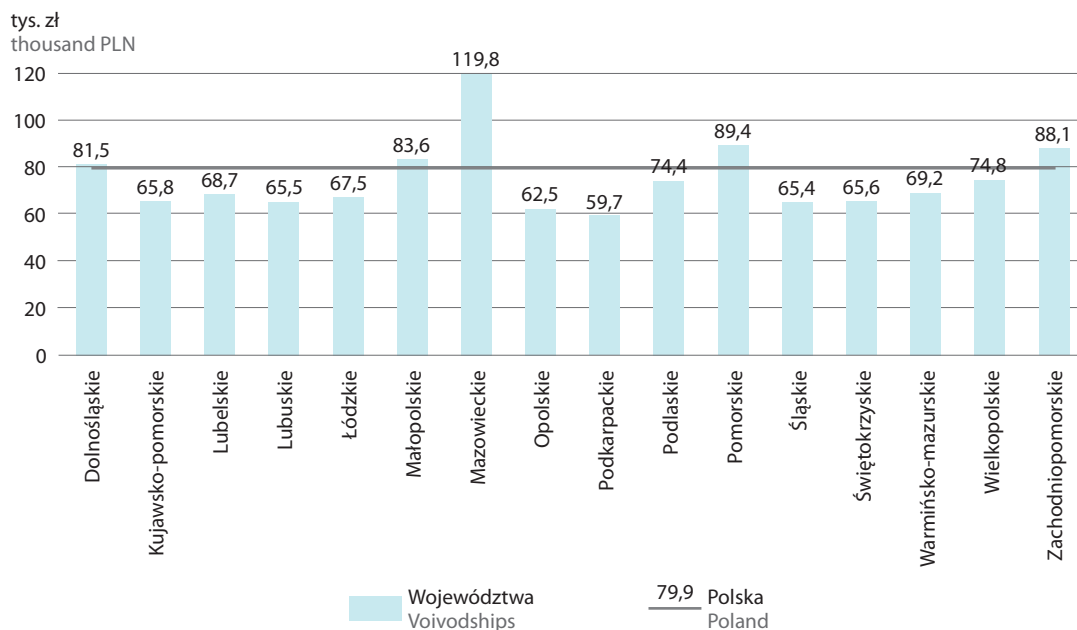
Źródło: Dane BIK.
Source: CIB data.

Rok 2019 nie przyniósł istotnych zmian w liczbie seniorów korzystających z kredytów hipotecznych. W analizowanym roku było ich ponad 366 tys., tj. o 2,9% więcej niż rok wcześniej. Saldo kredytów hipotecznych posiadanych przez te osoby osiągnęło wartość 29,3 mld zł (o 3,4% więcej niż w roku poprzednim), a przeciętne zadłużenie seniora z tego tytułu wyniosło blisko 80 tys. zł. W porównaniu z 2015 r. liczba kredytobiorców kredytu hipotecznego w wieku 60 lat i więcej wzrosła o 17,7%, a wartość zadłużenia z tego tytułu zwiększyła się o 15,5%.

Najwyższa wartość zadłużenia z tytułu kredytów hipotecznych na jednego kredytobiorcę w wieku 60 lat i więcej notowana była w województwie mazowieckim, gdzie przeciętnie osiągała poziom 119,8 tys. zł, najmniejsza zaś w województwie podkarpackim – 59,7 tys. zł.

Wykres 27. Przeciętne zadłużenie 1 kredytobiorcy w wieku 60 lat i więcej z tytułu kredytów hipotecznych według województw w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 27. Average mortgage credit debt of persons aged 60 and more per capita by voivodships in 2019 As of 31 December

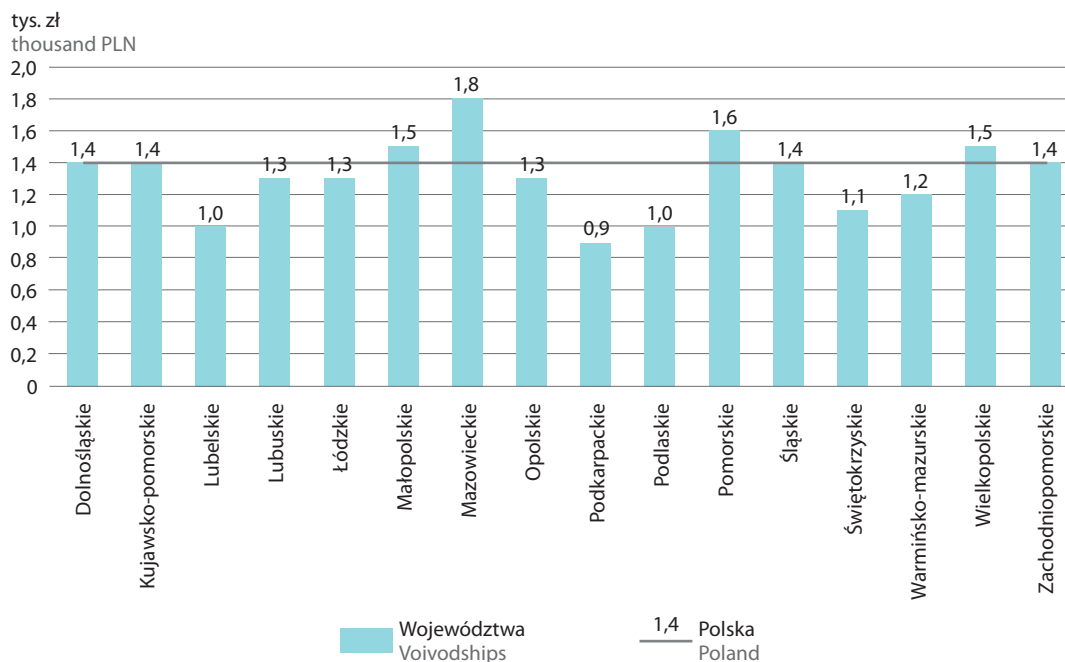
Źródło: Dane BIK.
Source: CIB data.

Osoby starsze korzystają również z kart kredytowych i limitów debetowych. W 2019 r. zadłużenie seniorów z tego tytułu wyniosło 4,4 mld zł i w stosunku do roku poprzedniego wzrosło o 4,6%. Przeciętne zadłużenie seniorów korzystających z kart kredytowych i limitów debetowych w 2019 r. ukształtowało się na poziomie nieco ponad 1,4 tys. zł.

Z tytułu kart kredytowych i wykorzystanych limitów debetowych najbardziej zadłużeni byli seniorzy mieszkający w województwie mazowieckim, gdzie średnie zadłużenie z tego tytułu wyniosło w 2019 r. ponad 1,8 tys. zł, natomiast najmniej mieszkańcy województwa podkarpackiego ze średnim zadłużeniem nieprzekraczającym 1,0 tys. zł.

Wykres 28. Przeciętne zadłużenie 1 kredytobiorcy w wieku 60 lat i więcej z tytułu kart kredytowych i limitów debetowych według województw w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 28. Average credit card and authorized overdraft debts of persons aged 60 and more per capita by voivodships in 2019 As of 31 December

Źródło: Dane BIK.
Source: CIB data.

2.3. Sytuacja mieszkaniowa

2.3. Housing situation

W 2019 r., podobnie jak w latach poprzednich, blisko dwie trzecie (61,0%) gospodarstw domowych złożonych wyłącznie z osób w wieku 60 lat i więcej zamieszkiwało budynki wielorodzinne, a ponad jedna trzecia (38,8%) – domy jednorodzinne. Na jedno gospodarstwo domowe osób w wieku senioralnym przypadało 68,8 m² powierzchni użytkowej mieszkania i było to o 10,6 m² mniej w porównaniu z gospodarstwami złożonymi wyłącznie z osób w wieku poniżej 60 roku życia. W przypadku samotnie mieszkających seniorów przeciętna powierzchnia zajmowanego przez nich mieszkania wynosiła 60,1 m², natomiast dla gospodarstw dwuosobowych złożonych wyłącznie z osób starszych osiągnęła wielkość 78,5 m².

W 2019 r. odnotowano poprawę w zakresie wyposażenia mieszkań osób starszych w większość instalacji techniczno-sanitarnych. W stosunku do roku poprzedniego w największym stopniu wzrósł odsetek gospodarstw domowych seniorów, których mieszkania wyposażone były w łazienkę. W 2019 r. wyniósł on 97,2% wobec 96,8% w roku poprzednim. Odsetek gospodarstw domowych osób starszych posiadających wodociąg osiągnął wartość 99,7% (99,5% w roku 2018), mających ustęp splukiwany – 97,7% (97,4% w roku poprzednim), a ciepłą i bieżącą wodę – 98,0% (97,8% rok wcześniej).

Tablica 13. Gospodarstwa domowe wyłącznie z osobami w wieku 60 lat i więcej w mieszkaniach wyposażonych w instalacje w 2019 r.

Table 13. Households solely with persons aged 60 and more in dwellings equipped with installations in 2019

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
	w % gospodarstw domowych danej grupy in % of households of a given household group		
Wodociąg Water supply system	99,7	100,0	98,8
Ustęp spłukiwany Flushed toilet	97,7	99,1	93,6
Łazienka Bathroom	97,2	98,7	93,1
Ciepła woda bieżąca Running hot water	98,0	99,2	94,7
Gaz Gas	92,9	92,9	92,9
z sieci from gas supply system	63,8	77,4	25,0
z butli from gas cylinders	29,0	15,4	67,9
Klimatyzacja Air conditioning	1,4	1,5	1,2
Centralne ogrzewanie Central heating	86,3	88,8	79,2
Piec Heater	13,6	11,2	20,7

Warunki techniczno-sanitarne mieszkań seniorów w miastach są nadal lepsze niż na wsi, chociaż sytuacja mieszkańców wsi stale się poprawia. Seniorzy na wsi są w gorszej sytuacji szczególnie w zakresie wyposażenia ich mieszkań w łazienkę, ustęp spłukiwany i ciepłą bieżącą wodę. W 2019 r. posiadanie łazienki i ustępu spłukiwanego deklarowało odpowiednio o 5,6 p. proc. i 5,5 p. proc. więcej gospodarstw w mieście niż na wsi, a dostępu do ciepłej bieżącej wody – o 4,5 p. proc. więcej.

Według subiektywnej oceny osób starszych większość mieszkań przez nie użytkowanych posiada odpowiednie warunki techniczno-sanitarne. W 2019 r. taką opinię odnotowano w 91,9% gospodarstw domowych złożonych wyłącznie z seniorów (w 2018 – 90,2%). W przypadku mieszkańców miast odsetek ten wyniósł 93,7% i był wyższy o 7,0 p. proc. w porównaniu z gospodarstwami domowymi seniorów na wsi. Równie dobrze oceniają seniorzy swoje mieszkania ze względu na zapewnienie komfortu termicznego, chociaż w porównaniu z rokiem poprzednim sytuacja w tym zakresie się pogorszyła. W 2019 r. 84,9% gospodarstw domowych złożonych z osób starszych (tj. o 1,0 p. proc. mniej niż rok wcześniej) miało zapewniony w swoich mieszkaniach komfort termiczny.

Istotną, zwłaszcza z punktu widzenia osób starszych, cechą mieszkania jest występowanie barier architektonicznych utrudniających dostęp do niego. W 2019 r. odnotowano 31,4% gospodarstwach domowych osób w wieku senioralnym, które wskazały, że mieszkają w budynkach posiadających bariery architektoniczne utrudniające dostęp do mieszkania. Pod tym względem mieszkańcy miast są w gorszej sytuacji niż mieszkańcy wsi, ale w obu przypadkach w porównaniu do roku poprzedniego nastąpiła poprawa. W 2019 r. 35,5% (wobec 37,5% w roku poprzednim) gospodarstw domowych osób starszych w miastach i 19,7% (20,4% w 2018 r.) gospodarstw seniorów na wsi wskazało, że ich mieszkania znajdują się w budynkach mających tego typu bariery.

Tablica 14. Subiektywna ocena użytkowanego mieszkania w 2019 r.
Table 14. Subjective evaluation of occupied dwelling in 2019

Wyszczególnienie Specification	Gospodarstwa domowe w % danej grupy gospodarstw Households in % of a given household group			
	bez osób w wieku 60 lat i więcej without persons aged 60 and more	wyłącznie z osobami w wieku 60 lat i więcej only with persons aged 60 and more		
		razem total	w tym of which	
		1-osobowe 1-person	2-osobowe 2-person	
Ogółem Total				
Posiada odpowiednie warunki techniczno-sanitarne With proper technical and sanitary conditions	93,1	91,9	89,4	94,9
Jest położone w hałaśliwym lub zanieczyszczonym otoczeniu Located in an extremely noisy or polluted area	15,9	16,3	16,7	15,9
Jest położone w rejonie szczególnie zagrożonym przestępczością, przemocą, wandalizmem, w pobliżu melin Located in the area under threat of crime, violence, vandalism, with dens nearby	3,7	3,0	3,6	2,1
Jest położone w rejonie o złej infrastrukturze Located in the area with poor infrastructure	6,1	5,3	5,1	5,5
Jest położone w rejonie o szczególnych zaletach Located in the area with special benefits	11,1	11,0	10,4	11,6
Posiada balkon (taras), ogródek With a balcony (terrace), a garden	79,5	80,5	75,2	86,7
Zapewnia komfort termiczny Providing thermal comfort	86,2	84,9	82,5	87,9
Znajduje się w budynku posiadającym bariery architektoniczne utrudniające dostęp do mieszkania Located in a building with architectural barriers limiting access to a flat	27,8	31,4	32,2	30,5
Miasta Urban areas				
Posiada odpowiednie warunki techniczno-sanitarne With proper technical and sanitary conditions	93,5	93,7	91,9	95,8
Jest położone w hałaśliwym lub zanieczyszczonym otoczeniu Located in an extremely noisy or polluted area	18,1	18,0	18,6	17,4
Jest położone w rejonie szczególnie zagrożonym przestępczością, przemocą, wandalizmem, w pobliżu melin Located in the area under threat of crime, violence, vandalism, with dens nearby	4,9	3,7	4,5	2,7
Jest położone w rejonie o złej infrastrukturze Located in the area with poor infrastructure	2,9	2,8	2,5	3,2
Jest położone w rejonie o szczególnych zaletach Located in the area with special benefits	13,2	12,8	12,4	13,1
Posiada balkon (taras), ogródek With a balcony (terrace), a garden	73,9	77,2	71,2	84,3
Zapewnia komfort termiczny Providing thermal comfort	85,4	85,9	84,2	87,7
Znajduje się w budynku posiadającym bariery architektoniczne utrudniające dostęp do mieszkania Located in a building with architectural barriers limiting access to a flat	32,5	35,5	36,6	34,1

Tablica 14. Subiektywna ocena użytkowanego mieszkania w 2019 r. (dok.)
 Table 14. Subjective evaluation of occupied dwelling in 2019 (count.)

Wyszczególnienie Specification	Gospodarstwa domowe w % danej grupy gospodarstw Households in % of a given household group			
	bez osób w wieku 60 lat i więcej without persons aged 60 and more	wyłącznie z osobami w wieku 60 lat i więcej only with persons aged 60 and more		
		razem total	w tym of which	
		1-osobowe 1-person	2-osobowe 2-person	
Wieś Rural areas				
Posiada odpowiednie warunki techniczno-sanitarne With proper technical and sanitary conditions	92,1	86,7	82,0	92,2
Jest położone w hałaśliwym lub zanieczyszczonym otoczeniu Located in an extremely noisy or polluted area	10,8	11,3	10,9	11,7
Jest położone w rejonie szczególnie zagrożonym przestępczością, przemocą, wandalizmem, w pobliżu melin Located in the area under threat of crime, violence, vandalism, with dens nearby	0,8	0,9	1,2	0,5
Jest położone w rejonie o złej infrastrukturze Located in the area with poor infrastructure	13,6	12,5	12,6	12,4
Jest położone w rejonie o szczególnych zaletach Located in the area with special benefits	6,1	5,8	4,6	7,5
Posiada balkon (taras), ogródek With a balcony (terrace), a garden	92,4	90,1	87,0	93,7
Zapewnia komfort termiczny Providing thermal comfort	87,9	82,3	77,2	88,4
Znajduje się w budynku posiadającym bariery architektoniczne utrudniające dostęp do mieszkania Located in a building with architectural barriers limiting access to a flat	16,7	19,7	19,2	20,2

W rejonach o złej infrastrukturze w 2019 r. zlokalizowanych było 5,3% mieszkań gospodarstw domowych osób starszych. Mieszkańcy wsi w porównaniu do mieszkańców miast wskazali, że pod tym względem są w zdecydowanie gorszej sytuacji. Na wsi w 2019 r. w rejonach o złej infrastrukturze położonych było 12,5% mieszkań gospodarstw domowych seniorów, a w miastach – 2,8%. Odmienna sytuacja wystąpiła w przypadku oceny mieszkań ze względu na położenie w rejonie szczególnie zagrożonym przestępczością, przemocą, wandalizmem, w pobliżu melin. W 2019 r. problem ten dotyczył 0,9% analizowanych gospodarstw na wsi i 3,7% w mieście. Również odsetek gospodarstw domowych, które wskazały, że ich mieszkania położone są w rejonach o szczególnych zaletach był zdecydowanie niższy na wsi niż w mieście (odpowiednio 5,8% i 12,8%).

2.4. Subiektywna ocena sytuacji materialnej

2.4. Subjective evaluation of financial situation

W 2019 r. sytuacja materialna osób starszych, według ich subiektywnej oceny, uległa poprawie, chociaż nie tak istotnie jak w przypadku gospodarstw domowych osób młodszych. Dobrą lub raczej dobrą sytuację materialną odnotowano w 37,4% gospodarstw domowych złożonych wyłącznie z osób starszych, co oznacza wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 3,9 p. proc. W tym samym czasie odsetek gospodarstw domowych osób młodszych, mających dobrą i raczej dobrą sytuację materialną wzrósł o 5,1 p. proc., osiągając wartość 56,5%. W porównaniu z rokiem 2015 dobrą lub raczej dobrą sytuację deklarowało o 14,0 p. proc. więcej gospodarstw domowych złożonych z osób w wieku 60 lat i więcej i o 24,1% więcej gospodarstw osób młodszych.

Tablica 15. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2019 r.
Table 15. Subjective evaluation of financial situation of households in 2019

Wyszczególnienie Specification	Gospodarstwa domowe w % danej grupy gospodarstw Households in % of a given household group			
	bez osób w wieku 60 lat i więcej without persons aged 60 and more	wyłącznie z osobami w wieku 60 lat i więcej only with persons aged 60 and more		
		razem total	w tym of which	
			1-osobowe 1-person	2-osobowe 2-person
Ogółem Total				
Dobra i raczej dobra Good and quite good	56,5	37,4	27,9	48,6
Przeciętna Average	38,2	52,2	56,4	47,5
Raczej zła i zła Rather bad and bad	5,3	10,4	15,7	3,9
Miasta Urban areas				
Dobra i raczej dobra Good and quite good	58,6	39,8	30,4	50,9
Przeciętna Average	36,3	50,6	55,1	45,5
Raczej zła i zła Rather bad and bad	5,0	9,6	14,5	3,6
Wieś Rural areas				
Dobra i raczej dobra Good and quite good	51,5	30,5	20,6	41,7
Przeciętna Average	42,5	56,9	60,1	53,5
Raczej zła i zła Rather bad and bad	6,0	12,6	19,2	4,8

W 2019 r. wśród gospodarstw domowych seniorów zła lub raczej zła sytuacja materialna wskazana była w przypadku 10,4% tych gospodarstw (wobec 11,8% w roku poprzednim i 17,7% w roku 2015). Najczęściej, podobnie jak w latach poprzednich, seniorzy określali swoją sytuację materialną jako przeciętną. Taką ocenę wskazała nadal ponad połowa gospodarstw domowych osób starszych.

Odsetek gospodarstw domowych seniorów zadowolonych ze swojej sytuacji materialnej wzrósł w 2019 r. w wyższym stopniu na wsi niż w mieście, chociaż nadal mieszkańcy wsi byli mniej zadowoleni ze swojej sytuacji materialnej. W analizowanym roku na wsi dobrą lub raczej dobrą sytuację materialną odnotowano w 30,5% gospodarstw domowych seniorów, tj. o 5,1 p. proc. więcej niż przed rokiem. W miastach takich gospodarstw było 39,8% (wzrost o 3,6 p. proc.). W 2019 r. złą lub raczej złą sytuację materialną deklarowało 12,6% gospodarstw domowych złożonych wyłącznie z osób starszych na wsi i 9,6% w mieście. W roku 2018 było to odpowiednio 15,1% i 10,6%.

Samoocena sytuacji materialnej seniorów zależy w znacznym stopniu od wielkości gospodarstwa domowego. W gospodarstwach jednoosobowych, seniorzy znacznie częściej określają ją jako złą lub raczej złą. Szczególnie negatywnie swoją sytuację oceniają seniorzy mieszkający samotnie na wsi. W 2019 r. na wsi odsetek gospodarstw jednoosobowych seniorów mających raczej złą lub złą sytuację materialną wyniósł 19,2% (w roku poprzednim było to 22,0%). Podobnie jak w latach poprzednich, najbardziej zadowoleni ze swojej sytuacji materialnej byli seniorzy tworzący dwuosobowe gospodarstwa domowe w mieście. W 2019 r. odsetek tego typu gospodarstw przekroczył 50,0%.

Rozdział 3

Chapter 3

Stan i ochrona zdrowia oraz pomoc społeczna – wybrane zagadnienia dotyczące osób starszych

Health status, health care and social assistance

– selected issues concerning the elderly

3.1. Ambulatoryjna opieka zdrowotna

3.1. Out-patient health care

Ambulatoryjna opieka zdrowotna obejmuje świadczenia udzielane w zakresie porad lekarskich podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz porad stomatologicznych w przychodniach i w ramach praktyk lekarskich.

W końcu 2019 r. w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej funkcjonowało 21839 przychodni, 826 praktyk lekarskich oraz 3611 praktyk stomatologicznych. Zgodnie ze sprawozdawczością placówek ochrony zdrowia w 2019 r. udzielono 325,7 mln porad, w tym osobom w wieku 65 lat i więcej – 98,8 mln. Porady udzielone osobom w wieku 65 lat i więcej stanowiły 30,3% ogólnej ich liczby (w roku poprzednim było to 29,6%). Większość porad osobom starszym udzielono w miastach – 83,6 mln, podczas gdy na wsi było ich 15,2 mln.

W podstawowej opiece zdrowotnej lekarze udzieli osobom w wieku 65 lat i więcej 58,8 mln porad, tj. ponad jedną trzecią ogólnej liczby porad tego rodzaju (33,9% wobec 32,9% w roku 2018). W opiece specjalistycznej odnotowano 34,6 mln porad udzielonych osobom we wskazanym wieku, tj. 29,4% wszystkich porad specjalistycznych (o 0,5 p. proc więcej niż rok wcześniej). Lekarze dentyści udzieli tej grupie osób 5,4 mln porad, co stanowiło 15,7% wszystkich porad stomatologicznych (15,5% w roku poprzednim).

Tablica 16. Porady udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej^a w 2019 r.
Table 16. Consultations provided within the scope of the out-patient health care^a in 2019

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Lekarskie Doctors		Stomatologiczne Stomatological
		podstawowej opieki zdrowotnej primary health care	specjalistyczne specialized care	
w tys. in thousands				
Ogółem Total	325676,5	173656,1	117675,1	34345,3
miasta urban areas	276993,7	133098,6	114464,8	29430,3
wieś rural areas	48682,8	40557,5	3210,3	4915,0

a łącznie z poradami nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej; bez porad udzielonych w izbach przyjęć szpitali ogólnych.
a Including health care consultations available at night and on holidays; excluding consultations provided in emergency rooms of general hospitals.

Tablica 16. Porady udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej^a w 2019 r. (dok.)
Table 16. Consultations provided within the scope of the out-patient health care^a in 2019 (cont.)

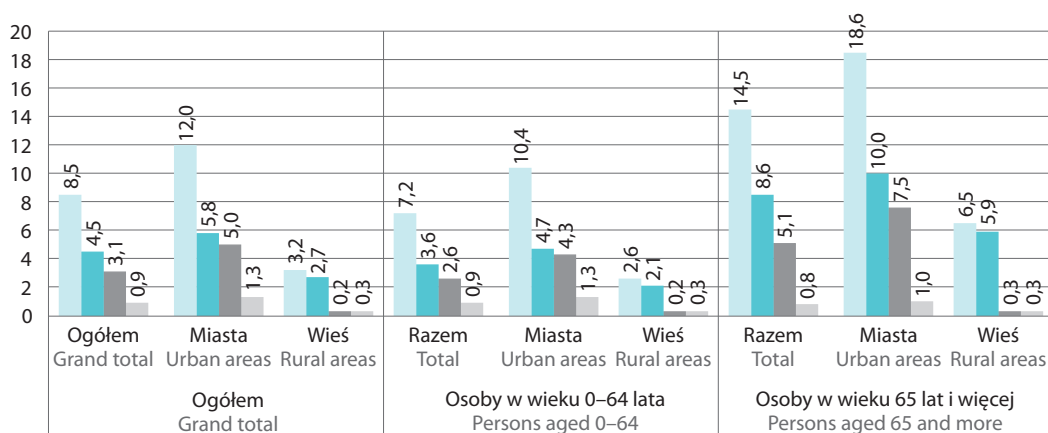
Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Lekarskie Doctors		Stomatologiczne Stomatological
		podstawowej opieki zdrowotnej primary health care	specjalistyczne specialized care	
		w tys. in thousands		
Osoby w wieku 0–64 lata Persons aged 0–64	226880,9	114814,5	83100,0	28966,3
miasta urban areas	193414,6	88024,0	80647,9	24742,8
wieś rural areas	33466,3	26790,6	2452,1	4223,6
Osoby w wieku 65 lat i więcej Persons aged 65 and more	98795,6	58841,6	34575,1	5378,9
miasta urban areas	83579,0	45074,7	33816,8	4687,5
wieś rural areas	15216,6	13766,9	758,2	691,4

a Łącznie z poradami nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej; bez porad udzielonych w izbach przyjęć szpitali ogólnych.
 a Including health care consultations available at night and on holidays; excluding consultations provided in emergency rooms of general hospitals.

W 2019 r. przeciętna liczba porad udzielonych w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosła 8,5 porady. Osoby w wieku 65 lat i więcej korzystały z porad częściej niż osoby młodsze. W 2019 r. osoba starsza skorzystała średnio z 14,5 porady, tj. z ponad 2-krotnie większej liczby porad niż osoby młodsze.

Wykres 29. Przeciętna liczba porad udzielonych w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej przypadająca na 1 mieszkańca w 2019 r.

Chart 29. Average number of consultations within the scope of the out-patient health care per capita in 2019

Porady:

Consultations:

W strukturze porad udzielonych osobom w wieku 65 lat i więcej dominują porady w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej. W 2019 r. stanowiły one 59,6% udzielonych porad ambulatoryjnych. W przypadku porad udzielonych w miastach udział ten wyniósł 53,9%, natomiast na wsi – 90,5%.

Tablica 17. Struktura porad ambulatoryjnych udzielonych osobom w wieku 65 lat i więcej według rodzaju porad w 2019 r.

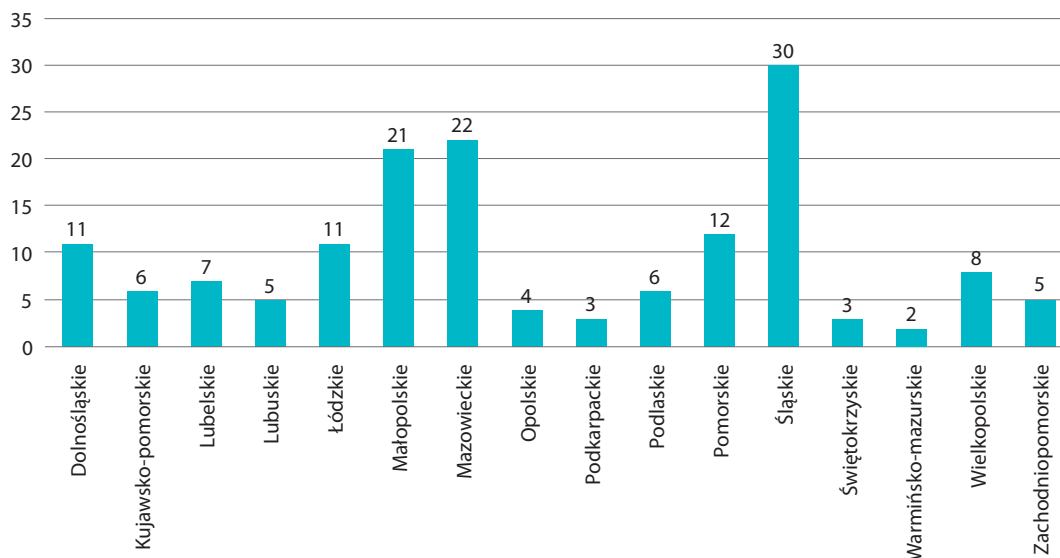
Table 17. Structure of out-patient health care consultations provided for persons aged 65 and more by the type of consultation in 2019

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Lekarskie Doctors		Stomatologiczne Stomatological
		podstawowej opieki zdrowotnej primary health care	specjalistyczne specialized	
		w % in %		
Ogółem Total	100,0	59,6	35,0	5,4
Miasta Urban areas	100,0	53,9	40,5	5,6
Wieś Rural areas	100,0	90,5	5,0	4,5

W grudniu 2019 r. w Polsce działało 156 poradni geriatrycznych, tj. o 10 więcej niż rok wcześniej. Najwięcej z nich zlokalizowanych było w województwie śląskim – 30, kolejnymi województwami pod względem liczebności tego typu placówek było województwo mazowieckie (22 poradnie) oraz małopolskie (21 poradni). Najmniej poradni geriatrycznych funkcjonowało w województwach warmińsko-mazurskim (jedyne 2 poradnie) oraz świętokrzyskim i podkarpackim (po 3 poradnie). Biorąc pod uwagę liczbę ludności w wieku senioralnym przypadającą na jedną poradnię geriatryczną można stwierdzić, że podobnie jak rok wcześniej najlepszą sytuacją charakteryzowało się województwo małopolskie, gdzie na jedną poradnię przypadło 38,2 tys. osób w wieku 60 lat i więcej. Najgorzej pod tym względem było w województwie warmińsko-mazurskim. Tam na jedną poradnię przypadało 171,3 tys. seniorów.

Wykres 30. Poradnie geriatryczne według województw w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 30. Geriatric clinics by voivodships in 2019 As of 31 December

W 2019 r. w poradniach geriatrycznych udzielono łącznie 77,0 tys. porad lekarskich, w tym kobietom – 54,6 tys. (70,9%). Najwięcej porad odnotowano w województwie śląskim – 16,4 tys. oraz w województwie małopolskim – 15,3 tys. W dwóch województwach o najwyższej liczbie porad geriatrycznych udzielono łącznie 41,2% ich ogólnej liczby.

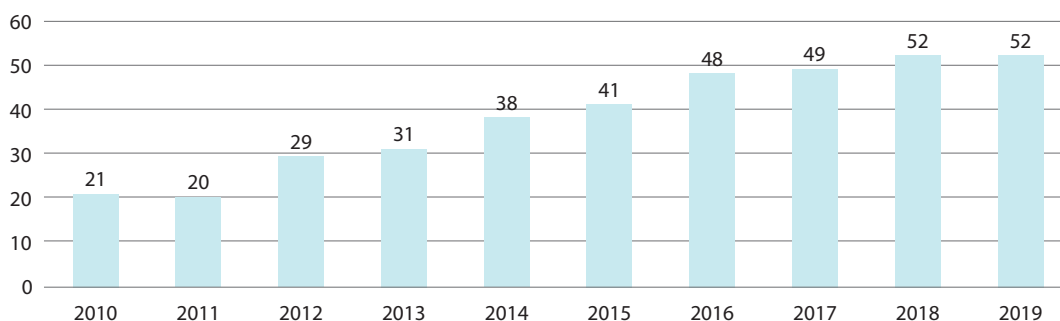
3.2. Stacjonarna i uzdrowiskowa opieka zdrowotna

3.2. In-patient and health resort health care

Stacjonarną opiekę zdrowotną w Polsce w 2019 r. zapewniało 890 szpitali ogólnych z liczbą łóżek wynoszącą 166828. W opiece stacjonarnej oddziałami szpitalnymi zapewniającymi kompleksową opiekę medyczną i usługi pielęgniarstwa osobom w starszym wieku są oddziały geriatryczne. Liczba tych oddziałów w ostatnich latach systematycznie rosła. W 2010 r. w Polsce było 21 oddziałów geriatrycznych w szpitalach ogólnych. Do roku 2018 liczba tych oddziałów wzrosła do 52 i w 2019 r. pozostała na tym samym poziomie.

Wykres 31. Oddziały geriatryczne Stan w dniu 31 grudnia

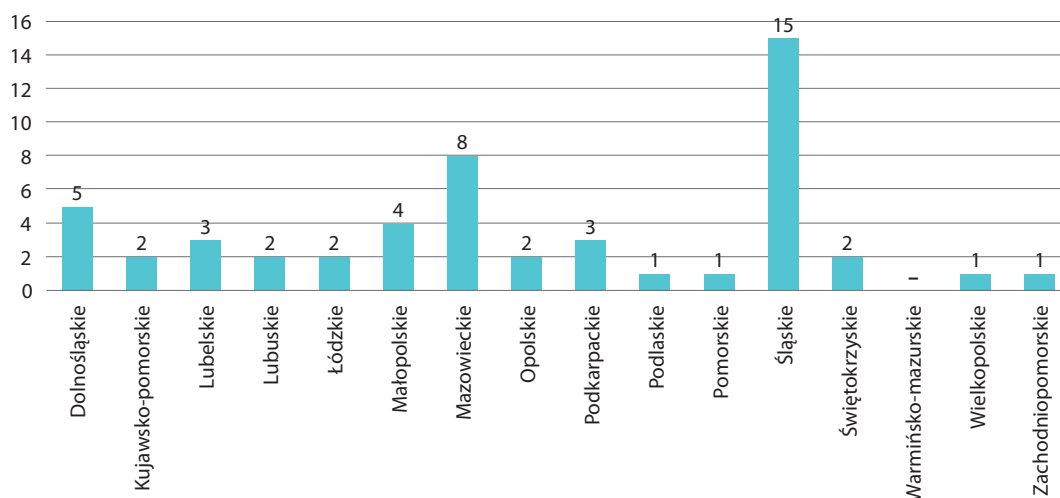
Chart 31. Geriatric wards
As of 31 December

Na koniec 2019 r. oddziały geriatryczne dysponowały 1097 łózkami, na których w ciągu roku leczono 32,5 tys. osób. W stosunku do roku poprzedniego liczba łóżek na analizowanych oddziałach zmniejszyła się o 4,0%, podczas gdy liczba osób na nich leczonych wzrosła o 1,8%. Najwięcej oddziałów geriatrycznych zlokalizowanych było w województwie śląskim – 15 oddziałów, co stanowiło 28,8% ogólnej liczby oddziałów geriatrycznych w Polsce. Drugim pod względem liczebności oddziałów geriatrycznych województwem było mazowieckie, w którym usytuowanych było 8 z nich. W czterech województwach funkcjonowało jedynie po 1 oddziale geriatrycznym, a w województwie warmińsko-mazurskim nie było żadnego oddziału geriatrycznego.

Wykres 32. Oddziały geriatryczne według województw w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 32. Geriatric wards by voivodships in 2019
As of 31 December

Do oddziałów, na których ze względu na swoją specyfikę leczone są przede wszystkim osoby w wieku senioralnym należą także oddziały długoterminowej i hospicyjno-paliatywnej stacjonarnej opieki zdrowotnej. Zalicza się do nich zakłady opiekuńczo-lecznicze, zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja i oddziały paliatywne. W ciągu 2019 r. zakłady te udzieliły pomocy 103,2 tys. osób, w tym 80,0 tys. osób w wieku 65 lat i więcej. W 2019 r. osoby w wieku 65 lat i więcej stanowiły więc 77,6% ich pacjentów. W przypadku osób w tej grupie wieku, leczenia potrzebowało 25,4 tys. mężczyzn oraz 54,7 tys. kobiet. W przeliczeniu na 10 tys. ludności w wieku 65 lat i więcej 117 pacjentów skorzystało z tej formy leczenia.

Tablica 18. Pacjenci długoterminowej i hospicyjno-paliatywnej stacjonarnej opieki zdrowotnej^a w 2019 r.
Table 18. Patients of long-term, hospice and palliative in-patient health care^a in 2019

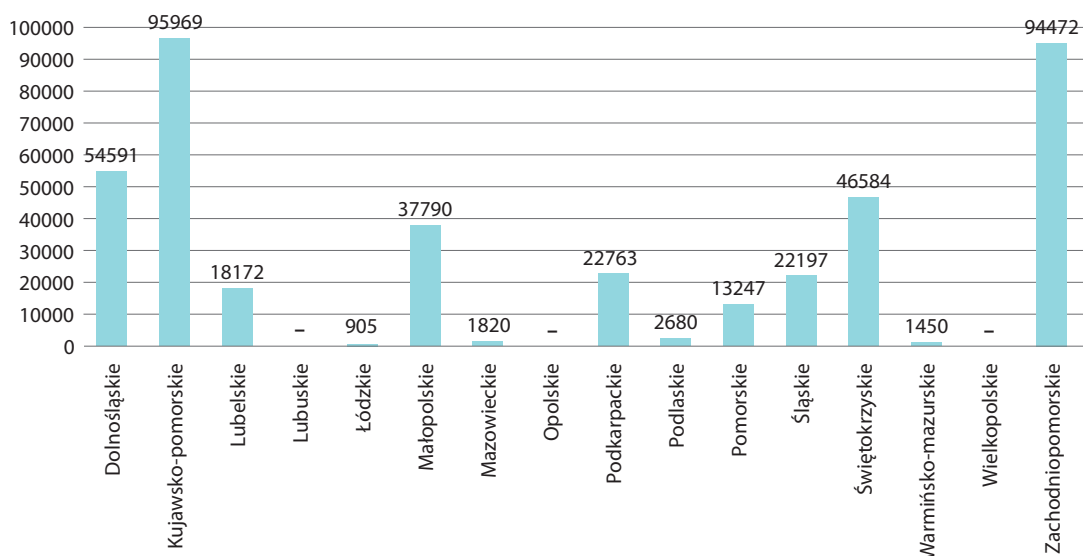
Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym w wieku Of which at age	
		0–64 lata 0–64	65 lat i więcej 65 and more
W liczbach bezwzględnych In absolute numbers			
Ogółem Total	103164	23122	80042
Mężczyźni Male	40632	15265	25367
Kobiety Female	62532	7856	54676
Na 10 tys. ludności w danej grupie Per 10 thousand population of a given group			
Ogółem Total	26,9	7,3	117,1
Mężczyźni Male	21,9	9,6	93,3
Kobiety Female	31,6	5,0	132,8

a W ciągu roku.
a During a year.

Seniorzy znacznie częściej niż pozostałe osoby korzystają z lecznictwa uzdrowiskowego. W 2019 r. odnotowano 412,6 tys. kuracjuszy lecznictwa uzdrowiskowego w wieku 65 lat i więcej, którzy stanowili 48,1% ogółu kuracjuszy. W stosunku do roku poprzedniego ich liczba wzrosła o 5,0%. Po odliczeniu cudzoziemców leczonych stacjonarnie, liczba kuracjuszy w wieku 65 lat i więcej ukształtowała się na poziomie 381,8 tys. Odsetek osób korzystających z uzdrowisk w populacji osób w tej grupie wieku wyniósł 5,6%, natomiast wśród osób młodszych – 1,4%.

Podobnie jak rok wcześniej, najwięcej osób w wieku 65 lat i więcej leczyło się w województwie kujawsko-pomorskim – 23,3% ogólnej ich liczby oraz zachodniopomorskim – 22,9%, najmniej zaś w województwie łódzkim – 0,2%. W trzech województwach: lubuskim, opolskim i wielkopolskim nie było zlokalizowanego żadnego zakładu uzdrowiskowego.

Wykres 33. Kuracjusze zakładów uzdrowiskowych w wieku 65 lat i więcej według województw w 2019 r.
 Chart 33. Patients aged 65 and more in health resort facilities by voivodships in 2019

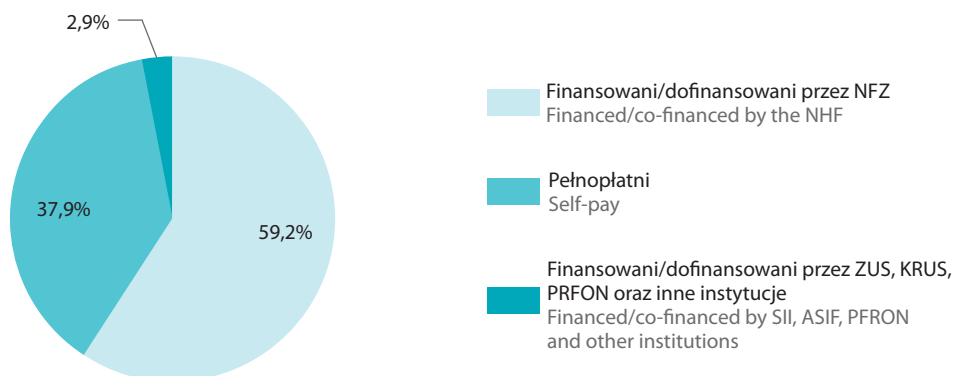

Większość kuracjuszy opieki uzdrowiskowej leczonych jest w trybie stacjonarnym. W 2019 r. takich pacjentów w wieku 65 lat i więcej było 382,5 tys., co stanowiło 92,7% ogólnej liczby kuracjuszy w tym wieku. W trybie ambulatoryjnym leczonych było 30,2 tys. osób w wieku 65 lat i więcej (7,3% ogólnej liczby pacjentów w tym wieku).

W 2019 r. 59,2% (wobec 60,9% w roku poprzednim) kuracjuszy w wieku 65 lat i więcej korzystało z finansowania lub dofinansowania NFZ, a 37,9% osób samodzielnie opłacało swoje leczenie (o 0,7 p. proc. więcej niż w 2018 r.). Pozostałe 2,9% seniorów korzystało z finansowania lub dofinansowania pobytu przez ZUS, KRUS, PFRON lub inne instytucje, co oznacza wzrost o 1,0 p. proc. w stosunku do roku poprzedniego.

Wykres 34. Struktura kuracjuszy zakładów uzdrowiskowych w opiece stacjonarnej według sposobu finansowania w 2019 r.

Chart 34. Structure of patients in health resort facilities in in-patient health care by type of financing in 2019

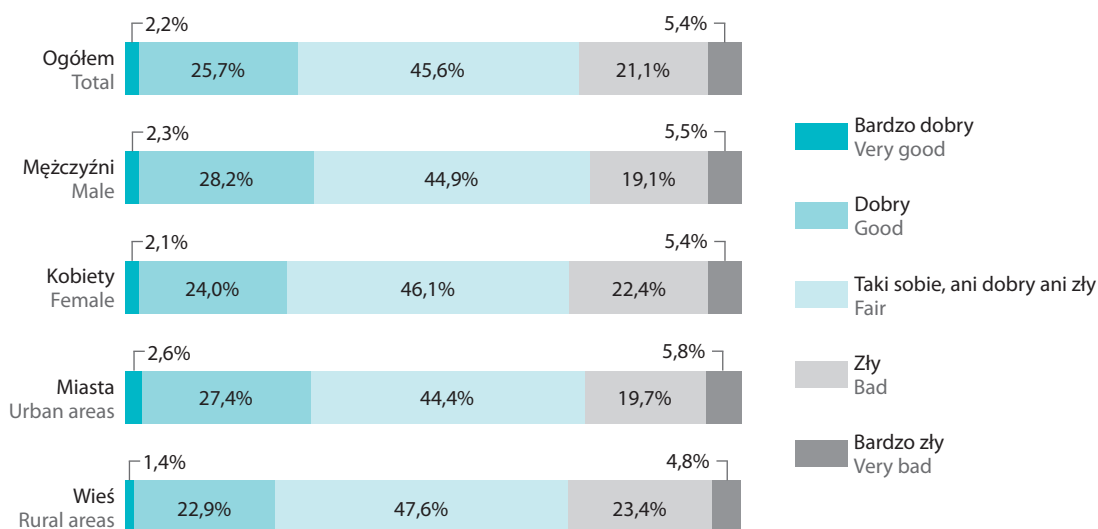
3.3. Samoocena stanu zdrowia

3.3. Self-perceived health

Większość seniorów ocenia ogólnie swoje zdrowie „tak sobie, ani dobrze ani źle”. W 2019 r. w ten sposób określiło swoje zdrowie 45,6% osób w wieku 60 lat i więcej (wobec 47,3% w roku poprzednim). W analizowanym roku, w porównaniu z rokiem 2018, seniorzy częściej oceniali dobrze i bardzo dobrze swój stan zdrowia. Dobrze swoje zdrowie oceniło 25,7% osób starszych, a bardzo dobrze – 2,2%, w roku poprzednim było to odpowiednio 23,8% i 1,9% seniorów.

Wśród seniorów lepiej swój stan zdrowia oceniają mężczyźni niż kobiety. Dobry lub bardzo dobry stan zdrowia według własnej oceny miało 30,5% mężczyzn i 26,1% kobiet. Znaczne różnice w samoocenie zdrowia osób w wieku 60 lat i więcej można również dostrzec biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania. Dobrze lub bardzo dobrze swoje zdrowie oceniali 30,1% mieszkańców miast oraz 24,3% mieszkańców wsi.

Wykres 35. Samoocena stanu zdrowia osób w wieku 60 lat i więcej w 2019 r.
Chart 35. Self-perceived health of persons aged 60 and more in 2019

W 2019 r., na długotrwałe problemy zdrowotne lub choroby przewlekłe trwające przez 6 miesięcy lub dłużej (lub przewidywane, że będą tyle trwały) uskarżało się blisko 39,2% osób w wieku 16 lat i więcej. Wśród osób w wieku senioralnym na tego rodzaju dolegliwości wskazało aż 66,3% (wobec 67,0% w roku 2018). Kobiety częściej niż mężczyźni sygnalizowały tego typu problemy (odpowiednio 68,3% i 63,5%). Natomiast biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania osób starszych można stwierdzić, że częściej takie problemy wskazywali mieszkańcy miast (67,7%) niż wsi (64,0%).

Ograniczoną zdolność wykonywania czynności z powodu problemów zdrowotnych, trwającą co najmniej ostatnie 6 miesięcy miała w 2019 r. blisko jedna czwarta mieszkańców Polski w wieku 16 lat i więcej. Wśród osób starszych odsetek ten był prawie 2-krotnie wyższy i wyniósł 45,4%. W stosunku do roku poprzedniego odnotowano nieznaczny jego wzrost (w 2018 r. kształtował się on na poziomie 45,2%).

W 2019 r. poważnie ograniczona zdolność wykonywania czynności dotyczyła 15,2% seniorów, natomiast ograniczona, ale niezbyt poważnie – 30,2%. Brak ograniczeń wskazywało 54,6% osób w wieku senioralnym. Lepiej swoją sprawność oceniali mężczyźni niż kobiety w wieku 60 lat i więcej. Wśród mężczyzn odsetek wskazujących na brak ograniczeń w wykonywaniu czynności wyniósł 56,1%, natomiast wśród kobiet – 53,6%.

Porównując ograniczoną zdolność wykonywania czynności wśród mieszkańców miast i wsi, zauważa się wyższy odsetek osób z poważnie ograniczoną zdolnością do wykonywania czynności wśród seniorów mieszkających w mieście (16,0%) niż na wsi (13,9%). Na wsi natomiast odsetek osób z ograniczoną, ale niezbyt poważnie zdolnością wykonywania czynności wśród seniorów w 2019 r. był wyższy (32,1%) niż w mieście (29,0%).

Tablica 19. Zdolność wykonywania czynności według rodzaju/stopnia ograniczeń w 2019 r.
Table 19. Limitation in activities by type/level in 2019

Wyszczególnienie Specification	Zdolność wykonywania czynności Limitation in activities		Brak ograniczeń No limitation
	poważnie ograniczona severe	ograniczona, ale niezbyt poważnie limited, but not severely	
	w % danej grupy in % of a given groups		
Osoby w wieku 16 lat i więcej Persons aged 16 and more			
Ogółem Grand total	7,6	16,8	75,6
Osoby w wieku 60 lat i więcej Persons aged 60 and more			
Razem Total	15,2	30,2	54,6
mężczyźni male	14,6	29,4	56,1
kobiety female	15,7	30,7	53,6
Miasta Urban areas	16,0	29,0	55,0
Wieś Rural areas	13,9	32,1	54,0

W 2019 r. potrzebę skorzystania z leczenia lub badania w ostatnich 12 miesiącach miało 73,4% osób w wieku 60 lat i więcej, tj. o 4,2 p. proc więcej niż rok wcześniej. Częściej potrzebę tego typu zgłaszały kobiety (75 na 100) niż mężczyźni (71 na 100). W przypadku mieszkańców miast 74,6% osób w wieku senioralnym chciało skorzystać z leczenia lub badania, podczas gdy wśród mieszkańców wsi odsetek ten ukształtował się na poziomie 71,4%.

Osoby zgłaszające chęć skorzystania z leczenia lub badania zwykle za każdym razem miały taką możliwość. W przypadku osób w wieku senioralnym 87,9% seniorów skorzystało z badania lub leczenia za każdym razem kiedy była taka potrzeba. Zaspokojenie tych potrzeb było niezależne od miejsca zamieszkania, natomiast odnotowano niższy odsetek zaspokojenia potrzeb w zakresie leczenia lub badania wśród mężczyzn (86,9%) niż kobiet (88,6%).

Jako główną przyczynę niezaspokojonych potrzeb w zakresie badania lub leczenia wskazywana była najczęściej zbyt długa kolejka oczekujących. W 2019 r. przyczyna ta dotyczyła 40,9% osób w wieku senioralnym, które musiały zrezygnować z leczenia lub badania (w roku poprzednim było to 40,4%). Kolejnymi wskazywanymi przyczynami była chęć poczekania i sprawdzenia czy problem sam minie oraz brak środków finansowych na leczenie. Przyczyny te były wskazane przez odpowiednio 23,3% oraz 15,3% osób w wieku 60 lat i więcej.

Tablica 20. Niezaspokojone potrzeby w zakresie leczenia lub badania według przyczyn w 2019 r.
Table 20. Unmet needs with regard to health care services or examination by cause in 2019

Wyszczególnienie Specification	Zbyt długa lista/kolejka oczekujących Too long waiting list	Nie było mnie na to stać (wizyta była zbyt droga lub nieobjęta ubezpieczeniem zdrowotnym) Could not afford to (the consultation too expensive or not covered by the insurance fund)	Chciałem(-am) poczekać i zobaczyć czy problem sam minie Wanted to see if problem got better on its own	Zbyt duża odległość, brak środka transportu Too far to travel, no means of transport	Lęk przed lekarzem, szpitalami, badaniem lub leczeniem Fear of doctor/ /hospitals/ /examination/ /treatment	Pozostałe powody Other reasons
Osoby w wieku 16 lat i więcej Persons aged 16 and more						
Ogółem Grand total	35,2	11,1	26,7	2,7	2,7	21,7
Osoby w wieku 60 lat i więcej Persons aged 60 and more						
Razem Total	40,9	15,3	23,3	5,7	3,2^a	11,6
mężczyźni male	38,5	10,3	29,5	3,9 ^a	3,9 ^a	13,8
kobiety female	42,7	19,2	18,6	7,0	2,6 ^a	9,9
Miasta Urban areas	45,3	13,6	21,4	3,5 ^a	2,7 ^a	13,5
Wieś Rural areas	33,0	18,4	26,7	9,7	.	8,2 ^a

a Zjawisko istniało, w wielkości większej lub równej 20 przypadków z próby, ale mniejszej niż 50.
 a Magnitude more than or equal to 20 for the cases of a given sample but less than 50.

3.4. Wydatki publiczne na ochronę zdrowia

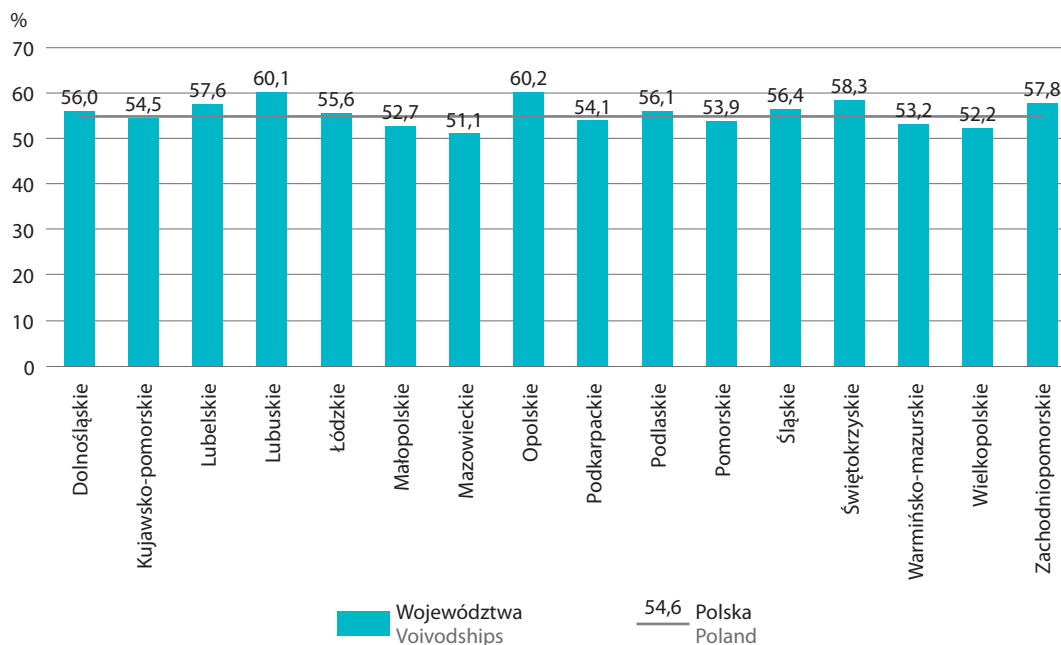
3.4. Public expenditure on health care

Wydatki publiczne na ochronę zdrowia obejmują wydatki Narodowego Funduszu Zdrowia, budżetu państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego. W strukturze tych wydatków dominują wydatki NFZ, których udział wynosi nieco ponad 85%. Według danych ze sprawozdania finansowego NFZ koszty świadczeń zdrowotnych w 2019 r. wyniosły 89,8 mld zł i w stosunku do roku poprzedniego wzrosły o 8,7 mld zł, tj. o 10,7%.

Znaczną część wydatków na opiekę zdrowotną stanowią wydatki ponoszone na rzecz osób w wieku 60 lat i więcej. Według danych Narodowego Funduszu Zdrowia w 2019 r. koszty refundacji świadczeń leczenia szpitalnego osób w wieku 60 lat i więcej stanowiły 54,6% ogólnej kwoty refundacji tych świadczeń. Najwyższy udział wydatków na refundację leczenia szpitalnego osób starszych odnotowano w województwie opolskim, gdzie wyniósł on 60,2%, a najniższy w województwie mazowieckim – 51,1%.

Wykres 36. Udział kosztów refundacji leczenia szpitalnego osób w wieku 60 lat i więcej w kosztach refundacji leczenia szpitalnego ogółem według województw w 2019 r.

Chart 36. Share of refund for hospital treatment of persons aged 60 and more in the total hospital treatment refund by voivodships in 2019

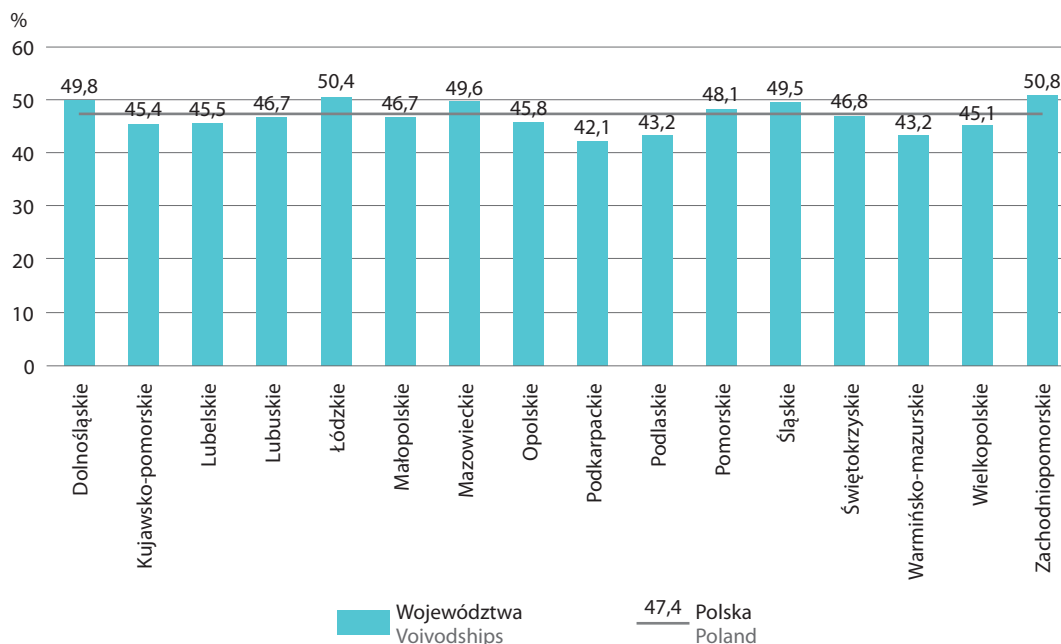
Źródło: Dane NFZ.
Source: NHF data.

W 2019 r. najwyższe wydatki Narodowego Funduszu Zdrowia na refundację leczenia szpitalnego osób w wieku 60 lat i więcej generowały oddziały kardiologiczne i chorób wewnętrznych. Koszty te stanowiły odpowiednio 76,2% i 78,4% ogólnej kwoty refundacji świadczeń na tych oddziałach, a w odniesieniu do ogólnej wartości refundacji leczenia szpitalnego seniorów – 12,7% i 10,7%. Wartość refundacji leczenia szpitalnego na oddziale geriatrycznym ukształtowała się na poziomie 116,8 mln zł, co stanowiło 0,5% ogólnej kwoty refundacji leczenia szpitalnego osób w wieku senioralnym.

W przypadku ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych, wartość tego rodzaju świadczeń udzielonych osobom w wieku 60 lat i więcej stanowiła 47,4% ogólnej kwoty refundacji w tym zakresie. Najwyższy udział kosztów tych świadczeń obserwowany był w województwie zachodniopomorskim – 50,8%, a najniższy w województwie podkarpackim – 42,1%.

Wykres 37. Udział kosztów refundacji ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych udzielonych osobom w wieku 60 lat i więcej w kosztach refundacji ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych ogółem według województw w 2019 r.

Chart 37. Share of refund for out-patient specialised services provided to persons aged 60 and more in the total refund for out-patient specialised services by voivodships in 2019

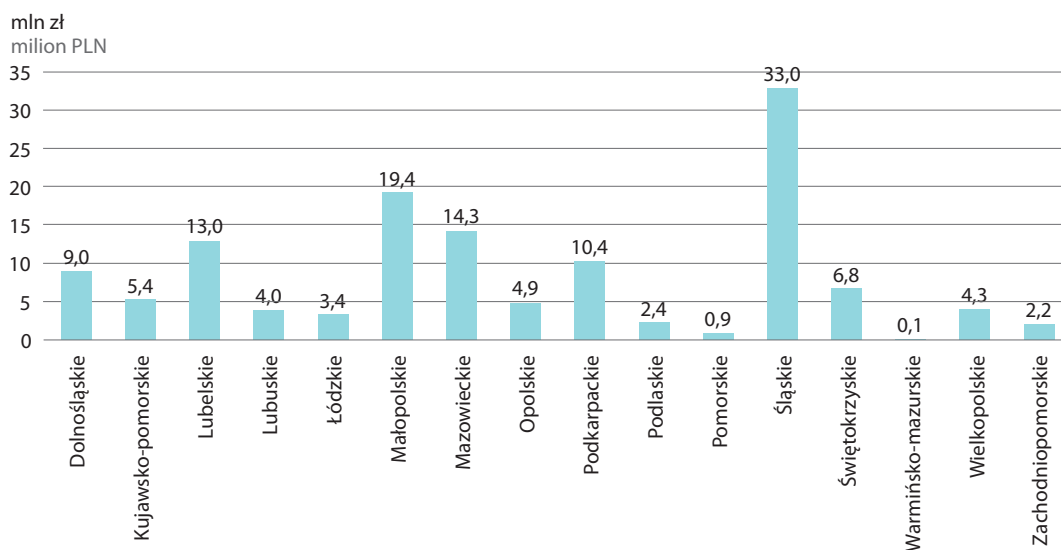
Źródło: Dane NFZ.
Source: NHF data.

Koszty leczenia osób w wieku 60 lat i więcej w podstawowej opiece zdrowotnej, refundowane przez Narodowy Fundusz Zdrowia, generowały 37,6% ogólnej kwoty tych świadczeń. Udział wydatków na podstawową opiekę zdrowotną seniorów w ogólnej wartości tych wydatków zależny był od udziału osób starszych w populacji poszczególnych województw. Największy udział tych kosztów obserwowany był w województwie łódzkim, gdzie ukształtował się na poziomie 41,0%, najniższy w województwie wielkopolskim – 34,4%.

Środki finansowe przeznaczone na realizację świadczeń w zakresie geriatry w ramach ambulatoryjnej opieki specjalistycznej i leczenia szpitalnego, poniesione przez Narodowy Fundusz Zdrowia, w 2019 r. wyniosły 133,8 mln zł, z czego na szpitalną opiekę geriatryczną przeznaczono 97,0% tej kwoty. Wydatki te były znacznie zróżnicowane regionalnie. Najwięcej środków wydatkowano w województwie śląskim – 33,0 mln zł, małopolskim – 19,4 mln zł oraz mazowieckim – 14,3 mln zł. Najmniej na świadczenia geriatryczne wydatkowano w województwie pomorskim – 0,9 mln zł oraz warmińsko-mazurskim – jedynie 0,1 mln zł, które jest jedynym województwem bez szpitalnego oddziału geriatrycznego.

Wykres 38. Wydatki Narodowego Funduszu Zdrowia na refundację świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie geriatryi według województw w 2019 r.

Chart 38. The National Health Fund expenditure on geriatric healthcare services refund by voivodships in 2019

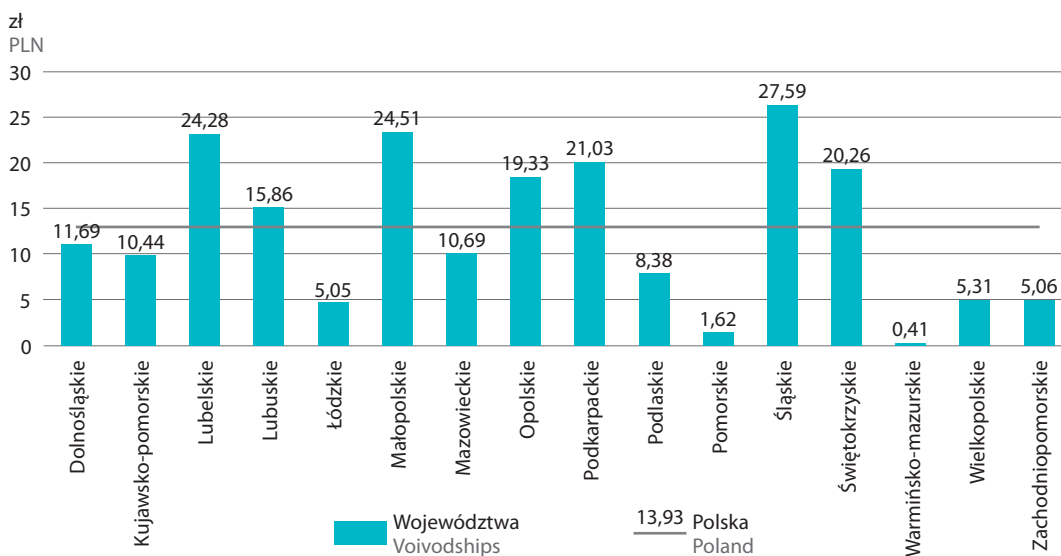

Źródło: Dane NFZ.
Source: NHF data.

Na realizację świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie geriatryi, Narodowy Fundusz Zdrowia przeznaczał w 2019 r. przeciętnie 13,93 zł na 1 osobę w wieku 60 lat i więcej, najwięcej w województwie śląskim – 27,59 zł, najmniej w województwie warmińsko-mazurskim – zaledwie 41 gr.

Wykres 39. Wydatki Narodowego Funduszu Zdrowia na refundację świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie geriatryi na 1 osobę w wieku 60 lat i więcej według województw w 2019 r.

Chart 39. The National Health Fund expenditure on geriatric healthcare services refund per treated person aged 60 and more by voivodships in 2019

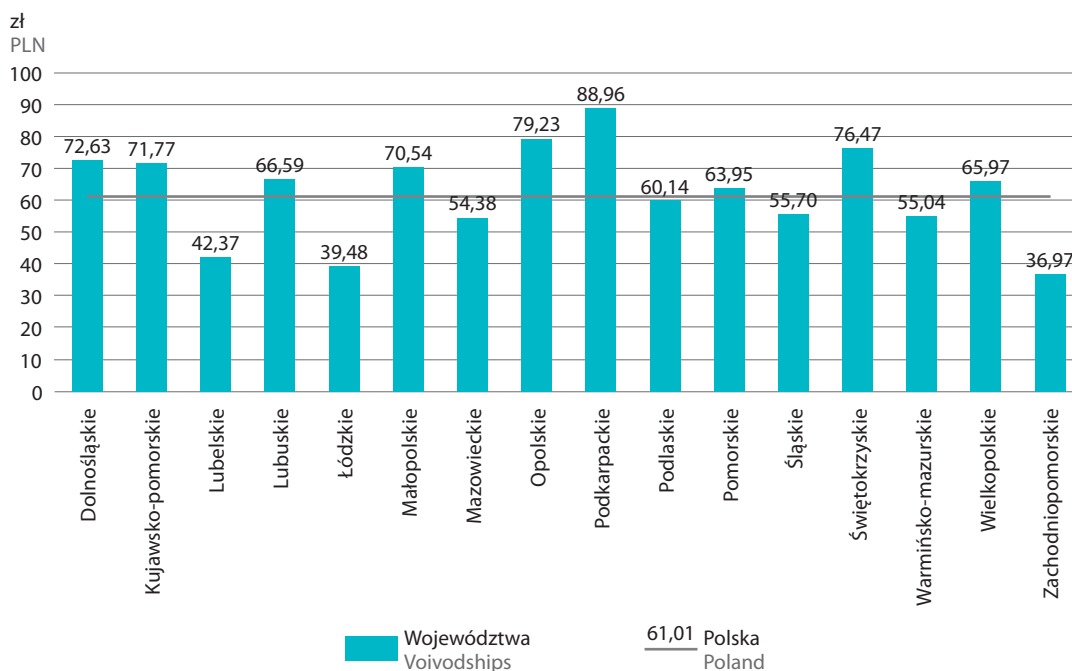

Źródło: Dane NFZ.
Source: NHF data.

Istotną z punktu widzenia osób starszych jest opieka hospicyjna i paliatywna. W 2019 r., blisko 81% kosztów tego rodzaju świadczeń, refundowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia, dotyczyło osób w wieku 60 lat i więcej. Najwięcej na jedną osobę w wieku senioralnym w zakresie opieki hospicyjnej i paliatywnej przeznaczono w województwie podkarpackim – 88,96 zł, najmniej w województwie zachodniopomorskim – 36,97 zł. Średnia ogólnokrajowa wyniosła 61,01 zł.

Wykres 40. Wydatki Narodowego Funduszu Zdrowia na refundację świadczeń opieki hospicyjnej i paliatywnej na 1 osobę w wieku 60 lat i więcej według województw w 2019 r.

Chart 40. The National Health Fund expenditure on refund for hospice and palliative care services per treated person aged 60 and more by voivodships in 2019

Źródło: Dane NFZ.
Source: NHF data.

Wśród kosztów świadczeń z zakresu opieki hospicyjno-paliatywnej udzielonych osobom w wieku senioralnym najwyższy udział miały koszty świadczeń oddziałów medycyny paliatywnej/hospicjum stacjonarnego – 54,2% oraz hospicjum domowego – 45,3%. Porady w poradniach medycyny paliatywnej generowały 0,5% kosztów refundacji.

Według danych NFZ w 2019 r. na refundację leków dla osób w wieku senioralnym przeznaczono 5,8 mld zł, tj. ponad 61% ogółu kosztów refundacji leków w Polsce. Poziom wydatków na refundację leków dla osób w wieku 60 lat i więcej jest bezpośrednio powiązany z liczebnością tych osób w poszczególnych województwach. Najwięcej środków zostało przeznaczonych w województwie mazowieckim – 798,6 mln zł oraz śląskim – 751,5 mln zł, natomiast najmniej w województwach opolskim i lubuskim – odpowiednio 146,1 mln zł i 140,3 mln zł.

3.5. Pomoc społeczna

3.5. Social assistance

Zachodzące przemiany demograficzne skutkujące starzeniem się społeczeństwa prowadzą do wzrostu częstości występowania chorób przewlekłych oraz niepełnosprawności. Prowadzi to zarówno do konieczności zaspokojenia rosnących potrzeb zdrowotnych, co wiąże się ze znacznym wzrostem wydatków na ten cel, jak i koniecznością zaspokojenia coraz większego zapotrzebowania w zakresie potrzeb opiekuńczych.

Pod koniec 2019 r. funkcjonowało 1837 stacjonarnych zakładów pomocy społecznej (o 6 placówek więcej niż w 2018 r.), wśród których było 875 domów pomocy społecznej oraz 385 placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku. Najwięcej zakładów stacjonarnych pomocy społecznej zlokalizowanych było w województwie mazowieckim – 288 oraz w województwie śląskim – 229, czyli w dwóch województwach o największej liczbie mieszkańców w wieku 60 lat i więcej. Najmniej zaś znajdowało się w województwie lubuskim – 47 oraz podlaskim – 57.

Tablica 21. Zakłady stacjonarne pomocy społecznej według typu w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Table 21. Stationary social welfare facilities by type in 2019
As of 31 December

Województwo Voivodship	Ogółem Total	W tym Of which	
		domy pomocy społecznej social welfare homes	placówki zapewniające całodobową opiekę ^a centres providing full-time care ^a
Polska	1837	875	385
Dolnośląskie	119	58	28
Kujawsko-pomorskie	87	49	12
Lubelskie	83	45	13
Lubuskie	47	23	5
Łódzkie	111	65	19
Małopolskie	166	93	36
Mazowieckie	288	107	108
Opolskie	61	28	13
Podkarpackie	84	48	7
Podlaskie	57	25	11
Pomorskie	118	47	30
Śląskie	229	102	48
Świętokrzyskie	70	37	7
Warmińsko-mazurskie	90	47	11
Wielkopolskie	149	68	27
Zachodniopomorskie	78	33	10

a Osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku w ramach działalności gospodarczej lub statutowej.
a To disabled, chronically ill or older persons within the scope of economic activity or their statutory activity.

W końcu 2019 r. zakłady stacjonarne pomocy społecznej dysponowały podobną liczbą miejsc jak rok wcześniej, wynoszącą 118,9 tys., z czego najwięcej było w domach pomocy społecznej (82,8 tys.). Najwięcej miejsc w zakładach stacjonarnych pomocy społecznej było w województwie mazowieckim – 17,6 tys. oraz śląskim – 13,8 tys. Najmniej miejsc posiadały zakłady w województwach lubuskim – 2,9 tys. oraz podlaskim – 3,5 tys. Najlepszą sytuacją w zakresie dostępności zakładów stacjonarnych pomocy społecznej charakteryzowało się województwo opolskie, w którym na jedno miejsce w tych placówkach przypadało 61 osób starszych. Natomiast najgorsza sytuacja wystąpiła w województwie lubelskim, w którym wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 95.

**Tablica 22. Miejsca w zakładach stacjonarnych pomocy społecznej w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

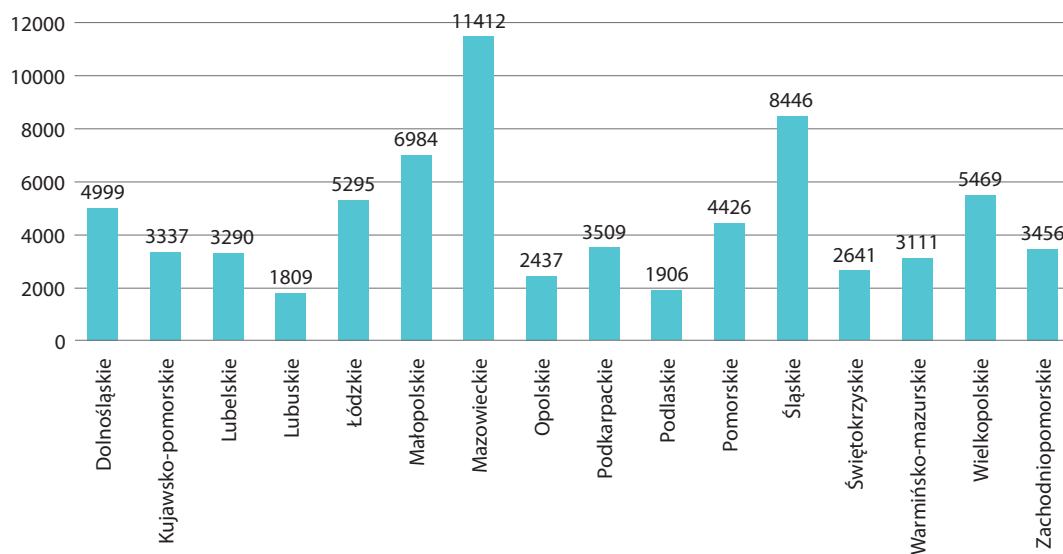
Table 22. Places in stationary social welfare facilities in 2019
As of 31 December

Województwo Voivodship	Ogółem Total	W tym Of which	
		domy pomocy społecznej social welfare homes	placówki zapewniające całodobową opiekę ^a centres providing full-time care ^a
Polska	118877	82840	14594
Dolnośląskie	8447	5763	1016
Kujawsko-pomorskie	5828	4128	389
Lubelskie	5729	4468	391
Lubuskie	2933	2333	158
Łódzkie	8109	6532	484
Małopolskie	10785	8128	1360
Mazowieckie	17593	10035	4747
Opolskie	4262	3005	495
Podkarpackie	5975	4747	268
Podlaskie	3518	2429	466
Pomorskie	7580	4465	1005
Śląskie	13792	8929	1861
Świętokrzyskie	4380	3553	227
Warmińsko-mazurskie	5258	3940	485
Wielkopolskie	9102	6420	904
Zachodniopomorskie	5586	3965	338

a Osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku w ramach działalności gospodarczej lub statutowej.
a To disabled, chronically ill or older persons within the scope of economic activity or their statutory activity.

**Wykres 41. Mieszkańcy zakładów stacjonarnych pomocy społecznej w wieku 60 lat i więcej według województw w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Chart 41. Number of residents aged 60 and more of stationary social welfare facilities by voivodships in 2019
As of 31 December

W końcu 2019 r. w zakładach stacjonarnych pomocy społecznej przebywało blisko 112,5 tys. osób, w tym w wieku 60 lat i więcej – 72,5 tys., co stanowiło 64,5% ogólnej liczby mieszkańców tych placówek. W stosunku do roku poprzedniego odsetek osób starszych wśród mieszkańców stacjonarnych zakładów pomocy społecznej zwiększył się o 1,6 p. proc.

W 2019 r. spośród mieszkańców zakładów stacjonarnych pomocy społecznej w wieku 60 lat i więcej większość – 42,8 tys. stanowili mieszkańcy miast, natomiast mieszkańców wsi było 29,8 tys. Odsetek kobiet w ogólnej liczbie seniorów przebywających w omawianych placówkach wyniósł 55,2%.

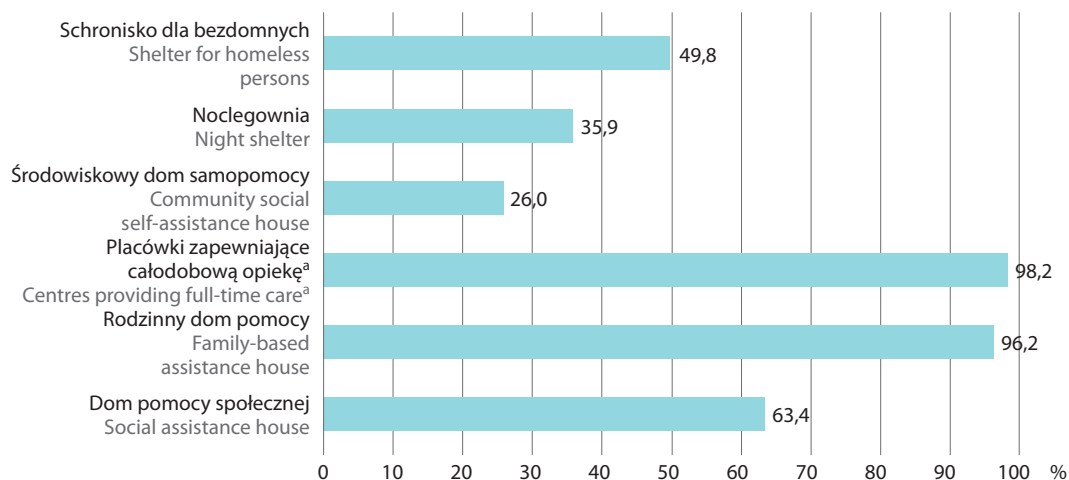
Regionalne zróżnicowanie zapotrzebowania na usługi opiekuńcze wynika z liczebności osób starszych w poszczególnych województwach. Najwięcej osób w wieku senioralnym korzystających z zakładów stacjonarnych pomocy społecznej odnotowano w województwie mazowieckim – 11,4 tys. osób oraz śląskim – 8,4 tys. osób. Województwami o najmniejszej liczbie osób starszych w zakładach stacjonarnych pomocy społecznej były województwa lubuskie – 1,8 tys. osób oraz podlaskie – 1,9 tys. osób.

Na koniec 2019 r., podobnie jak rok wcześniej, z zakładów stacjonarnych pomocy społecznej korzystało 7 osób w wieku senioralnym na 1000 ludności w tym wieku. Najwięcej osób korzystało z tego rodzaju wsparcia w województwie opolskim (ponad 9 osób na 1000), czyli w województwie o największej liczbie miejsc przypadających na osobę starszą, najmniej zaś w województwach: podlaskim, dolnośląskim, kujawsko-pomorskim i lubelskim (6 osób na 1000).

W 2019 r. w placówkach zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku udział osób w wieku 60 lat i więcej w ogólnej liczbie mieszkańców tych placówek wzrósł z 97,5% w 2018 r. do poziomu 98,2%, w rodzinnych domach pomocy z 93,2% do 96,2%, a w domach pomocy społecznej z 62,3% do 63,4%. W stosunku do roku poprzedniego największy wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie mieszkańców odnotowano w środowiskowych domach samopomocy (z 16,4% w 2018 r. do 26,0% w 2019 r.). Bardzo wysoki jest nadal udział osób w wieku senioralnym w liczbie mieszkańców schronisk dla bezdomnych, który w analizowanym roku wyniósł 49,8% wobec 48,1% w roku poprzednim.

Wykres 42. Udział osób w wieku 60 lat i więcej w liczbie mieszkańców wybranych typów zakładów stacjonarnych pomocy społecznej w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 42. Share of persons aged 60 and more in the number of residents in specified types of stationary social welfare facilities in 2019
As of 31 December

^a Osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku w ramach działalności gospodarczej lub statutowej.
a To disabled, chronically ill or older persons within the scope of economic activity or their statutory activity.

W 2019 r. 93,1 tys. osób w wieku senioralnym skorzystało z usług opiekuńczych. Było to o 1,4% więcej w porównaniu z rokiem poprzednim. Na 1000 osób w wieku senioralnym z usług opiekuńczych skorzystało przeciętnie ok. 10 osób. Wartość usług opiekuńczych, z których skorzystali seniorzy wyniosła 537,9 mln zł, co oznacza wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 13,3%. Średnia kwota świadczeń opiekuńczych na jedną osobę w wieku senioralnym, korzystających z tego rodzaju wsparcia, wyniosła 5775 zł i była o 11,8% wyższa w stosunku do roku 2018.

Podobnie jak rok wcześniej, z usług opiekuńczych skorzystało najwięcej mieszkańców województwa śląskiego (10,5 tys. osób w wieku 60 lat i więcej) oraz wielkopolskiego (10,4 tys.), najmniej zaś województwa podlaskiego (1,8 tys.). Największa przeciętna wartość usług opiekuńczych przypadająca na jednego beneficjenta w wieku 60 lat i więcej wystąpiła w województwie świętokrzyskim i była o 56,4% wyższa od średniego wsparcia w Polsce, najniższa zaś w województwie śląskim (66,9% przeciętnego poziomu w Polsce).

Tablica 23. Usługi opiekuńcze dla osób w wieku 60 lat i więcej w 2019 r.
Table 23. Attendance services for persons aged 60 and more in 2019

Województwo Voivodship	Osoby korzystające z usług opiekuńczych Attendance services beneficiaries	Wartość usług opiekuńczych w tys. zł Value of attendance services in thousand PLN	Średnia wartość usług opiekuńczych na 1 osobę korzystającą ze wsparcia w zł Average value of attendance services per beneficiary in PLN
Polska	93139	537854,8	5775
Dolnośląskie	6201	29152,5	4701
Kujawsko-pomorskie	7316	42132,8	5759
Lubelskie	5152	37256,8	7232
Lubuskie	2384	12215,7	5124
Łódzkie	6271	31670,6	5050
Małopolskie	6506	40859,4	6280
Mazowieckie	8771	44925,6	5122
Opolskie	2658	13644,0	5133
Podkarpackie	3842	29485,5	7675
Podlaskie	1821	8935,3	4907
Pomorskie	6614	42339,9	6402
Śląskie	10519	40663,9	3866
Świętokrzyskie	4232	38215,1	9030
Warmińsko-mazurskie	5008	30397,0	6070
Wielkopolskie	10378	66650,7	6422
Zachodniopomorskie	5467	29309,8	5361

Rozdział 4

Chapter 4

Aktywność osób starszych

Activity of the elderly

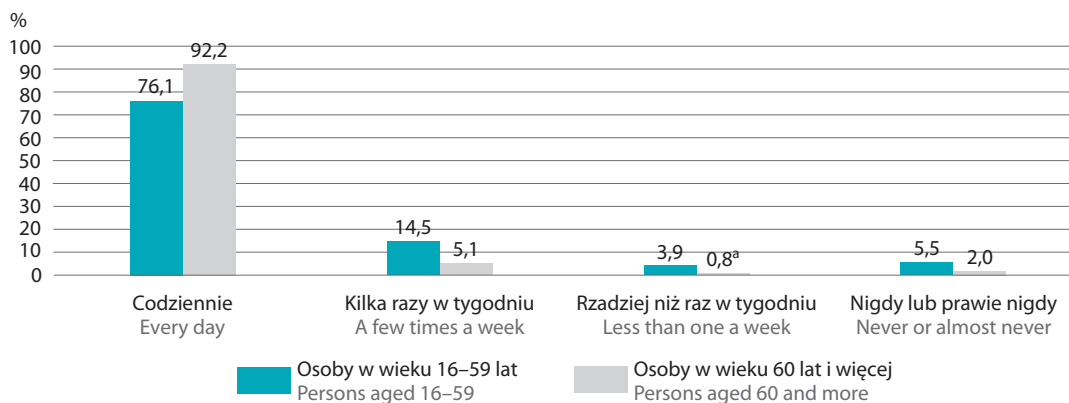
4.1. Formy spędzania wolnego czasu

4.1. Leisure time

Starzenie się społeczeństwa powoduje zmiany nie tylko w sferze ekonomicznej, ale także w stylu życia. Wpływa na kształtowanie się nowych wzorców kulturowych, szczególnie w zakresie spędzania czasu wolnego, aktywności i uczestnictwa w kulturze. Wynika to z jednej strony z ograniczenia lub zaniechania aktywności ekonomicznej, z drugiej zaś ze zmian w zakresie zdrowia i mobilności. Duży wpływ na sposób spędzania czasu wolnego ma także rozwój nowych technologii.

Z przeprowadzonego w pierwszej połowie 2018 r. badania spójności społecznej wynika, iż spośród różnych form spędzania czasu wolnego seniorzy najczęściej wybierają zajęcia realizowane w warunkach domowych. Największą popularnością wśród tej grupy osób cieszyło się oglądanie telewizji. W 2018 r. odsetek osób w wieku 60 lat i więcej oglądających telewizję codziennie wyniósł 92,2%. W przypadku osób młodszych analizowany wskaźnik był zdecydowanie niższy i osiągnął poziom 76,1%. Seniorzy najczęściej deklarowali oglądanie telewizji powyżej 4 godzin dziennie (42,2% z nich). W przypadku 34,4% osób starszych zajęcie to zajmowało od 2 do 4 godzin dziennie, a 15,6% poświęcało na oglądanie telewizji poniżej 2 godzin dziennie. Odsetek osób starszych, które nigdy lub prawie nigdy nie oglądają telewizji wyniósł jedynie 2,0%.

Wykres 43. Udział osób oglądających telewizję w liczbie osób danej grupy wieku w 2018 r.
Chart 43. Share of persons watching TV in the number of persons in a given age group in 2018

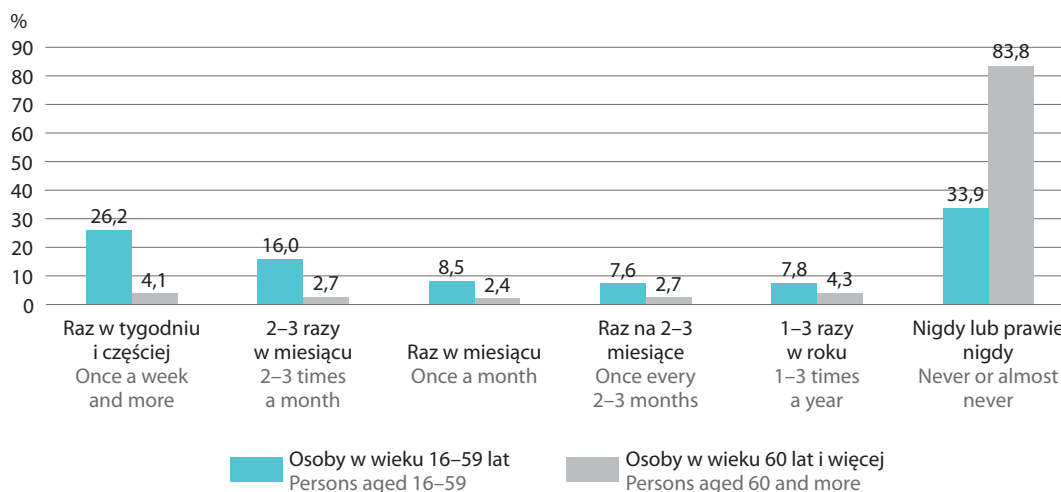

a Zjawisko wystąpiło w próbie w liczbie przypadków mniejszej niż 50.
a Magnitude less than 50 for the cases of a given sample.

Oprócz oglądania telewizji, czas wolny w domu spędzać można także oglądając filmy na nośnikach DVD/Blu-ray lub przez Internet. W przypadku osób starszych nie jest to jednak zbyt popularne zajęcie. Seniorzy znacznie rzadziej niż osoby młodsze korzystali z tej formy rozrywki. W 2018 r. w zbiorowości osób starszych udział osób oglądających filmy na nośnikach DVD/Blu-ray lub przez Internet przynajmniej raz w tygodniu wyniósł 4,1% – ponad sześciokrotnie mniej niż wśród osób w wieku 16–59 lat. Na oglądanie filmów średnio 2–3 razy w miesiącu wskazało 2,7% seniorów, a na raz w miesiącu i rzadziej – 9,4%. Odsetek osób w wieku 60 lat i więcej, które nigdy lub prawie nigdy nie oglądają filmów na nośnikach DVD/Blu-ray lub przez Internet osiągnął poziom 83,8%.

Wykres 44 Udział osób oglądających filmy na DVD/Blu-ray lub przez Internet w liczbie osób danej grupy wieku w 2018 r.

Chart 44. Share of persons watching films on DVD/Blu-ray or on the Internet in the number of persons in a given age group in 2018

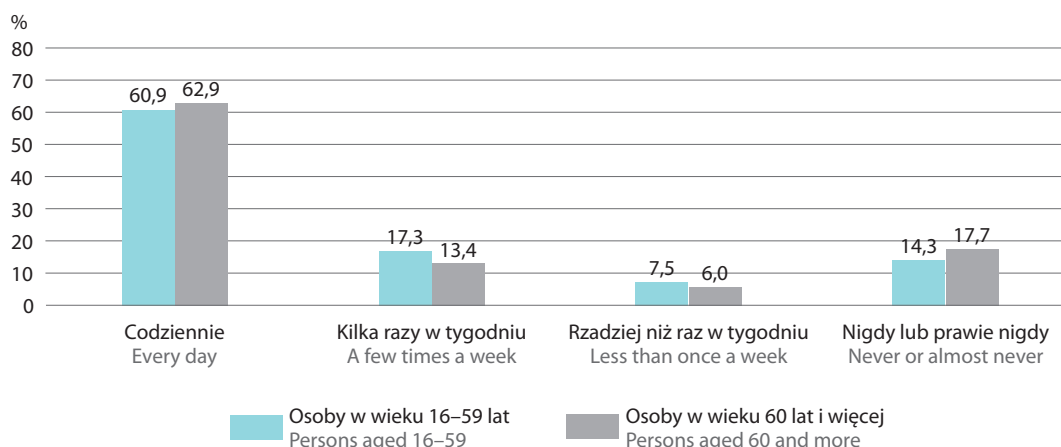

Seniorzy, podobnie jak osoby młodsze, stosunkowo często słuchają audycji radiowych. W 2018 r. odsetek osób w wieku 60 lat i więcej codziennie słuchających radia ukształtował się na poziomie 62,9%. Osoby w wieku 60 lat i więcej najczęściej wskazywały, że słuchają radia powyżej 4 godzin dziennie (27,2% z nich). W przypadku 20,5% seniorów zajęcie to zajmowało od 2 do 4 godzin dziennie, a 15,2% z nich poświęcało na słuchanie radia poniżej 2 godzin dziennie.

Kilka razy w tygodniu przy radioodbiorniku czas spędzało 13,4% seniorów, rzadziej niż raz w tygodniu – 6,0%. Niespełna jedna piąta osób starszych deklarowała, że nigdy lub prawie nigdy nie korzysta z tej formy spędzania czasu.

Wykres 45. Udział osób słuchających radia w liczbie osób danej grupy wieku w 2018 r.

Chart 45. Share of persons listening to the radio in the number of persons in a given age group in 2018

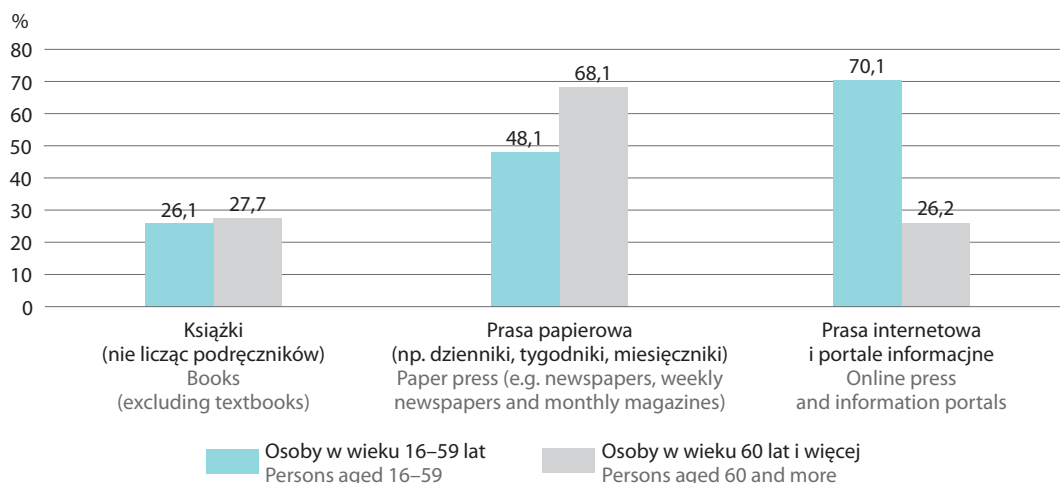

Osoby starsze zdecydowanie rzadziej niż radia słuchają nagrań muzycznych. W 2018 r. 21,3% osób starszych zadeklarowało, że słucha nagrań muzycznych raz w tygodniu lub częściej, a nigdy i prawie nie robi tego 59,4% seniorów.

Osoby starsze chętniej spędzają swój czas wolny czytając prasę oraz książki. W 2018 r. po prasę papierową przynajmniej raz w tygodniu sięgało 68,1% seniorów. Odsetek ten był znacznie wyższy niż w przypadku osób młodszych, dla których ukształtował się na poziomie 48,1%. Seniorzy znacznie rzadziej niż osoby młodsze poszukiwali wiadomości w Internecie. Przynajmniej raz w tygodniu prasę internetową i portale informacyjne czytało 26,2% osób starszych i aż 70,1% osób młodszych.

Wykres 46. Udział osób czytających przynajmniej raz w tygodniu książki, prasę papierową, prasę internetową i portale informacyjne w liczbie osób danej grupy wieku w 2018 r.

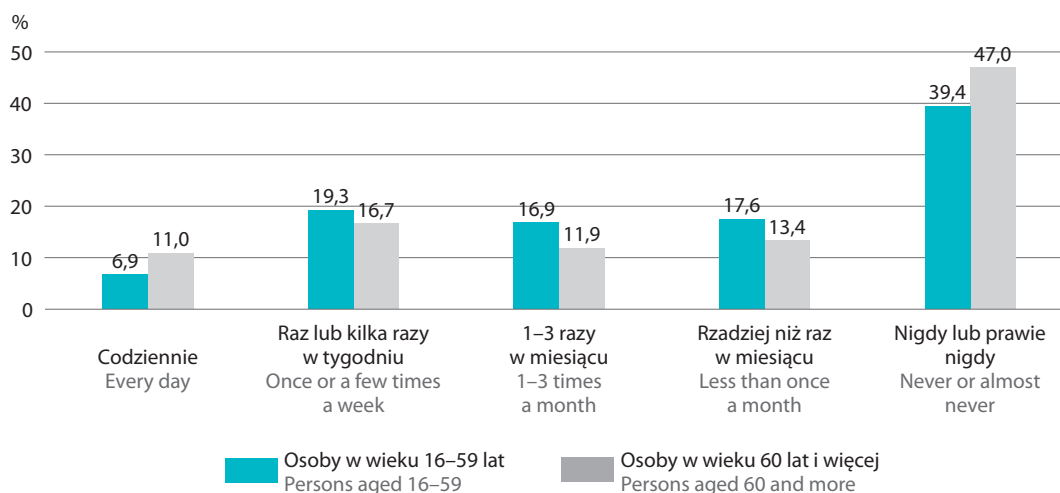
Chart 46. Share of persons reading books, paper press, online press, and information portals at least once a week in the number of persons in a given age group in 2018

Odsetek osób w wieku 60 lat i więcej czytających książki przynajmniej raz w tygodniu osiągnął poziom 27,7%. Wskaźnik ten był zbliżony do obserwowanego dla osób młodszych, wśród których wyniósł 26,1%. W gronie osób starszych odnotowano, że książki codziennie czyta 11,0% z nich, raz lub kilka razy w tygodniu – 16,7%, od 1 do 3 razy w miesiącu – 11,9%. Jedynie 13,4% osób w wieku senioralnym sięgało po książki rzadziej niż raz w miesiącu, a 47,0% zadeklarowało, że nie czyta książek nigdy lub prawie nigdy.

Wykres 47. Udział osób czytających książki w liczbie osób danej grupy wieku w 2018 r.

Chart 47. Share of persons reading books in the number of persons in a given age group in 2018

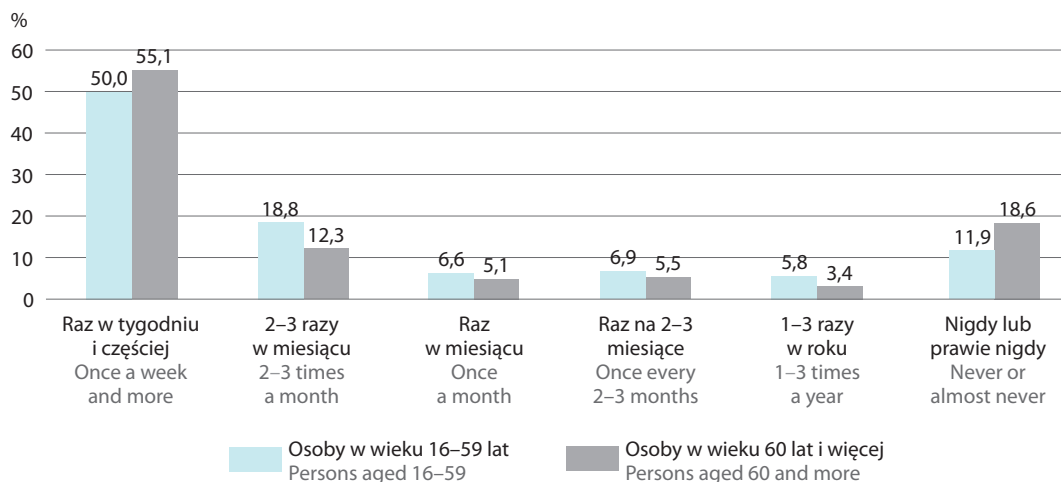

Wśród osób starszych znacznie rzadziej praktykowane są zajęcia poza domem, do których zalicza się chodzenie na koncerty, do kina, teatru, restauracji, spotkania towarzyskie, a także spacer, sport, podróże i turystykę oraz wykłady Uniwersytetów Trzeciego Wieku.

Seniorzy z zajęć poza domem najchętniej wybierali chodzenie na spacer, oraz spędzanie czasu odpoczywając na świeżym powietrzu (np. na działce). Odsetek seniorów wybierających tego typu aktywność przynajmniej raz w tygodniu w 2018 r. wyniósł 55,1%. Pomimo dużej popularności tej formy rekreacji odnotowano, że niemal jedna piąta seniorów w ogóle nie chodzi na spacer i nie spędza czasu na świeżym powietrzu lub robi to rzadziej niż raz w roku.

Wykres 48. Udział osób chodzących na spacer i spędzających czas odpoczywając na świeżym powietrzu w liczbie osób danej grupy wieku w 2018 r.

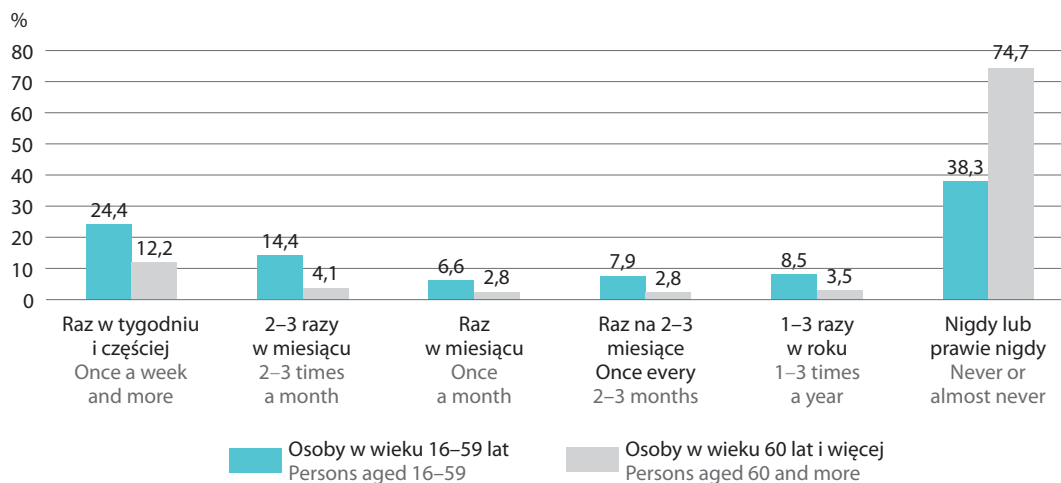
Chart 48. Share of persons going for walks and spending free time in the open air in the number of persons in a given age group in 2018

Znacznie rzadziej niż spacer i odpoczynek na świeżym powietrzu osoby starsze wybierały sport. Raz w tygodniu lub częściej uprawiało go 12,2% osób w wieku 60 lat i więcej, tj. dwukrotnie mniej niż osób młodszych. Odsetek seniorów, którzy wskazali, że nie uprawiają sportu nigdy bądź prawie nigdy wyniósł 74,7%.

Wykres 49. Udział osób uprawiających sport w liczbie osób danej grupy wieku w 2018 r.

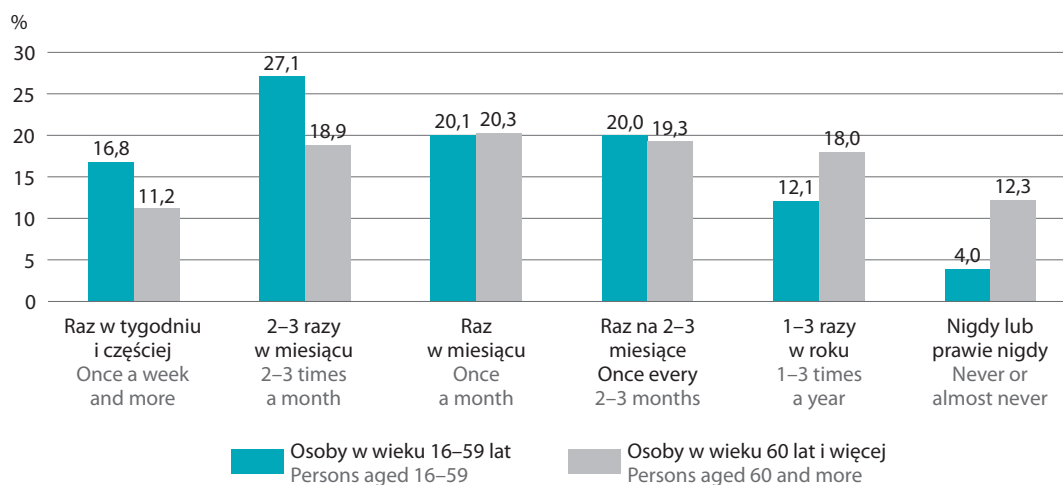
Chart 49. Share of persons that doing sports in the number of persons in a given age group in 2018

Seniorzy stosunkowo często, chociaż rzadziej niż osoby w młodszym wieku, odwiedzali bądź przyjmowali u siebie znajomych, rodzinę lub przyjaciół. Przynajmniej raz w miesiącu taką aktywność przejawiało 50,4% z nich (wobec 63,9% osób młodszych). Na spotkania raz na dwa, trzy miesiące wskazało 19,3% seniorów, a na jeden do trzech razy w roku 18,0% z nich. Odnotowano, że 12,3% osób w wieku 60 lat i więcej nigdy lub prawie nigdy nie odwiedza i nie przyjmuje u siebie znajomych, rodziny lub przyjaciół.

Wykres 50. Udział osób odwiedzających lub przyjmujących u siebie znajomych, rodzinę lub przyjaciół w liczbie osób danej grupy wieku w 2018 r.

Chart 50. Share of persons visiting or entertaining acquaintances, family or friends in the number of persons in a given age group in 2018

Na miejsce spotkań ze znajomymi, rodziną lub przyjaciółmi, osoby w wieku 60 lat i więcej wybierały zazwyczaj dom. Jedynie 34,7% z nich (wobec 71,2% w przypadku osób młodszych) przynajmniej raz w roku wybierało na miejsce spotkania kawiarnię, pub lub klub. Spotkania przynajmniej raz w miesiącu w tych miejscach odbywało 13,6% osób w wieku senioralnym.

Jedną z form spędzania czasu wolnego, ciesząc się coraz większą popularnością są podróże turystyczne. Jak wynika z badania uczestnictwa mieszkańców (rezydentów) Polski w podróżach, 4,4 mln osób w wieku 60 lat i więcej uczestniczyło w 2019 r. w przynajmniej jednym prywatnym wyjeździe turystycznym¹, tj. o 6,8% więcej niż rok wcześniej. W stosunku do roku 2015 wzrost ten wyniósł 28,8%. Zdecydowanie częściej z tej formy spędzania wolnego czasu korzystali seniorzy zamieszkali w miastach (73,1% ogółu podróżujących seniorów) niż na wsi (26,9%).

Jedną z charakterystycznych aktywności realizowanych przez osoby starsze w wolnym czasie jest uczestnictwo w zajęciach realizowanych w ramach Uniwersytetów Trzeciego Wieku (UTW). Ich misją jest aktywizowanie seniorów między innymi poprzez kształcenie, naukę, poszerzanie wiedzy oraz rozwijanie zainteresowań słuchaczy, a także organizowanie aktywnego spędzania wolnego czasu. W roku akademickim 2017/2018 łączna liczba słuchaczy UTW wyniosła 113,2 tys., z czego 86,3% były to osoby w wieku 61 lat i więcej (ok. 1% populacji w tym wieku). Najliczniejszą grupę uczestników UTW stanowili młodszy seniorzy (61-75 lat). Ich udział wyniósł 70,3% ogółu słuchaczy, podczas gdy osoby w wieku 76 lat i więcej stanowiły 16,0%.

¹ Dotyczy wszystkich podróży łącznie (krajowych i zagranicznych z co najmniej z 1 noclegiem, w celu prywatnym – wypoczynek, rekreacja i wakacje, odwiedziny u krewnych lub znajomych, zdrowotny, religijny, pielgrzymka, edukacyjny, zakupy, inny), dana osoba jest liczona jeden raz nawet jeśli uczestniczyła w więcej niż jednej podróży.

Na spędzanie wolnego czasu na zajęciach organizowanych przez UTW zdecydowanie częściej decydowały się kobiety. W roku akademickim 2017/2018 stanowiły one 84,3% ogółu słuchaczy UTW. Wśród słuchaczy w wieku 61–75 lat udział kobiet był nieco wyższy i wyniósł 84,8%, a w gronie uczestników UTW mających 76 lat i więcej ukształtował się na poziomie 79,4%.

4.2. Uczestnictwo w kulturze

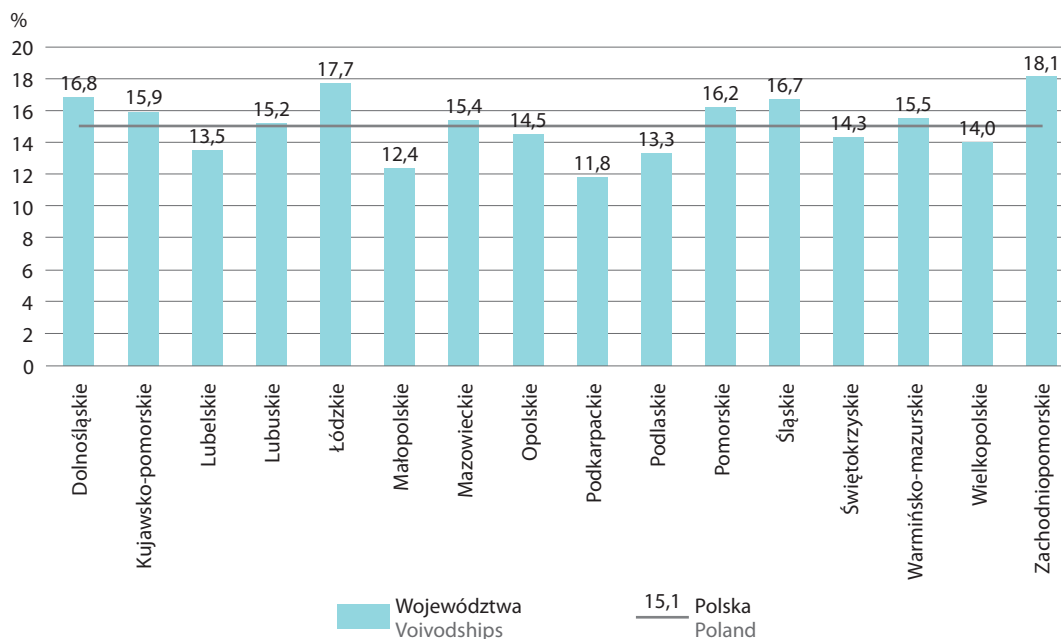
4.2. Participation in culture

Jedną z podstawowych form uczestnictwa osób starszych w kulturze jest czytelnictwo. Mimo że ponad połowa seniorów deklaruje, że w wolnym czasie czyta książki i czasopisma, wśród osób powyżej 60 roku życia w 2019 r. było niespełna 10% zarejestrowanych w bibliotekach publicznych czytelników. W ostatnich latach można zauważyć jednak, że seniorzy coraz częściej korzystają z bibliotek publicznych. W 2019 r. w bibliotekach tych odnotowano 905,1 tys. czytelników powyżej 60 roku życia. W ujęciu rocznym ich liczba wzrosła o 5,9%, a w stosunku do roku 2015 – o 40,0%.

Systematyczny wzrost liczby seniorów będących czytelnikami bibliotek publicznych, przekłada się na coraz wyższy ich udział w ogólnej liczbie czytelników. W 2019 r. osoby starsze stanowiły 15,1% ogółu aktywnych użytkowników bibliotek publicznych, tj. o 0,7 p. proc więcej niż rok wcześniej i o 4,8 p. proc więcej w porównaniu z 2015 r. Najwyższy udział seniorów w ogólnej liczbie czytelników w 2019 r., podobnie jak w roku poprzednim, odnotowano w województwie zachodniopomorskim (18,1%), najniższy zaś w województwie podkarpackim (11,8%).

Wykres 51. Udział czytelników powyżej 60 roku życia zarejestrowanych w bibliotekach publicznych w ogólnej liczbie czytelników według województw w 2019 r.

Chart 51. The share of readers aged more than 60 registered in public libraries in the total number of readers by voivodships in 2019

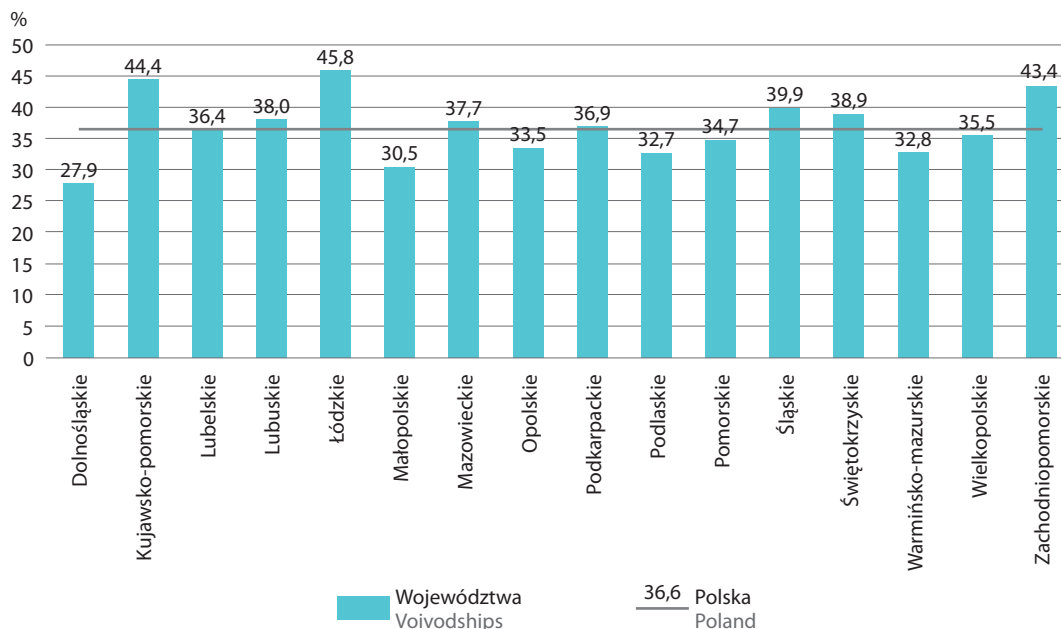

Seniorzy chętnie korzystają z oferty kulturalnej centrów kultury, domów i ośrodków kultury oraz klubów i świetlic, biorąc udział w różnorodnych zajęciach organizowanych przez te instytucje. W 2019 r. w jednostkach tych ponad 210 tys. osób w wieku powyżej 60 roku życia było członkami różnych kół (klubów, sekcji). W skali roku ich liczba wzrosła o 5,7%, a udział seniorów w ogólnej liczbie członków kół zwiększył się z 33,1% w 2018 r. do 36,6% w 2019 r.

Udział osób starszych w ogólnej liczbie uczestników kół (klubów, sekcji) w centrach, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach jest zróżnicowany regionalnie. W 2019 r. najwyższy odsetek osób starszych zaobserwowano w województwie łódzkim (45,8%), kujawsko-pomorskim (44,4%) oraz zachodniopomorskim (43,4%), najniższy zaś w województwie dolnośląskim i małopolskim (odpowiednio 27,9% i 30,5%).

Wykres 52. Udział osób powyżej 60 roku życia w ogólnej liczbie członków kół, klubów, sekcji w centrach, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według województw w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 52. The share of persons aged more than 60 in the total number of members of groups, clubs or sections in cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodships in 2019 As of 31 December

Od lat największą popularnością wśród osób starszych zarówno na wsi, jak i w mieście, cieszą się kluby seniora, prowadzone przez wyżej wspomniane instytucje. Na wsi popularne były również zajęcia organizowane przez koła gospodyń wiejskich, a wśród seniorów mieszkających w miastach – zajęcia turystyczne i sportowo-rekreacyjne.

Tablica 24. Członkowie kół, klubów lub sekcji w centrach, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Table 24. Members of groups, clubs or sections in cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2019 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas	Z liczby ogółem powyżej 60 roku życia Of total population aged more than 60		
				razem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Ogółem Total	575480	388336	187144	210406	143934	66472
w tym: of which:						
Plastycznych/technicznych Artistic/technical	97472	66623	30849	8800	6871	1929

**Tablica 24. Członkowie kół, klubów lub sekcji w centrach, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w 2019 r. (dok.)
Stan w dniu 31 grudnia**

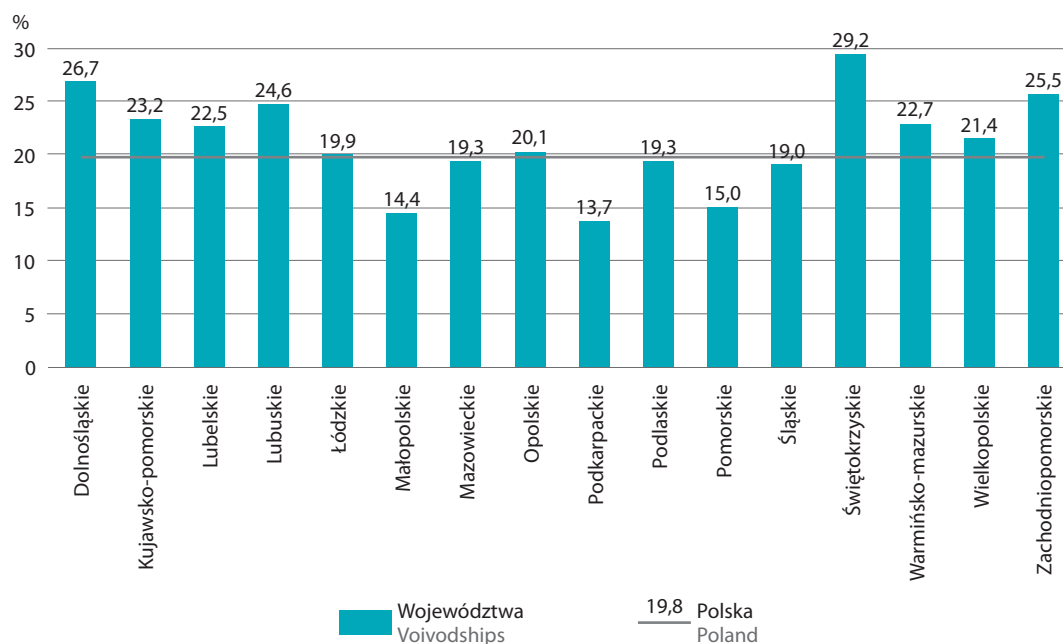
Table 24. Members of groups, clubs or sections in cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2019 (cont.)
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas	Z liczby ogółem powyżej 60 roku życia Of total population aged more than 60		
				razem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Tanecznych Dance	79923	59592	20331	5985	5093	892
Muzycznych Music	48108	33465	14643	4300	2783	1517
Informatycznych Computer	5981	4410	1571	2265	1985	280
Fotograficznych i filmowych Photography and film	9042	7823	1219	1414	1289	125
Teatralnych Theatre	16020	10959	5061	2037	1314	723
Turystycznych i sportowo-rekreacyjnych Tourist and recreation	62439	44408	18031	17812	14731	3081
Seniora/Uniwersytetów Trzeciego Wieku Senior/Third Age University	122395	92406	29989	114150	86240	27910
Dyskusyjnych klubów filmowych Film discussion group	7727	7368	359	2285	2160	125
Kół gospodyń wiejskich Rural housewives' clubs	69190	16333	52857	37056	9572	27484
Literackich Literary	4900	3906	994	1612	1280	332

W 2019 r. w centrach, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach blisko 54,7 tys. seniorów aktywnie udzielało się w grupach artystycznych. W stosunku do roku poprzedniego, liczba seniorów należących do tych grup nieznacznie wzrosła (o 0,5%), podczas gdy ogólna liczba członków grup artystycznych spadła (o 5,2%). Udział osób starszych w omawianych grupach zwiększył się o 1,1 p. proc i osiągnął poziom 19,8%, co oznacza, że prawie co piąty członek grupy artystycznej to osoba w wieku senioralnym. Najwyższy udział osób starszych wśród członków grup artystycznych wystąpił w województwie świętokrzyskim i dolnośląskim (odpowiednio 29,2% i 26,7%). Najniższy zaś odnotowano w województwie podkarpackim (13,7%) i małopolskim (14,4%).

Wykres 53. Udział osób powyżej 60 roku życia w ogólnej liczbie członków grup artystycznych w centrach, domach i środkach kultury, klubach i świetlicach według województw w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 53. The share of persons aged more than 60 in the total number of members of artistic groups in cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodships in 2019 As of 31 December

Odsetek osób starszych w gronie członków grup artystycznych jest zróżnicowany w zależności od rodzaju grupy. Najwyższy udział seniorów wystąpił w grupach wokalnych i chórach (39,6% ogółu ich członków) oraz w grupach folklorystycznych (32,5%), najniższy w grupach tanecznych (4,2%).

Wśród osób w wieku senioralnym należących do grup artystycznych w miastach prawie połowa wybrała grupy wokalne i chóry (46,4%), na wsi zaś największą popularnością wśród seniorów cieszyły się grupy folklorystyczne (49,8%).

Tablica 25. Członkowie grup artystycznych w centrach, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Table 25. Members of artistic groups in cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2019 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas	Z liczby ogółem powyżej 60 roku życia Of total population aged more than 60		
				razem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Ogółem Total	276005	170050	105955	54656	32299	22357
w tym grup: of which groups:						
Teatralnych Theatre	27025	17704	9321	4084	2822	1262
Muzyczno-instrumentalnych Music and instrumental	41714	23058	18656	4192	2312	1880

**Tablica 25. Członkowie grup artystycznych w centrach, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w 2019 r. (dok.)
Stan w dniu 31 grudnia**

**Table 25. Members of artistic groups in cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2019 (cont.)
As of 31 December**

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas	Z liczby ogółem powyżej 60 roku życia Of total population aged more than 60		
				razem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Wokalnych i chórów Vocal and choirs	55727	36351	19376	22088	14997	7091
Folklorystycznych Folk	56112	25319	30793	18220	7096	11124
Tanecznych Dance	85259	60376	24883	3589	3086	503

Domy, ośrodki, centra kultury, kluby i świetlice oferują również swoim członkom różnego rodzaju kursy. W 2019 r. skorzystało z nich blisko 19,9 tys. osób w wieku powyżej 60 roku życia, co oznacza wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 7,5%. Osoby starsze w 2019 r. stanowiły blisko jedną piątą ogólnej liczby ich absolwentów (19,7%). Najwięcej seniorów ukończyło kursy komputerowe – blisko 6,5 tys., tj. o 19,2% więcej niż rok wcześniej. Popularne były również kursy języków obcych, których liczba absolwentów w wieku senioralnym wyniosła 4,7 tys., czyli o 14,7% mniej niż w roku poprzednim.

Uczestnictwo w kulturze oznacza również udział w takich formach aktywności jak wyjście do kina, teatru, na koncerty, wystawy. Z ostatniej edycji Badania spójności społecznej wynika, że osoby starsze niezbyt często uczestniczą w tego typu wydarzeniach. W 2018 r. 27,3% seniorów zadeklarowało, że przynajmniej raz w roku chodziło do kina, podczas gdy dla osób młodszych odsetek ten wyniósł 68,7%. Muzea i wystawy sztuki przynajmniej raz w roku zwiedzało 23,2% osób starszych, zaś do teatru i na koncerty chodziło 22,8% seniorów. Na mecze i zawody sportowe uczęszczało 13,4% osób starszych, natomiast chodzenie do dyskoteki, na zabawy i dancingi wskazał jeszcze mniejszy odsetek seniorów – 7,5%.

Tablica 26. Udział osób korzystających z wybranych form uczestnictwa w kulturze w liczbie osób danej grupy wieku w 2019 r.

Table 26. Share of persons participating in selected form of culture in the total number of persons in a given age group in 2019

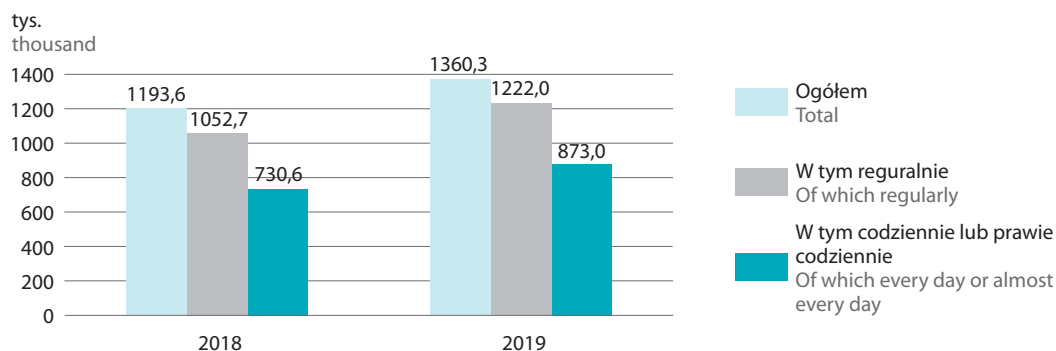
Wyszczególnienie Specification	Osoby w wieku 16–59 lat Persons aged 16–59					Osoby w wieku 60 lat i więcej Persons aged 60 and more				
	Kino	Teatr/ /koncerty	Mecze/ /zawody sportowe	Dyskoteki/ /zabawy/ /dancingi	Muzea/ /wystawy sztuki	Kino	Teatr/ /koncerty	Mecze/ /zawody sportowe	Dyskoteki/ /zabawy/ /dancingi	Muzea/ /wystawy sztuki
	Cinema	Theatre/ /concerts	Matches/ /sports competitions	Discos/ /dances	Muse- -ums/ /Art exhibitions	Cinema	Theatre/ /concerts	Matches/ /sports competitions	Discos/ /dances	Muse- -ums/ /Art exhibitions
	w %					in %				
Przynajmniej raz w miesiącu At least once a month	16,5	3,7	10,1	10,3	2,0	4,3	2,8	2,8	1,2	1,5
Rzadziej niż raz w miesiącu ale przynajmniej raz w roku Less often than once a month but at least once a year	52,2	37,0	27,0	32,1	32,6	23,0	20,1	10,6	6,2	21,6
Nigdy lub prawie nigdy Never or almost never	31,3	59,3	62,9	57,7	65,4	72,7	77,2	86,6	92,5	76,8

4.3. Korzystanie z komputerów i Internetu

4.3. The use of computers and the Internet

W Polsce w 2019 r. według Badania wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych (ITC) w gospodarstwach domowych, z komputerów korzystało (w ciągu ostatnich trzech miesięcy poprzedzających badanie) 1360,3 tys. osób w wieku 65–74 lata, co stanowiło 34,1% populacji osób w tym wieku. W ostatnich latach liczba osób z analizowanej grupy wieku korzystających z komputerów wzrasta. W porównaniu do roku poprzedniego wzrost ten wyniósł 14,0%, a w stosunku do roku 2015 – 56,0%.

Wykres 54. Osoby w wieku 65–74 lata korzystające z komputera w ciągu ostatnich 3 miesięcy
Chart 54. Persons aged 65–74 using a computer in the last 3 months

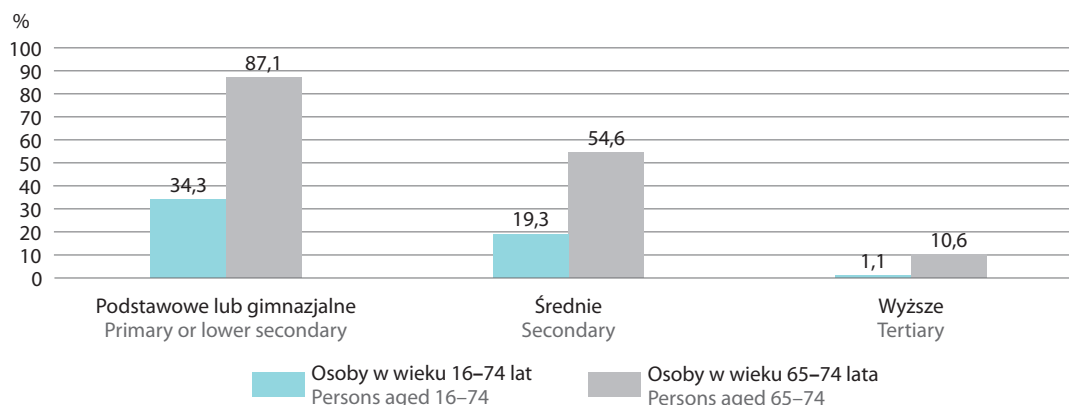

Osoby starsze coraz częściej korzystają z komputerów regularnie (tj. co najmniej raz w tygodniu), ale nadal odsetek regularnych użytkowników w analizowanym przedziale wieku jest niższy w porównaniu do osób młodszych. W 2019 r. z komputera regularnie korzystało 30,6% osób mających 65–74 lata, podczas gdy dla ogółu użytkowników w wieku 16–74 lata wskaźnik ten wyniósł 72,8%. W porównaniu z rokiem poprzednim odsetek regularnie korzystających z komputera seniorów wzrósł o 2,7 p. proc. W 2019 r. codziennie lub prawie codziennie z komputerów korzystało 21,9% osób w wieku 65–74 lata.

Ponad połowa osób w wieku 65–74 lata nigdy nie korzystała z komputera. W 2019 r. udział tych osób wyniósł 54,4% (wobec 59,7% w roku 2018). Wśród kobiet wskaźnik ten był nieco wyższy i wyniósł 57,5%, podczas gdy wśród mężczyzn ukształtował się na poziomie 50,4%. Odsetek osób niekorzystających z komputera różnił się w zależności od poziomu wykształcenia. Najwięcej osób, które nigdy nie korzystały z komputera było w grupie osób starszych z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym (87,1%).

Wykres 55. Udział osób nigdy niekorzystających z komputera w liczbie osób danej grupy wieku według wykształcenia w 2019 r.

Chart 55. Share of persons that have never used a computer in the number of persons in a given age group by education in 2019

W 2019 r. z Internetu korzystała (w ciągu ostatnich trzech miesięcy poprzedzających badanie) ponad jedna trzecia osób w wieku 65–74 lata (37,0%). Odsetek ten był dużo niższy w porównaniu do odsetka w młodszych grupach wieku. Największa różnica wystąpiła w stosunku do populacji osób w wieku 16–24 lata, w przypadku których 99,6% łączyło się z Internetem w ciągu ostatnich 3 miesięcy. Większość osób starszych, które nie korzystały z Internetu w ciągu ostatnich 3 miesięcy, nie używała go z powodu braku takiej potrzeby lub braku odpowiednich umiejętności. Przyczyny te wskazało odpowiednio 66,5% i 61,9% osób w wieku 65–74 lata niekorzystających z Internetu.

Regularnie (co najmniej raz w tygodniu) z Internetem łączyło się 33,3% osób mających 65–74 lata. Odsetek regularnych użytkowników Internetu w analizowanej grupie wieku systematycznie rośnie. W relacji do roku poprzedniego wzrósł o 3,5 p. proc. Częstotliwość korzystania z sieci internetowej, podobnie jak z komputera, zależała od poziomu wykształcenia. Wśród seniorów w wieku 65–74 lata z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym odsetek osób regularnie użytkujących Internet w 2019 r. wyniósł 7,7%, podczas gdy dla osób z wykształceniem wyższym wskaźnik ten osiągnął wartość 77,0%.

Tablica 27. Udział osób korzystających z Internetu w ciągu ostatnich 3 miesięcy w liczbie osób danej grupy wieku w 2019 r.

Table 27. Share of persons using the Internet in the last 3 months in the number of persons in a given age group in 2019

Wyszczególnienie Specification	Osoby w wieku 16–74 lata Persons aged 16–74	Osoby w wieku 65–74 lata Persons aged 65–74
	w %	in %
Ogółem Total	80,4	37,0
codziennie lub prawie codziennie every day or almost every	68,2	23,8
przynajmniej raz w tygodniu, ale nie każdego dnia at least once a week but not every day	10,1	9,5
rzadziej niż raz w tygodniu less often than once a week	2,2	3,8
W tym regularnie (co najmniej raz w tygodniu) Regularly (at least once a week)	78,3	33,3

Osoby starsze najczęściej wykorzystywały Internet w sprawach prywatnych w celu czytania on-line wiadomości, gazet lub czasopism (77,4% osób w wieku 65–74 lata, korzystających z Internetu w ciągu ostatnich 3 miesięcy), wyszukiwania informacji o towarach lub usługach (67,8%), wyszukiwania informacji związanych ze zdrowiem (65,1%), wysyłania i odbierania poczty elektronicznej (61,1%), a także korzystania z usług bankowości internetowej (41,1%).

W 2019 r. 12,2% osób w wieku 65–74 lata korzystało (w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie) z usług administracji publicznej świadczonych przez Internet. W stosunku do roku poprzedniego odsetek ten wzrósł o 1,3 p. proc. W analizowanej grupie wieku największym zainteresowaniem cieszyło się wypełnianie i wysyłanie formularzy (61,9% osób korzystających z usług administracji świadczonych przez Internet) oraz wyszukiwanie informacji na stronach internetowych administracji publicznej (60,5%).

W 2019 r. wzrosła liczba osób w wieku 65–74 lata, które przez Internet dokonywały zakupów do użytku prywatnego (w ciągu ostatnich 12 miesięcy). W analizowanym roku udział tych osób ukształtował się na poziomie 13,2%, tj. o 2,8 p. proc. wyższym niż rok wcześniej. Najczęściej zamawiały one odzież i sprzęt sportowy (41,0% seniorów robiących zakupy przez Internet), a także meble, pojazdy, artykuły AGD, zabawki i biżuterię (33,7%).

Uwagi ogólne

1. Stosownie do uregulowań ustawy z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych prezentowane dane demograficzne oraz wyniki badań ankietowych dotyczą osób w wieku 60 lat i więcej. W przypadku braku możliwości wyodrębnienia danych dla tej grupy wieku, prezentowane są wyniki badań obejmujące najbliższą dostępną grupę wieku. Dla lepszego zobrazowania sytuacji omawianej zbiorowości, informacje przedstawiono na tle populacji ogółem bądź zestawiono je z danymi dotyczącymi osób w wieku poniżej 60 lat. W niektórych przypadkach w grupie osób starszych wyodrębniono dodatkowe kategorie wieku.
2. Podstawowym źródłem informacji prezentowanych w publikacji są wyniki badań statystycznych prowadzonych zgodnie z Programem badań statystycznych statystyki publicznej, zarówno przez Główny Urząd Statystyczny, jak i w ramach statystyki resortowej. Źródłem uzupełniającym są dane administracyjne i opracowania zbiorcze pozyskane z Narodowego Funduszu Zdrowia i Biura Informacji Kredytowej. Informacje statystyczne pochodzące ze źródeł spoza statystyki publicznej opatrzone odpowiednimi notkami.
3. Ze względu na charakter publikacji (analiza wielodziedzinowa) oraz wtórne wykorzystanie danych, nie są prezentowane wyjaśnienia metodologiczne, ani objaśniane stosowane pojęcia. Informacje, definicje oraz szczegółowe wyjaśnienia metodologiczne dotyczące poszczególnych dziedzin statystyki prezentowanych w niniejszej publikacji znajdują się w publikacjach tematycznych GUS oraz w zeszytach metodologicznych (m. in. „Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności”, „Badanie budżetów gospodarstw domowych”, „Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej”, „Statystyka kultury”, „Badania podróży rezydentów oraz przyjazdów nierezydentów do Polski”, „Ruch naturalny. Bilanse ludności”, „Statystyka rynku pracy i wynagrodzeń”, „Statystyka zdrowia i ochrony zdrowia – sprawozdawczość GUS”, „Wskaźniki społeczeństwa informacyjnego. Badania wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych”). Metodologia Eksperymentalnych statystyk rynku pracy znajduje się na stronie <https://esrp.stat.gov.pl/ESRP>.
4. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.
5. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”.
6. Do przeliczeń na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) danych według stanu w końcu roku przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 grudnia, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku – według stanu w dniu 30 czerwca.

General notes

1. Presented demographic data and survey results concern persons aged 60 and more as stipulated by the Law on elderly people dated 11th September 2015. Where no extraction of data for this group is possible, presented results of surveys involve the available data concerning the group of population closest to the one specified by the law. Information is presented against the background of the total population or compared with data referring to persons below 60 years of age. In some cases the group of older persons has been further on divided into additional age groups.
2. The results of statistical surveys carried out in accordance with the Programme of statistical surveys of public statistics by both, the Statistics Poland and ministerial statistics, are a basic source of information presented in this publication. A supplementary source is administrative data and elaborations of the National Health Fund, the Social Insurance Institution, the Credit Information Bureau and the Association of Financial Companies. Statistical information from sources other than public statistics is noted.
3. As this publication is a multidisciplinary analysis and the data herein is in secondary use, neither methodological notes nor terms and definitions are included. Information, definitions as well as detailed methodological explanations concerning specific statistical fields presented in this elaboration are to be found in thematic publications of Statistics Poland and in methodological reports (including "Labour Force Survey", "Household Budget Survey", "Social Assistance Beneficiaries", "Cultural Statistics", "Methodology of Surveys on the Participation of Residents of Poland in Trips and Arrivals of Non-Residents in Poland", "Vital Statistics. Balances of Population", "Statistics on Labour Market, Wages and Salaries", "Health and Health Care Statistics – Statistics Poland's Reports", "Information Society Indicators. Surveys on the Use of Information and Communication Technologies"). Methodology of Labour Market Experimental Statistics is to be found at <https://esrp.stat.gov.pl/ESRP>.
4. Relative numbers (indices, percentages) have been calculated, as a rule, on the basis of absolute data expressed with more precision than that in the tables.
5. Due to the rounding of data, in some cases sums of components may slightly differ from the amount given in the item "total".
6. In data calculations per capita (per 1000 population, etc.) as of the end of the year, the number of population as of 31 December has been used, whereas in calculations describing the magnitude of the phenomenon within a year – as of 30 June.